

S^t. Gemini
1568.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

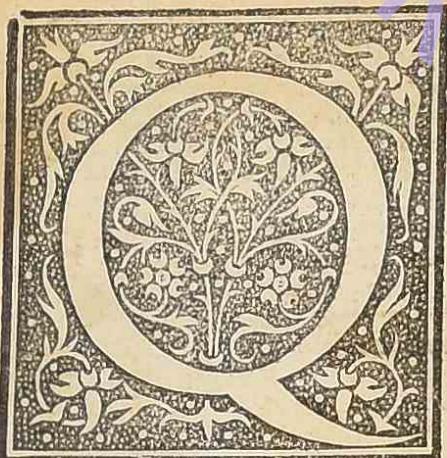
70423 ..

195

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

NAUKOVA BIBLIOTEKA ONU
M. D. LXVIII.

VONIAM omnis ciuitas legibus moderatur, lexq; vt verisime dicit Pindarus, omnium domina est; cui vt Deo parendum esse peripateticus ille Aristoteles commonet: atq; veluti ex Specula surdis veritatis mortalibus ita proclamat: Interitum paratum illi ciuitati video, in qua non lex magistratus, sed legi magistratus praessunt: salutem vero illi, in qua lex magistratus dominatur: cunctaq; certe, bona que dy ciuitatibus praebeant, huic affore conspicio. Constat profecto ad salutem ciuium, ciuitatumq; incolumentem, vitamq; hominum et quietam, et beatam inuentas esse leges; quas Portius Cato ciuita tum neruos esse dicebat. Quis enim inficias ibit magno vsui non esse mortalibus: sine quibus (vt inquit Augustinus) Reges Tyranni nuncupantur: domus, nec ciuitas, nec hominum genus vniuersum, nec ipse mundus, consistere posset: et quemadmodum oculorum acies sine pupilla habescit: sine gubernatore nauis periclitatur: sine auriga currus sape conuertitur: ita sine legibus ciuitas, labescit atq; vacillat. Sed quia nulla iuris sanctio, quantumcumq; persenso digesta consilio, ad humanae naturae varietatem, et machinationes eius inopinabiles sufficit, nec ad decisionem lucidam sue ambigutatis attingit, cum ab adolescentia sensualitas humana declinet, et vergat ad malum, et secundum varietatem temporum mores, et statuta quoq; varientur humanae.

Id circa ad honorem, et reuerentiam atq; laudem omnipotentis Dei, et glorioissimae Virginis Matris eius, ac beatorum apostolorum Petri, et Pauli, et omnium sanctorum curie celestis, ac beati Gemini, sub Cuius tutela, et potenti suffragio, Commune Terræ Sancti Gemini defenditur, et in pace tranquilla suorum interuentu precaminum gubernatur, nec non ad reuerentiam S. R. E. et Sanctiss. in Christi Patris. D. N. D. Pij divina prouidentia Papæ V. ac ad honorem gloriam, et exaltationem Illustriss. DD. Domini Flauij Cardinalis Vrsini, et Don Virginij sui fratris germani DD. et Patronorū dictæ Terræ, et ad honorem, magnificenciam, unitatem, et statu pacificum, et tranquillum Communis, et populi Terræ predictæ, et eiusdem pacis perpetuae,

Sapientes, et promidi viri ac I. V. Doct. Dominus Theophilus Fatus, et Dominus Paulus Emilius Granarius, ac Ser Papirius lamperinus, omnes de Terra predicta compilatores, ordinatores, ac correctores Statutorum predictarum Terræ, ad hæc assumpti, electi, et deputati per Consilium generale per quod in hac parte totius communis, et populi dictæ Terræ vices gerunt, et ex auctoritate eiusdem concessa, infra scripta Statuta ordinauerunt, et publicauerunt, ad laudem illius a quo omnia bona procedunt.

155
1718

INDEX

Capitulorum Statutorum Terræ Sancti Gemini.

Capitula libri primi de Regimine.

D <small>e</small> luramento Domini Locutentis, & Officialiū. Cap. 1.	lum Communis.	cap. 16.
Quod D. Locutentens teneatur ducente secum sufficietes Officiales.	De electione Dominorum Priorum, & Camerarii.	cap. 17.
De officio Notarii D. Locutentis.	De electione Sindici Communis.	cap. 18.
Quod D. Locutentens, & sui Officiales non possint comedere, bibere, vel ludere cum hominibus distante Terræ.	De electione Medicorum physici, & chirurgici.	cap. 19.
Quod D. Locutentens teneatur ire ad videndum questiones, & differentias.	De electione Camerarii & Ludi magistri, & eius officio.	cap. 20.
Quod D. Locutentens teneatur seruare infra scripta capitula.	De electione Baiuli, & eius officio.	cap. 21.
Quod D. Locutentens non habeat sindicatum infra tempus.	De electione Viariorum, & eorum officio.	cap. 22.
De sindicatu D. Locutentis, & eius Officialium.	De electione Extimatorum Communis, & eorum officio.	cap. 23.
Quod D. Priores teneantur ire ad residendum consilium.	Quod homines de Stroncone, de Lugnano, & de Arce antiqua fraternaliter tractentur.	cap. 24.
Quod Domini Priores teneantur stare ad sindicatum.	Quod salatiati a Communitate non possint remoueri ab officio, nisi in Consilio generali.	cap. 25.
De modo retinendi Sigillum Communis, & de literis, & bulletinis sigillandis, & conservandis scripturis.	De modo imponendi, & soluendi datuas Communis.	cap. 26.
De ordine Consilii generalis faciendi.	De pacibus fiendis.	cap. 27.
De ordine Consilii parui.	De forensibus in dicta Terra commorantibus.	cap. 28.
Quod quando tractatur de negocio alieuius personæ in Consilio, ille talis in eo non possit interesse.	De forensibus donatis ciuitate.	cap. 29.
De pena arragentis ultra proposita.	De immunitate forensium artificum.	cap. 30.
De forma seruanda in alienationibus bonorum stabili festo Sancti Gemini.	De iure Congrui.	cap. 31.
	De ordine seruando per Colonos.	cap. 32.
	De Ambasciatoribus Communis eligendis, & eorum salario.	cap. 33.
	De honore fiendo in festo Sancti Gemini.	cap. 34.
	De Cæro fiendo per Dominum Locutentem in festo Sancti Gemini.	cap. 35.

Capitula libri secundi Ciuilium.

D <small>e</small> modo procedendi in causis ciuilibus.	fensi patris.	cap. 21.
De Citationibus, & modo procedendi contra Contumaces.	De forma seruanda in alienationibus, & contractibus minorum, & mulierum.	cap. 22.
De Feriis.	De interdictione administrationis.	cap. 23.
De Absentiis alleganda.	De restitutione dotis.	cap. 24.
De capitulo solidorum, seu salario in causis ciuilibus soluendo.	Quod mulier dotata, vel dotanda non succedat.	cap. 25.
De modo procedendi in Causis Summariis.	De officio Notariorum, & eorum mercede.	cap. 26.
Quod non vicitur processus ratione solenitatis omissionis.	Quod Procuratores, & Notarii non possint exercere procuram, nisi in certa summa, & de mercede eis debenda.	cap. 27.
De arbitris, & questionibus compromittendis.	De simulatis contractibus.	cap. 28.
De Partitis fiendis, & iurecurando.	De probatione relictorum in testamento.	cap. 29.
De Tutoribus dandis Pupilliis, & Curatoribus.	De successionibus intestato, & matris exclusione.	cap. 30.
De fide instrumentorum, & aliarum scripturarum priuatuarum, & earum existimatione.	Quod Notarii, & alii de Terra Sancti Gemini non possint exercere aliquod officium in Curia Domini, locumtenentes.	cap. 31.
De testibus ad perpetuam rei memoriam examinandis.	Quod D. Locutentens, & Officiales non recipiant executionem, nisi concordato principali.	cap. 32.
Quod fideiussores conferuentur indemnes.	De prescriptione.	cap. 33.
De vendentibus rem alienam, vel alteri obligatam.	De subhaftationibus pignorum.	cap. 34.
De forma seruanda pro mulieribus examinandis.	In quibus rebus executio fieri non possit.	cap. 35.
De executione sententiarum praecitorum, & arbitrorum.	Quod nulla mulier habens hereditatem, possit nubere extra Terram Sancti Gemini.	cap. 36.
Quod possit tenuta recedi, & ad executionem perfonaliter deueniri, & contra.	De appellacionibus in causis ciuilibus & criminalibus & de literis Recursus.	cap. 37.
De cessione bonorum, & modo cedendi.		
De terminis dandis reis confessi ad soluendum.		
De debitore suspepto cogendo.		
Quod filius famulas non possit se obligare sine con-		

Capitula libri tertii Maleficiarum.

D <small>e</small> Citationibus, & modo procedendi in causis Criminibus.	De poena percutientis cum armis.	cap. 8.
Quod nullus ante sententiam debeat aggrauari.	De poena percutientis alicui manu vacua.	cap. 9.
De sententis ferendis.	De poena dicentis verba iniuriosa alicui.	cap. 10.
De castigatione familiarium, & damnun dantium in possessionib; alterius.	De poena mulierum male famæ commorantium in Terra Sancti Gemini.	cap. 11.
De poena blasphemantis Deum, beatam Virginem, & Santos.	De delictis minorum, & eorum poena.	cap. 12.
De poena portantis arma.	De poena falsi.	cap. 13.
De insultu cum armis.	De poena committentium homicidium.	cap. 14.
	De poena auxiliantium ad perpetrandum aliquod delictum.	cap. 15.

INDEX CAPITVORVM.

De poena forensis percutientis Terrigenam.	cap. 16.	De castigatione propinquorum.	cap. 34.
De poena impudentium officiales, & Baiulum in eoru officio.	cap. 17.	De proiectione lapidis de domo, vel aliunde.	cap. 35.
De poena imponenda per Dominum Locumt. & eius officiales.	cap. 18.	De poena offendentis accusatum, dum iret ad se excu fandum.	cap. 36.
De poena corruptientis D. Locumt. & eius officiales.	cap. 19.	De conuenticula illicita non facienda.	cap. 37.
De poena turbantis aliquem in possessione sua.	cap. 20.	De poena deuastantis cupillos apium.	cap. 38.
De poena Baiuli committentis fraudem in eius officio.	cap. 21.	De poena au capantis, & accipientis columbos.	cap. 39.
De poena furantis.	cap. 22.	Quod licet vnicuique currere ad rumores.	cap. 40.
De poena frangentis pacem.	cap. 23.	Quod offerens idonee cauere carcerari non possit.	cap. 41.
De poena petentis debitum iam solutum.	cap. 24.	De duplicatione pœnarum.	cap. 42.
De poena immitentis ignem.	cap. 25.	De mitigatione pœnarum.	cap. 43.
De guasto, & damno dato.	cap. 26.	De modo procedendi de similibus ad similia.	cap. 44.
De poena guastantis capannam alterius.	cap. 27.	De ponentibus ad domum alicuius rem iniuriosam,	cap. 45.
De ueneficiis, & facturiis, vel induinis.	cap. 28.	vel diffamatoriam.	cap. 46.
De poena exentis aliunde quam per portam.	cap. 29.	De pena vendentis rem forensibus.	cap. 47.
De receptione bannitorum.	cap. 30.	Quod D. Locumtenens non possit procedere per inqui sitionem in certis casibus.	cap. 48.
De poena vulnerantis, vel interficiens animal alterius.	cap. 31.	De bonis condemnandorum.	cap. 49.
De poena extrahentis terminos.	cap. 32.	De arbitrio illustrissimorum in volumine statutorum referuato.	
De poena frauentis carcera.	cap. 33.		

Capitula libri quarti Extraordinariorum.

De festiuitatibus custodiendis.	cap. 1.	De poena laborantis prope, & extra muros Cōmuni.	cap. 28.
De ludo alecarum, & taxillorum prohibito.	cap. 2.	De poena proiicitis, & retinentis turpitudinem in viis,	cap. 29.
De poena curti post tertium sonum campanaz.	cap. 3.	& proiicitis aquas in viis.	cap. 30.
Quod nulli licet prope terminum laborare.	cap. 4.	De Extractibus, & earum ordine.	cap. 31.
De graffia non extraehenda.	cap. 5.	De reparacione murorum Communis.	cap. 32.
De portantibus grassiam ad Terram S. Gemini.	cap. 6.	In fauorem Gabellarie, & Passagerii.	
De capris non retinendis.	cap. 7.	De Anditis, & Cloacis existētibus intus, & extra Terrā.	cap. 33.
De Macellaris, & corum ordine.	cap. 8.	De occupatione viarum.	cap. 34.
De vendentibus carnes morticinas.	cap. 9.	De pena falsificantium cāram in fabricando cāreos,	cap. 35.
De venditione carnium in territorio Podii Azzuani.	cap. 10.	& candelas.	cap. 36.
De Pizzicarolis.	cap. 11.	De nundinis, & mercatu fiendo.	cap. 37.
De ponderibus, & mensuris.	cap. 12.	De aqua Morlonghi, nuncupata la formina.	cap. 38.
De poena proiicitis beltiā mortuam prope Terram	cap. 13.	Quod quilibet teneatur facere hortum.	cap. 39.
vel intus, & coria.	cap. 14.	Quod Cingari non possint stare in Terra, & territorio	
De Tabernariis, & vinum vendentibus ad minutum.	cap. 15.	Sancti Gemini.	
De Fornaciariis, & corum ordine.	cap. 16.	Quod porci cuiuscunque generis non vadant per Ter ram Sancti Gemini.	cap. 40.
De Fornariis, & ordine ipsorum.	cap. 17.	Quod Notarii forenes non possint se rogare, & facere	
De ordine seruando per panificulos, & panem venden tes.	cap. 18.	aliquem contractū in Terra, & territorio S. Gemini.	cap. 41.
De mutatione cursus aquarum.	cap. 19.	Quod vindemiae nō possint fieri nisi ex decreto Cōsilii.	cap. 42.
De fouea non facienda in preuidicium vicini.	cap. 20.	De poena negantis proprium nomen.	cap. 43.
De fontibus manutenendis, & remundandis.	cap. 21.	De possessione, vel alia re locata sine licentia Domini	
De poena proiicitis aquam molendinorum in via pu blica.	cap. 22.	non locanda alteri	cap. 44.
De poena facientis turpitudinem prope Ecclesiā.	cap. 23.	De via habēda p possessionē vicini, & de via mutāda.	cap. 45.
De Molendinariis frumentorum.	cap. 24.	De poena extrahentium plantas, & vinculos.	cap. 46.
De poena incigilantis in locis prohibitis.	cap. 25.	De poena portantium intus Terram, ligna, arrones, &	
Quod nulla mulier intret claustrum religiosorum.	cap. 26.	forcinas.	cap. 47.
De puteis communalibus.	cap. 27.	De Limitibus, & Senatis.	cap. 48.
De mundatione viarum.		De poena non remundantium, & incidentium sepes.	cap. 49.

Capitoli del libro quint o delli danni dati.

De l'officio del Notario delli danni dati.	cap. 1.	De chi dara danno attraversando grani, & altre biade.	cap. 23.
Delli Vallari, & guardiani de frutti.	cap. 2.	De chi fara semita, o tragetta per possessioni d'altri.	cap. 24.
De chi dara danno ad arbori domestici manualmente.	cap. 3.	Chi dara danno con licentia del padrone sia executato.	cap. 25.
De chi tagliara vit.	cap. 4.	De chi andasse per possessione d'altri doppo la prohibi tione.	cap. 26.
Delle propagini, & maglioli.	cap. 5.	Delli arbori, che pēdesserò sopra le possessioni d'altri.	cap. 27.
Delli danni manuali a frutti domestici.	cap. 6.	De chi castigasse alcuno dano dāte nelle sue possessioni.	cap. 28.
De chi dara danno a vue domestiche.	cap. 7.	Delle bestie dāno dāti a grani, biade, migli, & legumi.	cap. 29.
De chi dara danno in horti, & in campi manualmente.	cap. 8.	Delle bestie trouate in possessioni, dove non siano rac colti li mannochii.	cap. 30.
De chi dara danno manualmente in olive.	cap. 9.	Che in danno dato si creda al giuramento del padrone.	cap. 31.
Delli danni manuali, e studiofi.	cap. 10.	Che nellī casī nō expressi si proceda di simile a simile.	cap. 32.
De chi portara vua.	cap. 11.	Che ognuno si possa difender in danni dati.	cap. 33.
De chi batelle giande, o mele feluatiche.	cap. 12.	Che in danni dati da bestie non si proceda passati sei mesi.	cap. 34.
De chi tagliasse, o cauasse arbori silvestri.	cap. 13.	Che in danni dati non si creda a minori.	cap. 35.
De chi scapezzasse olim, o altri simili.	cap. 14.	Delle emende, e stime da pagarsi.	cap. 36.
De chi desse danno in far fronde.	cap. 15.	Della duplicatione delle pene.	cap. 37.
De chi desse danno a legumi.	cap. 16.	Delle bestie forestiere trouate dentro il territorio di	
De chi togliesse paglie di altri.	cap. 17.	Santo Geminio.	
De chi togliesse legne.	cap. 18.	Decharatione di bestie grosse, & minute.	cap. 38.
De chi dara danno manualmente in grani, e biade.	cap. 19.	Decharatione delle monete.	cap. 39.
De chi dara danno in far herba.	cap. 20.		cap. 40.
Della herba segnata, e bandita.	cap. 21.		
De chi dara danno manualmente in grani tagliati, o nō.	cap. 22.		

FINIS Indicis Capitulorum.

STATV TORVM TERRAE SANCTI GEMINI LIBER PRIMVS DE REGIMINE.

De Iuramento Domini Locumtenentis, & Officialium.

Cap. I.

T salubriter per Rectores quoslibet sibi commissum officium, & regimen exerceatur, ac fideliter operetur; statuerunt, & ordinaverunt, q̄ D. Locumtenens pro tempore dictæ Terræ anteq̄ incipiāt eius officium exercere, vñā cū suis officialibus iuret, & iurare debeat ad sancta Dei Euāgelia scripturis corporaliter manu tactis, ipsū officiū gerere sub infrascipta forma, vñā dictæ Terram, Cōmune, & homines Sācti Ge
mini regere, gubernare, & manutenere sub obedientia Sanctæ Matris Ecclesiæ & D. N. D. Papæ, ac etiam sub obedientia, & dominio illustrissimorum Domini
norum Domini Flauij Cardinalis Vrsini, & D. Virgilij ipsius germani fratribus,
Dominorum, & perpetuorum patronorum dictæ Terræ; homines, & iura, ac
iurisdictiones dicti Cōmuni totis viribus defensare, seruare, & seruari facere,
& quælibet manuteneare, & conseruare pro posse in suo iure, & iustitia; refor
mationes, leges, & decreta, quæ sunt, & in posterum fient (dummodo nō sint
contra Constitutiones in Terra predicta) seruare, & seruari facere, ac executio
ni mandare; bona predicti Cōmuni conseruare, saluare, reinuenire, ac deteni
ri facere in Cōmuni predicto toto suo posse curare: necnon conseruare Cōmu
ne, & homines dictæ Terræ in benevolentia, & gratia Ciuitatum, Locorum cir
cumstantium, Terrarum, & vicinorum dictæ Terræ, omnem causam de medio
tollere per quam Terræ vicinæ aduersus Commune, & homines dictæ terræ, ac
bona ipsorum possent ad represalias, & discordias aliquas peruenire; datiuas
imponendas per dictum Commune exequi, & exigere, & in utilitatem Cōmu
nis conuerti facere sine aliqua mercede: muros dictæ Terræ singulis mensibus
vnā cum dictæ Terræ Cancellario reuidere, de quo per eundem Cancellarium
fides fiat in libris Communis; & vbi expedierit reaptari, & reparari facere sum
ptibus, & expensis dicti communis, sub poena vnius floreni de marchia vice
qualibet qua fuerit contrafactum; de gestis, & gerendis per se, suosq; officiales,
& famulos in officio predicto, & eo finito reddere plenariam rationem: iura
bit etiā personaliter seruire in dicta Terra, & Cōmuni predicto, & non per sub
stitutum toto tempore sui officij, nec aliquiditer se absentare absq; licentia p
dictorum Illustris. Domini: & omnia alia, & singula facere, & fideliter
operari, quæ utilia fuerint pro Communi, & hominibus dictæ Terre, & inutilia
pretermittere, & evitare attendere, & obseruare quæ in volumine, & huius Sta
tuti capitulis seriosus continentur: & insuper vñicius seruare iustitiam
in procedendo, pronuntiando, interloquendo, siue sententiando, ad hoc vt

A

DE REGIMINE

aliquis contra iustitiam non ledatur acta superflua minime fieri permittendo;
 & si non fecerint in eo quod damnificauerint aliquem, teneantur parti lese ad
 interesse, & expensas in quibus sindicatus tempore irremissibiliter condenetur.

ta de actis singulis.
 Quod D. Locumtenens teneatur ducere secum sufficientes Officiales. Cap. 2.

STATVERVNT, & ordinauerunt qd D. Locumtenens dictae Terrae teneatur,
 & debeat secum ducere, & tenere durante eius officio bonos, peritos, & sufficietes
 Notarios, & Officiales, ad hoc, ut quando casus occurreret in dicta Terra, vel di-
 strictu committi aliquid maleficium possit, & valeat illud iuridice, rite, & re-
 ate formare, ac contra delinquentem procedere prout iuris fuerit.

De officio Notarii D. Locumtenentis.

Cap. 3.

NETabelliones, & Officiales praefati Domini Locumtenentis queant de ge-
 tendis per eos signoriantiam allegare, hac Lege salubri statuerunt, qd Notarius
 deputatus ad scribendū Cūilia, & Criminaria teneatur, & debeat scribere oēs
 scripturas tam ad Maleficia, qd ad Cūilia spectantes, & omnes alias scripturas
 facere quæ ad eius officium pertinent, & spectant, & illas ponere, & scribere
 in quaternis ordinatis, & non in schedulis, & bastardellis, vt de his volentibus
 copiam quorum interest, eam possit illico exhibere, & de scripturis primis, vel
 secundis a Comuni nihil percipere possit, nec valeat, & omnia alia facere teneat,
 & debeat, quæ sibi ex forma Statutorum dicti Communis commissa essent, vel
 in futurum committerentur quocunq; ordine, vel modo, Addicentes qd No-
 tarius praedictus non possit, nec valeat facere, & rogare aliquem contractum
 obligationis, emptionis, venditionis, locatio nis, conductionis, permutatio-
 nis, mutui, depositi, transactionis, ultimarum voluntatum, & donationum, vel
 alterius cuiuscunq; generis, exceptis contractibus pacis, treguæ, compromis-
 si, & mandati procurationum, de quibus solum, & dumtaxat valeat se rogare
 in actis tamen, & libris Curiæ ordinatis, vt supra, & non aliter, nec alio modo,
 & si secus factū fuerit, & contrauentū, instrumenta, & contractus cōtra prædi-
 ctam formam sint, & esse debeant ipso iure, sine alia declaratione, nulla, et in
 ualida, & nihilominus incidat in pœnā decem florenorū de marchia, & ad in-
 teresse partis lese teneatur. Et insuper Notarius praedictus non valeat, nec pos-
 sit extrahere, seu copiare, vel extrahi, seu copiarī facere, aliquam scripturam
 publicam, vel priuatam ex libris Cūilibus suorum prædecessorum, exceptis
 scripturis ex libris suis proprijs, & sui dumtaxat prædecessoris immediate
 sub dicta pœna.

Habita qd.
 Quod D. Locumtenens, & sui Officiales non possint comedere bibere, uel ludere cum ho-
 minibus dictæ Terræ.

Cap. 4.

UT Rectores, & Officiales Terrarum habitudine honestiori præfulgeat, &
 ne familiaritas contemptum pariat, statuerunt, & ordinauerunt, qd D. Locum-
 tenens dictæ Terræ, nec quis eius officialis possit, nec debeat habere strictam

LIBER PRIMVS.

cōuersationem comedendo, bibendo, nec ludendo ad aliquem ludum in Ter-
 ra, & territorio Sancti Gemini cum aliquo seculari, vel Clerico de eadem Ter-
 ra, sub pœna & ad pœnam vnius floreni pro quolibet, & vice qualibet, & de
 prædictis nō possit dari licentia, nec in aliquo prædictorum aliqualiter dispe-
 fari, Qui vero cōtra prædicta arrengauerit, in dicta pœna vice qualibet condé-
 netur.

Quod D. Locumtenens teneatur ire ad uidendum quæstiones, & differentias. Cap. 5.

FINE M litiis imponere cupientes, statuerunt, & ordinauerunt, qd D.
 Locumtenens dictæ Terræ qui pro tempore fuerit, teneatur, & debeat vinculo
 iuramenti, & pœna vnius floreni pro quolibet, & vice qualibet ire, & accedere
 ad uidendū quæstiones, lites, & differentias vertentes inter homines dictæ Ter-
 ræ quomodo cunq; & qualiter cunq; intus, & extra dictam Terram ad petitio-
 nē cuiuscunq; petentis, & illas finire, decidere, & terminare prout iuris fuerit, &
 p eius salario, & mercede habeat, & habere debeat inter ambas partes, extra
 Senatas Carlenos duos, intus Senatas Iulium vnum, & intus Terram prædictā
 baiocchos quinque, & ultra dictas summas petere, nec exigere possit, sub dicta
 pœna.

Quod D. Locumtenens teneatur seruare infra scripta Capitula. Cap. 6.

STATVERVNT, & ordinauerunt, qd D. Locumtenens, & Officiales pro te-
 pore non possint, nec valeant facere aliquam gratiam, seu compositionem ali-
 cuius pœne excedentis summā sex florenorū, & ab inde infra possint, & valeat
 pœnas cōponere, & gratiare, cum præsentia tamen, & consensu Procuratoris
 Fischalis sub pœna quinquaginta florenorū, minusq; accipere pecunias alicui-
 us pœne, sed illas solvi facere, & deuenire in manibus Factoris prefectorū illu-
 strissimorū Dominorū per viam bulletę, sub dicta pœna, & soluentes contra
 dictam formam, in duplum cōpositionis, & solutionis facte irremissibiliter co-
 demnentur, Teneantur etiam facere vnum librum seorsum ab alijs, in quo scri-
 bantur, & scribi debeant omnes pœne quæ pro tempore ex quavis cœla soluen-
 tur, conformem cum libro dicti Factoris, sub dicta pœna.

Quod D. Locumtenens non habeat sindicatum infra tempus. Cap. 7.

STATVERVNT, & ordinauerunt, qd Priors dictæ Terræ pro tempore
 nō possint, nec valeant ullo modo concedere sindicatum infra tempus alicui Locu-
 tenenti, seu Officialibus eiusdem Terræ, nisi prius obtetum fuerit in Consilio ge-
 nerali, sub pœna & ad pœnam vnius floreni pro quolibet dictorū Priorum, &
 vice qualibet, & nihilominus quidquid actum fuerit contra prædictam formam
 non valeat, nec teneat ipso iure.

De Sindicatu Domini Locumtenentis, & eius Officialium. Cap. 8.

AD hoc ut cuiq; iustitia administretur, & ne Rectores, & Officiales de gestis
 iniuste valeant gloriari, immo reddant de administratis plenariam rationem,

A 2

hoc salubri statuto statuerunt, qd domini Priores pro tempore dictæ Terræ teneantur, & debeat in fine officij cuiuslibet D. Locumtenentis vinculo iuram eti eligere, & nominare in Sindicos, & Sindicatores duos, pbos, & idoneos viros, & unum Notarium dictæ Terra, qui debeant sindicare, & ratiocinari dictu D. Locumtenentem, & suos officiales de gestis, & administratis per eos, & quem libet ipsorum durante tempore eorum officij, & officiales praedicti non possint vlo pacto Sindicos, & Notarii sic electos suspectos allegare, nisi causa suspicionis esset manifesta, & tunc alij non suspecti deputetur, quibus Communitas praedicta teneatur, & debeat perfecto sindicatu dare, & soluere pro eorum mercede florenum unum pro quolibet, Et Notarius praedictus teneatur, & debeat ad petitionem cuiuscunq; omnes, & quascunq; petitiones, & acta quæcunq; scribere, & adnotare, absq; tñ aliqua alia mercede, siue præmio, Qui D. Locumtenens, & sui Officiales statim eorum officio deposito teneatur, & debeant cōsignare, & dare in manibus supradictorum Sindicorum omnes libros, & bastardos per ipsos factos, & debeat deinde stare, & morari in dicta Terra ad sindicatum coram dictis Sindicis sex diebus integris, & continuis, & in primis tribus de sero, & mane ad instantiam supradictorum Sindicorum debeant emanari, & fieri bandienta per loca solita dictæ Terra, vt quicunq; vult aliquid petere ab ipsis D. Locumtenente, & Officialibus, coram eis comparere debeant, & si in dictis tribus diebus aliqui non cōparuerint, & petitionem aliquam nō porrexerint, ulterius tunc non admittantur, nec recipiantur, Et D. Locumtenens praefatus prima die sindicatus, & in prima sessione teneatur, & debeat respondere inquisitioni generali, & cautionem: idoneam p̄ se, & suis Officialibus præstare de stando ad sindicatum, & de soluendo omnem, & quamcunq; condemnationem in qua ipse, vel sui officiales venirent condemnandi, & si in dictis tribus diebus aliqua petitio eisdem, vel aliqui ipsorum non daretur, vel si qua fruorū, irrationalis, vel iniusta, facta refutatione tunc per ipsos Sindicos absolvatur, & libere recedere valeant. Si vero petitio aliqua daretur quæ admittenda eisdem Sindicis videatur, ibide in tribus alijs similibus diebus morari teneantur, in quibus de ipsis petitionibus valeant per dictos Sindicos absolvi, vel condemnari prout iuris fuerit. Et si aliquid fieret non seruata forma præfata, non valeat, nec teneat ipso iure, & dictus D. Locumtenens, & sui Officiales teneantur, & debeant patere sententiæ ferendæ per dictos Sindicos, a qua appellare vlo modo non valeant. Et dicti Sindici habeant auctoritatem, & baliam dictos Officiales repertos culpabiles punire, & condemnare secundum formam iuris, & statutorum, ordinamentorum dictæ Terra, & quilibet D. Locumtenens in fine sui officij teneatur, & debeat dare, & relinquare dicto Comuni, vel eius Camerario qui pro tempore fuerit unum Archibusium cum suis fornimentis valoris, & communis estimationis trium florenorum, Declarantes qd D. Locumtenens, & alij dictæ Terra Officiales debeant per dictos Sindicos de gestis per eos, & super petitionibus porrectis summarie, & de plano diebus ferias solemnibus, vel nō solemnibus sindicari, & possint terminos, & dilationes pro ipsorum arbitrio abbreviare, ita qd ultima sindicatus die dent, & promulgant absolutiā, vel condemnatoriā sententiam, & Sindicus dicti communis teneatur, & debeat in termino probatorio per dictos Sindicos præfigendo pro

ducere pro verificatione iurium communitatis, & particularium super inquisitione generali statuta, reformationes, bastardellos, & bulletarios ipsius D. Locumtenentis sindicandi, ad penam quinque florenorum si secus fecerit, Pro uiso qd Sindici praedicti non possint, nec debeant residentiam facere, nisi facta presentatione archibusij praedicti per dictum D. Locumtenentem.

*Note qd
D. S. nō possit residerat nisi fuerit probator archibusij.*

Quod Domini Priores teneantur ire ad reuidendum confinia.

Cap. 9.

A D conseruandū iurisdictionē prefatorum Illustrissimorum Dominorum, & iura Communis, statuerūt & ordinauerunt, qd Priores pro tempore existentes ante finem eorum Officij teneantur, & debeant ire circum circa confines dictæ Terra, & videre terminos dictorum confinium, & illos recognoscere, & videre, & secum ducere quattuor iuuenes ad instructionem ipsorum, & iuuenes requisiti ab eisdem teneantur accedere sub pena unius floreni pro quolibet, & qualibet vice, & si dicti Domini Priores fuerint negligentes incidunt in dictam penam.

Quod Domini Priores teneantur stare ad Sindicatum.

Cap. 10.

VT Communitas Terræ praedictæ ob defectum, & negligentiam dominorum Priorum aliquod detrimentum, siue damnum non patiatur, & equum sit, & ratione congruum unumquemq; de gestis per se rationem reddere, praesenti lege statuerunt, & ordinauerunt, qd Domini Priores dictæ Terra una cum Camerario in fine eorum Officij teneantur, & debeant stare ad Sindicatum, & rationem reddere de gestis obmissis, & administratis per eos coram duobus Sindicis eligeni per successores in officio, & coram Cancellario dictæ Terra, qui teneatur, & debeat petitiones, & alia necessaria scribere, & accipere absq; præmio, & mercede tam sibi, qd dictis Sindicis, qui teneantur infra tres dies post introitum dominorum successorum causam Sindicatus praedicti terminare, & finire summarie, & de plano, & sola facti veritate inspecta per sententiā condemnatoriam, vel absolucionem scribendam per eundem Cancellarium in libro Communis, a qua nō valeat, nec possit vlo modo appellari, vel reductione ad arbitrium boni viri peti, sub pena decem florenorum pro quolibet contra faciente, & in eandem penam incident domini Priores, Sindicatores, & Cancellarius, si in praedictis, vel aliquo praedictorum negligentes fuerint.

De modo retinendi Sigillum Communis, & de literis, & bulletis sigillandis, & conservandis scripturis.

Cap. 11.

STATVERVNT, & presenti lege decreuerūt, qd Sigillū Communis cotinuo debeat detineri in cassa Communis existente in Cancellaria, & Domini Priores pro tempore non possint nec valeant aliquas literas aliqui tenoris facere, vel illas sigillare, vel sigillari facere sine licentia, & consensu saltem parui Consilij dictæ Terra, exceptis dumtaxat litteris commendatitijs, et que essent in euidentem utilitatem, et commodum dicti Communis, cum consensu omnium Priorum.

Priores nō possunt litteras facere in sigillari, nisi licentia parui consilij.

rum, vel maioris partis, et aliter fieri non possint, minusq; dicti D. Priorum, & si contingeat facere, & sigillare aliquam bullectam in eorum utilitatem, & si contingeat alicui facere aliquam bullectam pro debito Communis, non possit fieri nisi interueniente saltem maior parte dictorum Dominorum Priorum, & bulle, et facte contra formam predictam sint ipso iure nullae, & exigi non possint, & si eas Camerarius, vel alius, cui directe essent, soluerit, de ipsisorum proprio solle esse intelligatur, & Cancellarius qui eas scripsiterit non seruata forma predicta incidat in pœnam vnius floreni, & in eadem pœna incidat si scripsiterit aliquam bullectam pro semet ipso pro eius salario exigendo a dicto Communi, & ipso facto suo officio sit priuatus, & bulle exigi non possint ut supra, Addicentes q; bulle facte per dictum Commune, nisi fuerint per biennium exacte, sint & esse intelligantur prescriptæ, & exigi non possint.

De ordine Consilij generalis faciendi.

Cap. 12.

CVM sepe expeditat pro dicti Communis negotijs exequendis generale Consilium congregare, super his igitur salubriter prouidentes statuerunt, & ordinaverunt, q; Domini Prioris dictæ Terræ pro tempore vñà cum domino Locum tenente quoties occurrerit Consilium generale pro negotijs Communis congregari, teneantur, & debeant vinculo præstiti Iuramenti die præcedenti de sero, publice bandiri facere per loca solita, & consueta generale Consilium, cum sonno Campanæ magnæ de sero, & mane, & si aliter fieret non valeat ipso iure, & D. Prioris contraficienes incident in pœnam decem florenorum pro quo libet, & vice qualibet, prout q; Consilium prædictum sit, et esse debeat completum, et perfectum numero quadraginta hominum, Dominis Prioribus cōputatis, liceat tamen vnicuiq; de dicta Terra accedere ad dictum Consilium, vi delicit vni pro qualibet foculari, et familiâ, Declarantes q; in dicto Consilio interesse non possint forenses habitâtes in dicta Terra etiam per triginta annos, nisi fuerint donati ciuitate a dicta communitate, et natu fuerint in ipsa Terra, et in ea habitauerint post ortum ipsis per dictum tempus, Et liceat vniq; in dicto Consilio existenti consulere, et arrengare super propositis, et partitis factis per D. Prioris, et eorum dicta scribi debeant per Cancellarium dictæ Terræ, dictaq; et consulta quorumcunq; arrengantium, et consulentiū super qualibet proposita, debeant palluctari, et ad partitum ponî, et illud intelligatur victimum, et obtentum, quod per maiorem partem fuerit approbatum, excepto q; quando tractaretur de expensis extraordinarijs, et insolitis, debeat vincere et obtineri p; duas partes ex tribus, Et partita, seu consulta quilibet debeat pal luttari modo infra scripto, videlicet q; Baiulus Communis deferat fabas, siue lupinos nigros, et albos, illosq; seu illas Consiliarijs ad eorum libitum dare, de quibus dicti Consiliarij ponant, et ponere debeant in bussula per dictum Baiulum portada vnam tantum, et non ultra, albam, vel nigrum prout eis videbitur, et alba recipiatur pro affirmativa del sic, et nigra pro negativa del non, et ita prius per Cancellarium declarari debeat, Et nemini liceat ponere in dicta bussula nisi vnum lupinum, siue vñā fabam in qualibet partita palluctanda, sub pœna quinquaginta florenorū p; qualibet cofaciente, et vice qualibet, et pas-

tum sic repertum non valeat, nec teneat, & pro non palluctato habeatur, & denuo palluctari debeat, Cancellarius vero prædictus teneatur, & debeat publice coram omnibus Consiliarijs, in banca palatij, & in disco numerare pal luctas, siue fabas repertas in dicta bussula, & illarum numerum in libro Communis, prout illas inuenierit, scribere, & adnotare, sub pœna vnius floreni de suo salario retinendi, Et memoratum Consilium non possit congregari, vel fieri absq; presentia saltem maioris partis DD. Priorum, & numero Consiliariorū prædictorum, Et Consiliarij prædicti postq; ingressi fuerint palatium, durante consilio non valeant, nec possint inde discedere nisi prius obtenta licetia a D. Locumtenente, & DD. Prioribus, sub pœna vnius floreni pro quolibet, & vice qualibet, Et totum id, & quicquid fuerit victimum, decretatum, & obtentum in dicto Consilio, DD. Prioris pro tempore eorum officio durante teneantur, & debeant pro posse exequi, & executioni mandare, sub pœna duorum floren rum pro quolibet, & vice qualibet.

De ordine Consilij parui.

Cap. 13.

QVONIAM quandoq; pro necessitatibus, & occurrentijs dicti Communis ex tempore, & ex improviso obuenientibus Concilium generale difficulter cohadunari, & congregari posset, salubriter prouidentes statuerunt, & ordinaverunt, ac præsenti Lege decreuerunt, q; in dicta Terra fiat, & esse debeat continuè Consilium paruum in numero viginti hominum ultra DD. Prioris, qui elegantur, & eligi debeant semper per Consiliarios præteritos, videlicet unus pro quolibet in fine eorum officij, quod officium duret, & durare debeat per sex menses, Et in necessitatibus, & occurrentijs supradictis DD. Prioris pro tempore teneantur, & debeant illos Consiliarios conuocare, & conuocari face re particulariter per Baiulum Communis, & etiam ad sonum Campanæ vt modis est, Et quiq; uidet in dicto Consilio obtentum, & deliberatum fuerit, (dummodo in eo duæ partes saltem ex tribus dictorum Consiliariorū interfuerint, & seruatis modo, & forma tradita in præcedenti capitulo Consilij generalis) valeat, & roboris firmitatem habeat, ita atq; si in Consilio generali decretum esset, Et DD. Prioris pro tempore exequi, & executioni mandare teneantur de creta, & obtenta in dicto Consilio, sub pœna contenta in supradicto præcedenti capitulo, Et si dicti Consiliarij modo prædicto conuocati, & moniti non accesserint, & interfuerint in dicto Consilio, puniantur in baiochis decem pro qualibet contraficiente, & vice qualibet, liceat tamen dominis Prioribus pro tempore, (si eis uolum fuerit expedire,) alios homines dictæ Terræ conuocare, & conuocari facere, & homines sic vocati habeant vocem in dicto Consilio, ac si essent de numero dictorum Consiliariorū notati.

Quod quando tractatur de negocio alicuius personæ in Consilio, ille talis in eo non possit interessere.

Cap. 14.

STATVERVNT, & ordinaverunt, q; quotiescumq; tractabitur in aliquo Consilio generali, siue paruo de facto, & interesse alicuius specialis, vel specia

lum personarum dictæ Terræ, D. Locumtenens, & Priores sub debito præstis iuramenti faciant recedere de dicto Consilio extra Palatium illum, vel illos quorum interest, vel interesse poterit, & eos tangeret, vel tangere posset illud quod in dicto Consilio tractatur, & illæ tales personæ nullo modo sint presentes, & hoc publice banditi faciant in ipsis Consilijs.

De pena arrengantis ultra proposita.

Cap. 15.

NE Consiliarij, & Oratores transgrediendo terminos valeant aliquid ultra proposita consulere, & arrengare, statuerunt, & ordinauerunt, q[uod] nullus Consiliarius consulat, vel arrenget ultra proposita descripta, & adnotata per Cancellarium, qui vero contrafecerit puniatur de facto per D. Locumtenentem eius arbitrio.

De forma seruanda in alienationibus bonorum stabilium Communis.

Cap. 16.

AD hoc ut bona communis perpetuo in utilitatem publicam conserueretur, statuerunt, & ordinauerunt, q[uod] bona stabilitas dicti Communis non valeant, nec possint alienari quocunq[ue] modo, nisi ex urgentissimis causis, & interesse eiusdem Communis, & eo casu alienatio aliter fieri non valeat nisi prius in publico Consilio per tres partes ex quatuor Consiliariorum victimum, obtentum, & decretum fuerit, pro alijs vero causis bona prædicta alienari aliquo quantum colore non possint, nisi modo quo supra in tribus Consilijs publicis, diuersis temporibus, & Prioratibus faciendis victimum, & obtentum fuerit modo quo supra, & si aliter fieret, non valeat, nec teneat ipso iure. Et contrahentes cum DD. Prioribus, & alijs Communis nomine non seruata forma prædicta, incidat in poena florenorum decem pro qualibet, & qualibet vice, & in eandem poenam incidat DD. Priores, & alijs contrafacentes.

De electione Dominorum Priorum, & Camerarij.

Cap. 17.

VT negotia Communis salubriter, & solerti expediantur, & per probos, & idoneos viros discernantur, et fideliter gubernentur, hac præsentis Lege statuerunt, et ordinauerunt, q[uod] in Terra præfata continuo sit, et habeatur Officium DD. Priorum, qui sint in numero quatuor, et eligantur, extrahanturq[ue] modo in scripto, videlicet q[uod] in Consilio publico elegantur, et eligi debeat quatuor homines dictæ Terræ idonei ad faciendum bussulam vna cū DD. Prioribus pro tempore existentibus, in qua quidem Bussula debeat per eosdem scribi, adnotari, eligi et imbußulari quadraginta homines probi, et idonei dictæ Terræ, et ex eius consilio decem palluctas, et in una quaq[ue] debeant esse scripti, et annotati in schedula introclusa quatuor ex hominibus suprascriptis, et eorum officium duret et durare debeat per tres menses, et extrahi debeant semper octo diebus ante finem cuiuslibet Prioratus, et palluctæ præfatæ teneantur, et teneri debeant in uno Busculo sigillando sigillo Communis per Cancellarium dictæ Terræ, et in sacristia Sancti Frâncisci in loco solito. [Et si contingere in extractione alij quem ex DD. Prioribus extractu a Terra præfata abesse, vel esse mortuū, tunc alij

alij præsentes teneantur per Baiulum dicti Communis ad domum absentis notificari facere qualiter est extractus de DD. Prioribus dictæ Terræ, & quod debeat infra decem dies redire, si voluerit, alias termino predicto elapsi, debeant extraherre unum alium in loco sui de bussula spicciolatorum, quæ quidem bussula fiat, & fieri debeat per suprascriptos electos, & modo quo supra, quod si non fecerint, poena duorum florenorum pro qualibet tempore sindicatus ipsorum mulcentur.

Et semper finito busculo, alij reimbußulentur, & elegantur, mo, & forma super scriptis, & non alias, aliter, nec alio mo. Qui DD. Priores prima die ipsorum officij teneantur, &

debeant se cōgregare in palatio D. Locumtenentis, & vna cū eo accedere ad Ecclesiâ Sâcti Gemini, ibi q[uod] auscultare missam Spus sancti, & postmodum ad palatiū predictum redire; & iurare ad sancta Dei Euâgelia manibus tactis scripturis ad Câcellarij dicti cōis delatione; de bene, & fideliter eorum officiū exercēdo, & destando ad sindicatum secundum formam statutorum; & iuramentum prædictum, per dictum Camerarium in libriss communis annotari, & scribi debeat. Et aliter prædicti DD. Priores ad administrationem eorum officij non admittantur, nec recipiantur.

Et DD. Priores prædicti de bonis, & pecuniis dicti Communis valeant, & possint sine deliberatione Consilii expendere pro commodo, & utilitate eiusdem communis inter omnes florenos duos, & pro cena solita florenostres, & non ultra, nisi cum deliberatione Consilii. Eodem modo, & forma elegiatur, & eligi debeat per supradictos dominos Priores, & imbußulatores, unus bonus, & idoneus Camerarius, qui scribi debeat, & annotari in fine schedulae cuiuslibet supradictarum palluctarum; & ipsius officium duret, & durare debeat ut supra. Qui sic electus descriptus, & extractus iurare debeat modo supradicto, & eius officium bene, & fideliter exercere; et omnes introitus, & exitus dicti Communis suo durante officio fideliter scribere, & annotare in libro per ipsum confiendio; & de gestis per ipsum finito officio, plenariam reddere rationem; & vna cum dictis DD. Prioribus stare ad sindicatum modo, & forma prædictis; & habeat, ac habere debeat pro suo salario, & mercede iulios tres, de quibus dare, & soluere debeat Camerario dictæ Terræ pro registratione sui bastardelli in libro grosso Cameriariorum Communis iulium unum cum dimidio. Et si prædictus Camerarius in prædictis vel aliquo prædictorum negligens fuerit, vel aliquo modo contrafecerit, ad interesse Communis teneatur, & puniatur poena duorum florenorum vice qualibet, addicentes quod Camerarius prædictus teneatur in principio sui officii facere inuentarium, manu Câcellarii Communis, omnium bonorum, & scripturarum Communis existentium in capsula, & Cancellaria dicti Cōis, vel alibi; & similiter finito officio, per inuentarium, ut sup. Camerario successor illas cōsignare, & de illis ratione reddere, ut sup.

De electione Sindici Communis.

Cap. 18.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod in Terra prædicta semper habeatur & sit pro publicis negotiis exequendis unus bonus, & idoneus Sindicus, qui elegiatur, & extrahatur modo, & forma ex busculo confiendio, pro ut in praecedenti capitulo: & ipsius officium duret, & durare debeat per annum. Qui Sindicus ut supra electus, teneatur, & debeat, vinculo iuramenti per ipsum præstandi, omnia iura, res & bona dicti Communis totis viribus defensare, & indefensa non relinquare; & quoties opus fuerit, & Communis expedire cognoscet, contra D. Locumtenentem, & alios officiales, & DD. Priores, nomine Communis, & pro ipsius Com-

munis intereste, protestare, et protestationes per Cancellarium in scriptis in libris Communis redigi facere, et alia exequi, et operari, quæ ad ipsius officium spectabunt, et pertinebunt. Et si in predictis, vel aliquo predictorum defecerit, vel negligens fuerit, poena duorum florenorum vice qualibet puniatur.

De electione Medicorum physici, & chyragici.

Cap. 19.

CVM iure cautum reperiatur, quod ubi maius est periculum, ibi cautius sit agendum: presenti lege staruerunt, et ordinauerunt quod Domini Priori pro tempore, curen, et curare debeant omni diligentia, et cura adhibita, reperi, & habere unum expertum, & peritum Medicum physicum; et eo reperto, propinatur in publico Consilio dictæ Terræ: et in eo per Consiliarios palluctetur, et vincatur per duas partes ex tribus. Et si contigeret in dicto Consilio per consiliarios plures Medicos proponi, debeant omnes ponit ad partitum, et palluctari: et ille victus, et obtentus intelligatur, qui plures palluctas habuerit, dummodo duas partes excedat, ut supra; et eadem literæ patentes fiant, et mandentur, cum salario centum ducatorum de carlenis pro qualibet anno, et scutorum quinq; pro eius domo per ipsum conducenda: soluendo, ut moris est. Qui Medicus sic electus, non debeat, nec possit a dicta Terra se absentare villo pacto, sine licentia Domorum Priorum pro tempore, sub poena unius scuti pro qualibet vice, & die qualibet qua esset absens. Et eodem modo, & forma eligatur, & eligi debeat Magister Chyragicus, cum salario, mercede, & capitulis faciendis, & ordinandis in consilio generali.

De electione Cancellarij, et Ludi magistri, et eius officio.

Cap. 20.

A D hoc ut Terra predicta hominibus scientificis, & imbutis scientiis, & litteris documentis repleatur, & omni præfulgeat dignitate: hac salubri lege statutaria decreuere, quod in dicta Terra continuo habeatur, & retineatur unus bonus, & expertus Magister Grammatices ad legendum, & docendum discipulos in dicta Terra; qui teneatur etiam in seruire Communis pro Cancellario, & scribere consilia, reformationes, & alia necessaria dicti Communis, nec non literas cuiusque directas: & in fine sui officii dare, & consignare dictis Prioribus pro tempore existentibus, pro dicto Communis librum, seu libros per eum factos, & descriptos in publicam formam, in quo seu quibus continantur instrumenta, & omnia alia spectantia ad ipsam Communatem; nec non soluere, & dare dicto Comunum qualibet anno in festo Sancti Gemini, unam balistram ualoris deceim carlenorum, quam DD. Prioris pro tempore faciant in dicto festo ponit, & ludi in platea Abbatiae Sancti Gemini, & Vincenti concedi. Et dictus Cancellarius, & Ludimagi ster habeat Communis pro Cancellaria in qualibet anno ducatos vigintrum quatuor de carlenis, ad carlenos deceim pro qualibet ducato; & totidem habeat, & habere debeat a discipulis euntibus ad eius scholam, secundum taxam fiendam per homines in Consilio eligendos. Et si dictus Cancellarius fuerit negligens in scribendo res spectantes ad dictam Communatem, & in exercendo eius officium, incidat in poenam deceim florenorum de suo salario retinendorum. Et nihilominus omnia ob missa scribere teneatur, & balistram soluere pro qualibet anno, etiam quod in dicto festo non soluerit.

De electione

De electione Baiuli, & eius officio.

Cap. 21.

STATUERUNT, & ordinauerunt quod DD. Priori pro tempore existentes, quoties opus ferit, teneantur, & debeant in Consilio generali dictæ Terræ propinare, & eligi facere unum idoneum, & expertum Baiulum, pro necessitatibus, & seruitiis Communis dictæ Terræ, & officialium: qui electus iuret, & iurare debeat in manibus Cancellarii eius officium bene, et fideliter exercere, et bandimenta, et citationes facere ad petitionem cuiuscunq; petentis, prout haec tenus consuetum est. Et ut quilibet de dicta Terra, et degens in ea de bandimetiis per Baiulum fiendis notitiam habeat, et de eis ignorantiam allegare, vel prætendere non possit, cum vox præconis, paucis innotescat; statuerunt et ordinauerunt præsentis lege, quod Baiulus pro tempore teneatur, et debeat vinculo iuramenti, et ad poenam unius floreni pro qualibet vice qua contrafecerit, omnia bandimenta facere, et notificare alta, et intelligibili voce, in oibus infrascriptis locis, videlicet, in platea Sancti Ioannis, in platea palati, in triuio hæredum Ser Permatthæi Fadulphi prope Ecclesiam societatis corporis Christi, et in platea Sancti Francisci, in Campo floris ante domum hæredum Fabii Ser Octaviani, et ante Ecclesiæ Sancti Bernardini; ante Monasterium Sanctæ Catherinæ, ante Ecclesiæ dirutæ Sancti Angeli, et in platea Sancti Stephanii; excepto quando substantur pignora, tunc fiant in platea Sancti Francisci solu tribus vicibus, et tribus diuersis diebus.

De electione Viariorum, & eorum officio.

Cap. 22.

V T cura solers, & vigilis circa Viarum manutentione intus, & extra Terram existentium habeatur: & ne progressus earum impediatur, decreuerunt, & ordinauerunt, quod DD. Priori pro tempore teneantur, & debeant vinculo prestiti iuramen, eligere quatuor sufficentes, & expertos homines, & Viarios duos, videlicet à parte superiori, & duos a parte inferiori dictæ Terræ, quorum officium duret per annum, qui teneantur, & debeant, vinculo iuramenti ipsis præstadi, videre vias intra dicta Terræ, & continue eas liberas, & apertas facere retineri: & similiter extra terram rimari, & perquirere teneantur semel in anno, videlicet in principio mensis Maii cuiuslibet anni, usq; ad mediū dicti mēsis, in quo debeat perquirere in stradis, tam publicis, quam priuatibus, & vicinalibus, & si aliquid apprehēsum, occupatum, vel appositum, seu quoquo modo impeditum inuenient: debeat arbores impediētes signare cum securi, & rīpas, seu līmites signare, & fodere cum zappa, prout eis videbitur expedire, adeo q; vias publicas sint, & esse debeant liberae, & expeditæ, latitudinis duodecim pedum manus: vias autem vicinales, & priuatæ exitum habentes, sex pedū similiū. Et dominū, & patroni possessionū iuxta ipsas vias teneantur, & debeant per totū dictū mensum, arbores, rīpas, līmites, & sepes, per dictos Viarios signatas incidere, explanare, & remouere: & omnia alia facere, & adimplere, quæ per eosdem eis, & cuilibet ipsorum fuerint in iuncta, & mandata sub poena deceim baiocchorum pro qualibet contrafaciente, & pro qualibet via: & nihilominus illas vias reparare, & reaptare teneantur, ut supra, sub eadem poena deceim baiocchorum loguri de vijs priuatis, quæ non habent, ut se p̄t̄. Et si dicti Viariorum fuerint negligentes in adimplendo prædicta, incident in poenam duorum florenorum pro qualibet, & vias prædictas videre, & signare habent, unde ad nisi teneantur. Et si aliqua differentia oriretur inter homines dictæ Terræ super dictis viis, tam intus, quam extra, teneatur ipsi Viariorum ad petitionem cuiuscunq; extendi, tum qui futurum est hoc in precepto exculgar tum quia alia s. 2.

petentis, illas videre, et terminare, prout sibi videbitur expedire, sub dicta poena. Et pro predictis exequendis, sufficient duo ex dictis Viariis, & habeant auctoritatem, ac si omnes quatuor adessent. Addicentes quod si viæ publicæ ex nimia pluvia, vel ex se, absq; tamen culpa, & defectu adjacentium essent fango, & difficilis transitus, debeant per Comune dictæ Terræ salciari, reaptari, & reparari. Priuati autem viæ per euntes, & redeuntes. Et DD. Priores pro tempore teneantur, & debeant predicta omnia bandiri facere prima die dicti mensis, in locis solitis, & consuetis, sub poena unius floreni pro quolibet. Et dicti Viarii habent, & habere debeant a dicto Comuni pro corum salario, & mercede florenum unum pro quolibet, & pro quolibet anno.

De electione Extimatorum Communis, & eorum officio.

Cap. 23.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod Domini Priores pro tempore eligeantur, ut supra, quatuor expertos viros, Extimatores, quorum officium datur per annum, qui teneantur, & debeant ad petitionem cuiuscunq; potentis, unius præstiti iuramenti, & poena unius floreni pro quilibet, & vice qualibet, ire, et accedere ad videndum, et extimandum omnia damna, quomodo cunctæ, & qualiter cunctæ facta, tam per bestias, quam per personas, in territorio dictæ Terræ, et adnotare, & ponere omnes extimationes per eos fiendas in uno bastardello, seu libro, & de illis quoties fuerint requisiti, relationem in Palatio facere coram Notario Curie, vel extra Palatium, de partium voluntate, & concordia. Et habeant, & habere debeant pro ipsorum mercede, pro qualibet extimatione intra Senatas baiocchos duos, videlicet unum pro quilibet, et extra Senatas baiocchos quatuor, ut supra, et plus petere non possint. Et sufficient duo Extimatores pro qualibet extimatione fienda, & eorum relationi, & extimationi stetur, & credatur. Addicentes, quod si dum Extimatores forte haberent non possent ex aliqua causa, liceat damnum passisducere secum aliquos duos idoneos viros ad extimandum damna sibi illata, habita, & obtenta prius licentia a Domino Locumtenente dictæ Terræ, et relationi ipsorum cum iuramento stetur, & credatur, ut supra.

Quod homines de Stroncone, de Lugnano, & de Arceantiqua fraternaliter tractentur.

Cap. 24.

CVM in antiquis terræ Sancti Gemini ordinationibus, & decretis reperiatur, & colligatur, non parvam inter homines dictæ Terræ, & Stronconii, Lugnani, & Arcisantiique benevolentiam, & fraternitatem non modicam fuisse, ad illam perpetuo seruandam, & ampliandam, statuerunt, & ordinauerunt, quod Communitas Terræ predictæ in omnibus occasionibus, & occurrentiis supradictarum Communitatum, & particularium illarum, pro posse debeat eis, & ciuibus ipsarum fauere & auxiliari, & opem ferre, cum bonis, & personis, toties quoties expedierit, & hominibus dictarum terrarum, & locorum liceat libere per territorium, & terrâ praedictam pertransire de die, & de nocte, cum eorum mercantiss, vel sine, & ex eadem bona que cunctæ extrahere pro corum usu, absq; solutione aliqua vetigatis, seu gabella. Et si Gabellarii securus fecerint, & ipsos, vel eorum quemlibet molestauerint pro aliqua gabella, puniantur poena unius floreni pro quilibet, & vice qualibet, & nihilominus si aliquam gabellam extorserint, duplicita restituere coellantur.

Adiu-

Addicentes quod liceat hominibus dictorum locorum ad corum libitum pertransire, stare, & morari in Terra predicta; & per eam portare arma offensilia, & defensilia, absq; aliqua poena, & ab Officialibus dictæ Terræ quoquomodo molestari non possint, sub poena decem florenorum pro qualibet vice qua contrafactum fuerit; dummodo capitaliter banditi, & condemnati non essent. Et si in dicta Terra habitare voluerint, & in ea domum habere, Communitas predicta teneatur, & debeat eis, & cilibet ex supradictis potentibus dare, & assignare gratis situm pro una domo construenda, & adificanda, reseruata semper voluntate superiorum omni tempore, & omni casu.

Quod salariati a Communitate non possint remoueri ab officio, nisi in Consilio generali.

Cap. 25.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod Domini Priores pro tempore non possint, nec valeat, Medicos, Cancellerium, Baiulum, & omnes salariatos à Communi, ab eorum officio expellere, & remouere, absq; Consilio generali, sub poena unius floreni pro quilibet, & vice qualibet qua fuerit contrafactum, & nihilominus eorum reuocatio, & remotio nihil valeat, & pro infecta habeatur.

De modo imponendi, & soluendi Datiuas Communis.

Cap. 26.

QVONIAM onus graue est, quod ea quæ ab omnibus debentur, à paucis persoluantur, statuerunt, & ordinauerunt, quod de omnibus, & singulis possessoribus in districtu, & territorio Sancti Gemini situatis, siue sint positæ, & allibratæ in catastis dicti Communis, siue non, à quibuscunq; possessis percipiunt fructus, teneantur, & debeant possessores cuiuscunq; status, & conditionis existant, omnes & singulas Datiuas & collectas in posterum per Commune dictæ Terræ impoñendas pro ipsis possessionibus, & terris, cū effectu soluere. Et forenses habentes bona, & possessiones in territorio predicto, teneantur, & debeant infra decem dies, postquam ad ipsos, vel eorum quemlibet peruenient, illas accatastarí facere per Cancellerium dictæ Terræ, in catasto Communis, sub poena decem florenorum pro quilibet contrafaciente, & vice qualibet. Et nihilominus tenentur soluere omnes collectas, & Datiuas usq; ad illum diem in quo venerint ad accatastandum, per dictum Communem impossitas, secundum communem estimationem fiendâ de terris ipsis per duos homines eligendos per generale Consiliū dictæ Terræ, declarantes quod Datiae pro triennali subsidio soluantur modo infra scripto.

Pro quilibet centenario pecudum soluantur floreni tres pro quilibet anno, & baiocchi tres pro quilibet bestia grossa, porco, & capra, dummodo supra sex menses, residuum vero per duas partes soluature ex libra, alia vero pars soluatur per capita, & focularia; & capita intelligentur de masculis quatuordecim annorum completorum. Et forenses possidentes bona stabilita in terra, & territorio Sancti Gemini ultra valorem septuaginta ducatorum de carlenis, teneantur, & debeant annuatim soluere, & contribuere pro solutione triennalis subsidii ratam eis obuenientem secundum distinctionem desuper factam, & possidentes bona stabilita a septuaginta quinque ducatis infra, non teneantur aliquid soluere pro Datiuas impossendas, nisi debitam, & solitam Datiam, siue gabellam Illustrissimorum DD. &c. Et omnes Datiae imponendæ per Communatem ex qua cunctæ causa debeat solui modo

modo & forma supradictis; excepta dativa imponenda pro salario Phisi, & Chy
rugici; quæ solui debeat durante subsidio prædicto, per capita, & focularia, a qua
solutione forenses degentes in terra Sancti Gemini immunes, et exempti existant.

De pacibus fiendis.

Cap. 27.

V.TINAM circa pacis dispositionem, et compositionem Spiritus Sanctus corda
nostra illuminare dignetur, et taliter inspirare, ut haereditatem pacis quam Dei fi-
lius in suo testamento reliquit consequi valeamus. Hac lege inuolabili decreuerunt,
& ordinauerunt, quod Domini Priores dictæ Terræ, qui pro tempore fuerint quoli-
bet anno in principio quadragesimalis prædicationis, vna cum Reuerendo Patre
Cocionatore eligat, et eligere debeat quatuor probos, et discretos viros Pacerios,
et quatuor honestas, et morigeratas mulieres Pacerias, qui, et quæ teneantur, et
debeant ob officium eis in iunctum perquirere, et inuestigare, an odium, vel parti-
cularis inimicitia sit inter homines dictæ Terræ: et omni cura, et solertia eos, et
eas ad pacem, et concordiam reducere consentur pro posse; ad hoc ut omnia de
bono in melius virtute pacis augeatur. Et si in prædictis Domini Priores negligen-
tes fuerint, incident in poenam florenorum decem pro quolibet.

De forensibus in dicta Terra commorantibus.

Cap. 28.

Q.VONIAM indecens est quod forenses non habitantes continuo in dicta
Terra, habeant in ea aliquid officium; statuerunt presenti lege, & ordinauerunt, quod
nullus forensis degens in dicta terra possit, nec debeat habere in ea aliquid officium,
nisi esset natus in ea, et post habitauerit per triginta annos; et in bonis stabilibus
propriis possideat usq; ad valorem centū ducatorū de carlenis: et si aliter electus
fuerit, talis electio non valeat, nec teneatur ipso iure: sed, & eligentes contra formam
prædictam, incident in poenam decem florenorum pro quolibet: & electus, si offi-
cium acceptauerit, puniatur eadem poena: & Dominus Locumtenens teneatur ad
petitionem cuiuscunq;, contra eos procedere, & poenas ab eisdē exigere, sub dicta
poena: addicentes quod nullus forensis possit habitare in dicta Terra, nisi obtenta
prius licentia ab Illustrissimis Dominis, sub dicta poena: in qua etiam incident eorum
receptatores, & domos locantes.

De forensibus donatis ciuitate.

Cap. 29

S.TATVERVNT, & ordinauerunt, quod si quis forensis fuerit per Consilium
generale dictæ Terræ assumptus in ciuem, & donatus ciuitate: talis sic electus non
valeat, nec possit in territorio dictæ Terræ habere, vel retinere aliquas bestias cu-
iuscunq; generis, nisi fuerint a dicta Communitate, vel alio eius nomine affidatae,
sub poenis contentis in capitulis dicti Communis. Sed si talis sic electus continue-
habitauerit in dicta Terra, possit & sibiliceat retinere bestias prædictas, prout lices-
alii hominibus eiusdem Terræ.

De immunitate forensium artificum.

Cap. 30.

VT in dicta Terra artificum bona conditionis, & famæ copia habeatur, statue-
runt

runt, & ordinauerunt, quod si aliquis artifex forensis bona conditionis, vita, &
famæ voluerit habitare in dicta Terra, & artem suam fideliter exercere: primo, &
ante omnia debeat obtinere licentiam ab Illustrissimis Dominis: quod si non fece-
rit, nullatenus receptetur: & Uxoris Locutienens illum expellere, & expelli facere tenea-
tur ad petitionem cuiuscunq;, ad poenam decem florenorum. Et si talis forensis, & artifex li-
centia habuerit, obseruat conditionibus in licentia ab eisdem impositis, tunc pos-
sit in dicta Terra libere commorari; & per decem annos continuos sequendos sit
immunis a quibuscumq; factionibus realibus, & personalibus dictæ Terræ Saluo
quod si libram habuerit, vel infra dictum tempus aliquid emerit in dicta terra, seu
eius territorio, quod tunc teneatur, & debeat pro eo quod possederit soluere dicto
Communi libram, & dativas imponendas.

De iure Congri.

Cap. 31.

AD obuiandum scandalis, quæ ex venditionibus aliquando oriuntur: sta-
tuerunt, & ordinauerunt, quod habentes possessiones, & domos intus, & extra Ter-
ram prædictam, tam terrigenæ, quam forenses, illas non valcent, nec possint vendere,
nisi prius requisitis consanguineis suis, usque in secundum gradum, secundum ius
canonicum computandum; & illis volentibus vendere, & dare pro pretio inter eos
conuento, si concordes fuerint: fin autem ad extimationem duorum hominum com-
muniter eligeretur. Quod si dicti consanguinei emere recusauerint, teneantur, et
debeant requirere coniuginos, et habentes bona contigua bonis, quæ vendere vo-
luerint, & eisdem dare, & vendere pro pretio modo ut supra declarato. Et si plures
fuerint consanguinei, & vicini, proximi in gradu, & vicino maiorem possessionem
habenti, bona prædicta dari, & vendi debeat omnibus aliis exclusis volentibus
supradictis emere pretio, & modo ut supra. Et si dicti consanguinei, siue vicini re-
spective, dixerint se velle emere bona eis modo ut supra oblata, habeant terminum
decem dierum a die obligationis ad concordandum de pretio, vel extimatorum eli-
gendum; dummodo per ipsos nos steteat. Et si prædicti consanguinei, vel vicini
dixerint se nolle emere, liceat venditoribus vendere cuicunq; voluerit, forensibus
exceptis, & de oblatione prædicta constet, & constare debeat manu publici Notariorum,
vel apud acta Curiarum. Et si aliter factum fuerit venditio sit ipso iure nulla: & con-
sanguinei, & vicini ordine seruato ut supra, valcent, & possint possessionem, vel ali-
ud contra formam præsentis statuti venditum vendicare a quocunq; infra annum
a die factæ venditionis, solvendo, vel deponendo iustum pretium ut supra. Et in
prædictis Dominis Locumtenens pro tempore, teneatur ad poenam decem flo-
renorum prædicta omnia executioni mandare summarie, & de plano, & sola facti
veritate inspecta, ad petitionem cuiuscunq; petentis. Et prædicta locum habeant
in omnibus contractibus alienationum rei stabiliū, & omnibus aliis instrumentis, &
conventionibus, quibuscumq;, exceptis contractibus traditionum honorum stabili-
lum in fundo dotali. Et nihilominus vendentes contra dictam formam poena præ-
dicta puniantur.

De ordine seruando per Colonos.

Cap. 32.

AD tollendum lites, & quæstiones, quæ oriuntur possent inter locatores, & condu-
ctores possessionum: præsentis lege statuerunt, & ordinauerunt, quod Colonii posses-
sionum

sionum teneantur, & debeant possessiones, & ipsos conductores bene, & fideliter congruis temporibus arare, cultuare, & seminare: ita tamen q̄ cum semine sint, & esse debeant aratæ, & cultuatæ per quatuor vices, & arbores fructiferas in eis existentes ligonizare, & zappare per duas vices in quolibet laboratitio, una vice quando seminatur bladum, siue granū, alia vice post messes, & ante festū Sanctæ Mariæ Augusti. Teneantur etiam prædicti Coloni arbores oliuarum stercorizare in una salma lutaminis pro qualibet dictarum arborū oliuarum, & in quolibet laboratitio & antequam fuerint seminatæ dictæ possessiones. Et si dicti Coloni in arādo modo quo supra cessauerint, ad intereste partis teneantur. Si vero in ligonizando, & stercorizando arbores oliuarū cessauerint ut supra amittatæ partes fructuū prædictorū eis obuenientiū. Et liceat locatoribus pro eorum arbitrio diuidere bladum, granū, vel similia, in agro, eo tamen messo, & nondum triturato, per gregnas: & partione facta electio sit locatoris. Vinearum vero conductores teneantur, & debeant illas bene, & diligenter colere ad usum boni Coloni, putando, ligonizando, palando, scacchianto, ligando, occando, & alia faciendo necessaria, & opportuna: & si in occando cessauerint, habeant tantum tertiam partem fructuum: & aliæ duæ sint domini locatoris. In ceteris vero supradictis, si facere cessauerint, teneantur ad intereste partis.

De Ambasciatoribus Communis eligendis, & eorum salario.

Cap. 33.

STATVER VNT, & ordinauerunt, quod quotiescumq; pro necessitatibus dicti Communis occurreret aliquem mitti Ambasciatorem ad aliquam Ciuitatem, seu Castrum a quin decim miliaribus infra, Domini Priors pro tempore possint, et valent illos deputare, et eligere ad eorum libitum, illisq; mercedē cōstituere, et dare. Si autem ultra dictos fines, et terminum, aliquem Ambasciatorem mitti contigerit, cum literis maxime credentialibus dicti Communis, tunc et eo casu Ambasciator eligatur, et eligi debeat in consilio generali, siue paruo in subsidium, & in eo salariū constituantur, et deputetur, et non aliter, nec alio modo. Liceat tamen Dominis Prioribus pro tempore in occurrentiis Communis mittere vbicunq; opus fuerit, Nuntios pedestres cum literis, vel sine, et eis mercedem dare, prout eis æquum videbitur. Priors vero contrafacentes in prædictis puniantur in poena duorū florenorū pro quolibet, et vice qualibet, et ad restitutionem salariū contra dictā formam soluti. Ambasciator vero, siue Nuntius repetens salariū alias sibi solutum, incidat in poena decē florenorum: et in eandē poenā, si falsam ambasciatam, seu relationem fecerit.

De honore fiendo in festo Sancti Gemini.

Cap. 34

IN vigilia festiuitatis Beati Gemini Confessoris, habeatur unus torticeus cæræ pro dicto Communis de quinque librīs cæræ de bonis dicti Communis; et bādiatur tribus diebus ante ipsum festum, quod quilibet faciat suum luminare, et secundū solitum, et antiquum morem, qui cæræus de sero in vigilia dicti festi portetur ad ipsam Ecclesiam accensus: & post reversionem a dicta Ecclesia de mane dictæ festiuitatis huiusmodi perueniat ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ de platea ante palatium prædicti Communis: & quod omnes de dicta Terra teneantur dicto sero, in vigilia dictæ festiuitatis ad dictam Ecclesiā Sācti Gemini ire cū cæreo accenso in manu, secundū qualitatem, et conditionem cuiuscunq;, ad poenam quatuor baiocchorū pro quoꝝ liber;

ibet; saluo quod Dominus Locumtenens possit dare licentiam vni de domo, vbi s̄t plures, dummodo absentis presentetur cæreus: & nullus cæreus, vel lumen possit excedere summam vnius libræ cæræ, et non plus ad pœnam sexdecim baiocchorum, exceptis cæræis infrascriptarum artium, qui possint esse cuiuscunq; ponderis, prout hominibus ipsarum artium videbitur, et placebit. Teneatur etiā dictū cæreum fieri facere per caput decinas, si sunt dicta luminaria, vt esse debet, et quod ipsi caput decem teneantur hoc mandare per singulas domos, quod quidem Dñs Locumtenens faciat obseruare a quolibet de dicta Terra. Prouiso quod infrascriptæ artes, et quelibet earū teneatur facere dupplerum cæreum in dicto sero, et portare ipsum ad dictum festum una cum aliis hominibus portantibus dicta luminaria, et se coram Domino Locumtenente dictæ Terræ, vel suis Officialibus presentare, et quod omnes de sua arte sequantur suum dupplerū ad pœnam duorū baiocchorū pro vice qualibet qua fuerit contrafactum. Addicentes quod nulla persona per Dominū Locumtenentem, et Officialis dicta die possit cogi ad ludendum in dicto festo, nec in alio. Et quod aliquibus ioculatoribus extraneis, vel terrigenis, venientibus, & stantibus ad dictum festum, aliquid dari, vel donari non possit de bonis dicti Communis. Et si Dominus Locumtenens prædictis, vel aliquis officialis cōtra, fecerit, in quatuor florenis vice qualibet condemnetur, & eandem pœnam soluat qui arengauerit in contrarium prædictorum, vel aliquid dixerit in aliquo loco. Sivero camerarius aliquid de bonis dicti Communis dicto modo daret eisdem, vel alicui prædictorum, dicto Communis duplum restituere teneatur. Artes vero de quibus supra fit mentio sunt infrascriptæ. videlicet,

Ars Iudicum, & Notariorum.

Ars Barberiorum,

Ars Medicorum, & Speciariorum.

Ars Hospitatorum, & Tabernariorum.

Ars Mercatorum.

Ars Vasariorum.

Ars Pizzicaiolorum.

Ars magistrorum lignamini, lapidi, & fabrorū.

Ars Calzolariorum.

Ars Macellariorum, & Tornariorum.

Ars Sartorum.

Ars Molendinariorum bladi, & oliuarum,

De Cæreo fiendo per Dominum Locumtenentem in festo Sancti Gemini.

Cap. 35.

DOMINVS Locumtenens dictæ Terræ, qui pro tempore fuerit ad honorem, & reuerentiam Beati Gemini, singulis sex mensibus, in festo Sancti Gemini de suo salario fieri facere teneatur vnum cæreum cæræ ponderis sex librarum, & ipsum offerre, mittere, atq; dare ad dictam Ecclesiam, si tale festum erit tempore sui regimini in Terra prædicta.

Explicit Liber primus de Regimine.

STATV T OR V M
TERRAE SANCTI GEMINI
LIBER SECUNDVS.

CIVILIVM.

De modo procedendi in causis ciuilibus:

VM Iuri, & æquitati consonum sit, vt vnicuique amotis subterfugiis quod suum est reddatur, Statuerunt, & ordinauerunt, quod Dñs Locumtenēs dictę Terrę quolibet die iuridico teneatur, & debeat per horam integrā ad minus de mane, prēmīlo sono campanæ parue Palatii residere ad banchum iuris, ad reddendum ius, & iustitiam in quibuscunq; causis, & quibuscunq; petentibus, & in quolibet actu coram eo facto, pronuntiam, seu decretum diffinitive, vel interlocutorie, ante discessum a bancho facere, sub pena duorum florenorum vice qualibet, & nihilominus prouinicie, & decreta facta contra dictam formam, & extra banchum, ipso iure sint irrita, & nulla, & ex eis actio aliqua oriū non possit.

De Citationibus, & modo procedendi contra Contumaces.

Cap. 1.

CITARE diuino, naturali, canonico, atq; ciuilī iure, iam olīm a multis seculis introductum esse cōstat. Quapropter præsenti lege decreuerunt, & ordinauerunt q; citationes in causis ciuilibus fiant, & valeant quæ facte fuerint vna die pro alia, & nō aliter, & sufficiat vna citatio personaliter facta de reo, in qua citatione si reus nō comparuerit, & petitio nō excederet summā trium florenorum, contra reum contumacē procedatur ad executionē realem, & personalē ad electionē creditoris, & sumarie iuxta formā statutorū de causis summarīis. Et si petitio fuerit contra summā prædictam, reus bis citetur personaliter, vel ad domum suæ solite habitationis, vna die pro alia, vt supra, quæ citationes, & acta scribantur p̄ Notarium Dñi Locumentensis prout facte fuerint. Et si in dictis citationibus reus nō comparuerit, vel aliiquid responderit, cōtra cum contumace in executio realis, vel personalis ad electio nē creditoris, vt supra relaxetur, quæ cōmissio executionis reo Contumaci notifica ri debeat per Baiulū personaliter, vel domi, & de dicta notificatione in actis cōstare debeat. Et si post dictam factā intimationem reus prædictus expensas actori nō refecerit in termino quinque dierum, & staret in dicta Terra, vel eius territorio, amplius audiri nō possit, nec ad fatalia reponi, & durante dicto termino quinq; dierū dictus contumax per Curiā molestari, nec inquietari possit. Sed si reus contumax, vt supra a Terra prædicta, & territorio esset absens, habeat terminū decem dierum modo quo supra ad reficiendū expensas, & interim molestari nō possit, vt supra. Et in omnibus supradictis casibus reus cōtumax pro vna vice tātum ad refectionē expensarum admittatur, & nō vltra. Actor vero, qui aliquē citari fecerit, & ipse nō in termino citationis venerit hora iuris, soluat, & soluere teneatur in facto reo cito, & cōparente, pro eius interesse, & tēporis amissione baiocchos quatuor forēses autem

LIBER SECUNDVS.

autem si quis in dicta terra cōuenire voluerint, cōtentur modo, & forma prædictis, si in dicta Terra domum propriam, vel conductā habuerint. si autē actione reali, vel rem ipsam respiciente cōtentur ad valvas Palatii, prout moris est, & Citationes taliter de dictis forensibus factae valeant, & teneant ipso iure. Prouiso quod si in dictis Citationibus aliquis legitiime cōparuerit, & causa non esset summaria iuxta formam statutorum, & terminū petierit ad respōdendum cum copia petitionis sumptibus actoris, vel sine, detur terminus trium dierum currentium ad respōdendum, in quo termino si cōparuerit, & cōtenta in petitione confessus fuerit, & terminum ad soluendum petierit, detur terminus iuxta formā statutorum ad soluendū, in quo si nō soluerit, cōmittatur, & fiat executio realis, & personalis ad electionem actoris. Si vero negauerit cōtenta in petitione, cōtestetur līs, & iuretur de calumnia, terminusq; præfigatur vtricq; parti ad probandum incumbētia octo dierum, aliī vero termini dentur actori, & reo arbitrio Dñi Locumtenētis qualitate causarum semper inspecta. Et si reus in prima, & in secunda citatione cōtumax fuerit, vel si comperuerit, & in causa succubuerit, & actor viā tenutæ elegerit, tunc citato reo per Dñm Locumtenētē ponatur in tenutā honorū rei pro cōcurrenti quātitate, & expensis ex primo decreto, quā tenutā possit reus recuperare infra terminū decem dierum, prius creditori legitiime refectis expēsīs. Et si tenutā in termino supradicto non recuperauerit, tunc actorex secundo decreto ponatur in tenutam, citato prius reo, & eidem terminus assignetur viginti dierum ad reluedum dictam tenutam, & si in dicto termino non comparuerit, & tenutam modo quo supra non recuperauerit, tunc bona in tenutā data subhastentur, & plus offerenti adiudicentur, et emptore reperto, citetur reus vna die pro alia ad videndum dationem in solutum, de bonis rei in tenutam datis, suo creditori. Et Dominus Locumtenētē tenutā daztam ex secundo decreto adiudicet creditori pro cōcurrenti quātitate, & expēsīs ad ad extimationem duorum hominum de contrada bonorum, & legalium per eundem Dñm Locumtenētē eligendorum, & adiudicatione facta ex secundo, & vltimo decreto, modo quo supra reus ulterius non audiatur ad illam recuperandū. Addiūcientes quod si executio aliqua fieret in rebus mobilibus, vel se mouentibus ad instantiā alicuius creditoris, tunc & eo calu pignora accepta pro executione, bandiantur, & subhastētūr per Baiulum dictę Terrę, in platea magna tribus diuerisis diebus, mō, & forma p̄dicta in capitulo statutorū de substationibus pignorū.

De Feriis.

Cap. 3.

FERIATOS dies ad honorem, laudem, & reuerentiam infrascriptorum Sanctorum, & festiuitatum esse decreuerunt in causis ciuilibus, quæ corā Dño Locumtenētē dictę Terrę, & suis officialibus agitantur, & in quibuscunq; aliis causis coram ipsis Officialibus, vel Comissariis, seu arbitris agitandis, præterquā in causis Maleficiorum, & Criminalium, & aliis causis, quæ ipsis tēporibus de luce cōmuni agitari permittūtur, ac aliis infrascriptis, vt infra seriosius apparebit. Videlicet die Dominico, vigilia Natiuitatis Domini usq; ad festū Circuncisionis, dies Epiphania rum, diebus festiuitatum Beatę Marię Virginis, Apostolorum, Euangelistarum, Beatę Iohannis Baptistę, Beati Gemini, festiuitatis Paschatis Resurrectionis, cum septem diebus præcedentibus, & septem sequentibus. Ascensionis Domini, Pentecostes, cum duobus sequētibus, Festiuitatum Beatorum Laurēti, Quirici, Nicolai, Egidi, Sancti Michaelis Archangeli, Beati Frācisci, Festiuitatis omnium Sanctorum, cū die sequenti,

C 2 sequenti.

Note q; copia
fieri ad partem
reos, dñs locum
tenētē ad arbitri
ab. 1.

Note Sic
multi faci

sequenti, d̄ies Lune, & Martis Carnisprīuii, d̄ies Cinerū, & omnes alias festiuitates p̄ Sanctam Romanā Ecclesiā de præcepto indicatas, & si alię per Cōmune dictæ Ter- ræ fuerint celebratæ, vel duxerint celebrandæ, in quibus diebus in causis Cūilibus nihil agitari possit. Sint quoque feriæ pro fructibus messium colligēd̄is à medietate mensis lunii, vscq; ad festum Sancta Mariæ de mense Augusti. Pro vindemiis vero à festo Sancte Crucis de mense Septēbris, & per viginti dies sequentes, salua tamen semper in dictis Feriis messium, & vindemiarum prouidentia Conciliū generalis, & Dominorum Priorum dictæ Terræ, ac arbitrio Illustrissimorum Dominorum, nisi tam en esset quæstio pro fructibus messiū, labore, & mercede ipsorum, de musto, vegetibus, pensionibus, vecturis, alimentis, & aliis similibus, de quibus dicto tépore messium, & vindemiarum idem Dñs Locumtenens cognoscere, diffinire, & terminare possit summarie, de plano, sine strepitū, & figura iudicii, iuris solenitatis, & substantialibus omissis, prout ei videbitur conuenire, & expedire. Prouiso quod Feriis messium, & vindemiarum durantibus non possit aliquis ad districtam ponī, nisi in causis proxime dictis, vbi posset aliter commode prouideri arbitrio prefatorum Illustrissimorum Dominorum.

De Absentia alleganda.

Cap. 4.

Q VONIAM non decrebat absentem ab eius Terra, & districtu cōtra Iustitiam aliquibus grauare negotiis, statuerūt, & ordinauerunt, quod pro omni citatione absentis a dicta Terra, & districtu possit cōsanguineus, affinis, uel amicus cōparere in iudicio coram Dominino Locumtenente, uel eius Officialibus, & absentia allegare, dummodo iuret de credulitate, absentiam ueram esse, & quod post citationem nō discesserit. Quo facto Dominus Locūtenens citato sic absente proroget terminum secundum loci distantia cōpetentem ad comparendum. Et si infra tempus datum absens non venerit, procedat contra eum ita atq; si absentia allegata non foret, & hoc etiam in causis maleficiorum, & Criminalium locum habeat.

De capitibus solidorum, seu salario in causis ciuilibus soluendo.

Cap. 5.

V T processus Ciūiles recte formentur, statuerunt, & p̄sentī lege firmauerunt q̄ in causa Ciūili, ubi aliquid peteretur in pecunia, uel rebus tempore litis cōtestata, ac tempore præcepti fiendi, uel tempore executionis cōmittendæ, secundū quod causa fuerit ordinaria, uel executiva, siue fieret personaliter, uel per dationē tenute unū bononenum pro qualibet duçato ab actore tātum pro capitibus solidorum Camerario dictorum Illustris, Dominorum soluatur, & scribatur in libro actorum Ciūilium illico, ut consuetum est fieri temporibus retroactis. Processus uero non teneant, si tunc capita solidorum non fuerint soluta, quæ non soluantur in causis aliorum miserabilium personarum, relictorum pro anima, & ad piás causas, ac etiam pro restitutione dotis.

De modo procedendi in Causis Summarīis.

Cap. 6.

STATVER VNT, & ordinaverunt quod Dominus Locumtenens pro tempore uinculo præstiti iuramenti teneatur, & debeat reddere, & administrare ius sum- marium

marium in infra scriptis causis, & modo quo infra. Quod in causis non excedentibus summam duorum ducatorum de carlenis, non dētur, nec porrigitur aliquis libellus, imo in eis procedatur summarie de plano, ac sine strepitū, & figura iudicij, & sufficiat una citatio personaliter facta de reo; in qua si non cōparuerit, execu- cō contra eum cōmittatur. Si autem domi cōtatus fuerit, iterum cōtetur, & summa- rie procedatur, ut supra. Et si cōpatuerit teneatur respondere negatiue, uel affirma- tive, & facta per reum cōtatum responsione, per Dominum Locumtenentem proce- datur similiter ad ulteriora summarie, ut supra, & prout de iure. Et in causis pau- perum, & miserabilium personarum, & si dictam summam excedenter dictus Do- minus Locumtenens summarie procedat, & procedere debeat, et p̄dicta etiam *Natura forensis* habeant locum in causis forensium.

Quod non uilletur processus ratione solennitatis omisſe.

Cap. 7.

S I aliquis processus factus fuisset in Curia p̄dicta, & aliquis defectus non substantialis pateretur, statuerunt, & ordinauerunt quod non obstante dicto de- fectu ualeat, & teneat, nec opponi possint cōtra eū prætextu dicti defectus aliquæ exceptiones, & si opponeretur, Dominus Locumtenens eas reciat, & recipere mini- me debeat, & contenta in dicto processu exequi teneatur ad petitionē cuiuscumque uirtute præstiti iuramenti, & ad pœnam florenorum quinque.

De arbitrijs, & questionibus compromittendis.

Cap. 8.

C VM aliquando inter coniunctos lites, iurgia, & quæstiones oriri contingat, ad conseruandum eorum benevolentiam, statuerunt, & ordinauerunt, quod si alii- quæ lis, seu controuersia oriri contigerit inter dictas coniunctas perso- nas usque in secundum gradum affinitatis, seu consanguinitatis, secundum ius ca- nonicum computandum, Dominus Locumtenens teneatur, & debeat, altera ex par- tribus instantे lites, & controuersias, seu iurgia compromittere, seu compromitti fa- cere in unum, seu plures coniunctos, uel amicos communes, prout partes fuerint concordes. Et arbitrīs, seu arbitratoribus sic electis idem Dominus Locumtenens teneatur, & ualeat sub pœnis eius arbitrio imponendis, præcipere, & mandare, ut causam, seu causas, & lites in eis compromissas finiant, & terminent infra terminū per ipsum assignandum, & si opus fuerit dictos arbitros in palatio detinere possit. Et si contigeret aliquem ex dictis arbitrīs se absentare, nec possit infra paucos dies redire, idem Dominus Locumtenens cogat, & cogere debeat partē, si particulariter electus fuerit ad alterum eligendum, quod seruetur, & si unus tantū arbiter ab am- babus partibus esset electus. Et si arbitrī, ut supra electi concordes non fuerint in decidendo causas in eisdem compromissas: tunc per Dominum Locumtenentem tertius effigatur. Si uero esset lis, seu quæstio inter aliquos consanguineos, & affines usque in secundum gradum computandum ut supra, Dominus Locumtenens te- neatur, & debeat ex officio, & ad petitionem cuiuscumque petentis, causam inter supradictos alicui consanguineo ex parte patris, si inueniretur, cōmittere, si autē ex parte matris, & in defectum alicui probō viro, idoneo, & amicabili, pastib; non suspecto, qui lites, & causas sine strepitū, & tela iudicaria, sed sola facti ueritate in- specta, terminare, & diffinire debeat, & quod per eum fuerit iudicatum, & laudatū, roboris firmitatē obtineat, & appellatio, uel reclamatio peti nō possit, saluo recur- su ad

su ad illustrissimos dominos. Et terminus a partibus in compromisso non appositus,
& præfixus, intelligatur, & esse debeat duorum mensium, & prædicta non habeat
locum in causis iumentorū, & in causis líquidís. Et causa semel inter prædictos
compromissa debeat pluries compromitti, donec, & quousque causa, & lis fuerit
terminata, & diffinita.

De Partitis fiendis, & Iure iurando:

Cap: 9:

SI actor super quacunque re, seu pecuniæ quantitate quam peteret in iudicio deferre uoluerit reo iusurandum tunc reus compellatur per Dominum Locum tenentem, & eius officiales illud prestatore, si de facto ipsius rei proprio ageretur, quod si prestare recusauerit, in re, seu quantitate petita per dictum Dominum Locum tenentem actori condemnatur, & procedi possit ad instantiam creditoris contra reum, ac si sponte suisset confessus, salvo quod si reus predictus iuramentum actori res ferre uoluerit, tunc ipse actor iurare teneatur. Addentes quod reseretur deferenti iusurandum post sacramentum prefatum prestitum, beneficium illud reprobadis si uoluerit, & repertus periurus poena unius floreni mulctetur, & puniatur, & plus arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Hoc addito quod prefatum iusurandum deferri minime possit in causis, & summis, seu quantitatibus excedentibus sumam quatuor florenorum, in quibus actor, & reus per Dominum Locum tenentem & eius officiales ad dictum iuramentum acceptandum, uel referendum astringi non possint, sub poena duorum florenorum uice qualibet, & iuramentum prestitum contra formam predictam sit ipso iure nullum.

De Tutoribus dandis Pupillis, & Curatoribus.

Cap. 10.

QVONIAM minores ob defectum ætatis se defendere nequeunt, propterea eorum imbecillitatē & infirmitatē consulentes, præsentī lege decreuerunt, & ordiz nauerunt, quod Dominus Locutus pro tempore, teneatur, & debeat ad petitionem cuiuscumque personæ dare, & decernere cuicunque minori duostutores, & curatores affines, & consanguineos ipsius, unum uidelicet ex parte patris, & alterum ex parte matris, legitimis, seu testamentarijs non existentibus. Et Tutores, uel Curatores datiuī, uel testamentarij, ut supra, postquam minores ad ætatem legitimam peruererint uigintiquinque annorum, possint cogi ad reddendum rationē eorum tutelæ, uel curę infra triennium, quo elapso ad dictam rationem reddendū amplius ullo pacto cogi non possint.

De fide instrumentorum, & aliarum scripturarum priuatarum, & earum existimatione: Cap. I.

NE lites immortales fiant, & ut parcatur laboribus partium, & expensis, presenti lege municipali statuerunt, & ordinauerunt, quod petens aliquid certum in curia dictae Terrae, ex quacunque causa legitima, & pro ipso debito contra ipsum debitorem produxerit publicum instrumentum sub quacunque forma conceptum, non abolitum, non cancellatum, nec in aliqua sui parte uitiatum, quod instrumentum contineat promissionem, uel obligationem ipsius quantitatis, uel rei petiae. Dominus Locumtenens teneatur, & debeat instrumentum praedictum execuzioni

cioní mandare modo, & forma infrascriptis uidelicet. Quod si reus conuentus, in prima, uel in secunda citatione comparuerit, & debitum in instrumento contentū confessus fuerit, eidem reo detur terminus iuxta formam statutorum ad soluendū. Si autem negauerit debitum petitum, uel exceptiones aliquas proponere uoluerit contra prædictum instrumentum, statuatur terminus deceim dierum ad excipienz dum, & cum effectu probandum exceptiones infrascriptas, si petitio non excedeat summam deceim florenorū. Si autem dictam summam excederet, modo quo supra detur terminus quindecim dierū, in quibus terminis si aliquas ex infrascriptis exceptionibus non opposuerit, & cum effectu probauerit, tunc Dominus Locum tenens teneatur procedere contra tales debitorem realiter, & personaliter, ad electionem creditoris. Exceptiones uero proponenda contra instrumēta publica sint infrascriptae, uidelicet falsitatis, solutionis, pacti, siue transactionis, & euidentissimæ nullitatis, & quæ dicta sunt in principalibus debitoribus, etiam infidei floribus obseruetur. Et in prædictis Dominus Locum tenens ad electionem creditoris procedere debeat ad tenutam bonorum creditoris, uel detentionem in carceribus, secundum formam statutorum, sub rubrica de terminis dandis ad soluendum. Declarantes quod modo, & forma prædictis procedatur, & procedi debeat in apocis manu propria alicuius scriptis, facta tamen prius literarum recognitione, & in alijs apocis manu aliarum personarū scriptis, & signatis trino teste, computato scribete.

De Testibus ad perpetuam rei memoriam examinandis.

Cap. 12.

TESTES ad perpetuam rei memoriam facere recipi, & examinare, & publicaz
re sine aliqua iuris solennitate cuilibet liceat, dummodo aduersarius legitime cite
tur ad uidendum testium iuramenta, & ad daendum, si uoluerit, interrogatoria, & te
stes sic recepti habeant perperuam fidem, & firmitatem, litis contestatione facta, si
ue non. Hoc addito quod copia Testium, & attestacionum sic receptarum non de
tur alicui partium, donec & quousque ordinarie causa non fuerit cœpta per dictas
partes.

Quod Fideiſſores conſeruentur indemnes.

Cap. 13

NE fideiussores damnificentur, sed potius ad fideiubendum liberaliter alliciantur, & animentur, præsentि lege firmauerūt quod fideiussores, uel qui pro alio principaliter se obligauit, si fuerit sibi factum præceptū de soluendo, licet non soluerit, uel quoquo modo damnificatus in persona, uel rebus fuerit, Dñs Locumtenens teneatur, & debeat dicitum principalem debitorem ad simplicem requisitionem illius, qui pro eo fideiussit, ponere in carceribus dicti Communis, & eum tamdiu retinere, quamdiu steterit in reuelando suum fideiussorem, tam profideiussione, quam pro omnibus expensis, & in reresse per ipsum fideiussorē passis, & patiēdis. Et quod prædictus Dominus Locumtenens executioni mandare teneatur uinculo præstiti iuramenti, & ad pœnam duorum florenorum tempore sindicatus soluendorum. Et quod supra dictum est de fideiussoribus, habeat etiam locum inter plures reos debendi, & in solidum obligatos.

De Vendentibus rem alienam, uel alteri obligatam.

Cap. 14.

STAT VERVNT, & ordinauerunt quod si aliquis re alienam, uel alteri obl-
gatam

C I V I L I V M.

gatam, seu seruituti suppositum, uel rem suam si liberam esse dixerit, & cōtrarium reperiatur, Dominus Locumtenens teneatur ad petitionem emptoris in carcere dicti Communis uenditorem prædictum detinere, donec dictam rem sic uenditam bonam, & liberam emporibus fecerit. Et si aliquis in prædictis, uel aliquo prædictorum fuerit in mendacio repertus, possit, & debeat dictus Dominus Locumtenens procedere contra prædictos ad petitionem prædictorum sive iussorum, & emptorum in consignando eis bona eorum intenutam, & possessionem usque ad condignam satisfactionem sortis principalis, dannorumque, & expensarum, eosque in dicta possessione defendere, & tenere, donec satisfecerint, ut supra. Et hoc capitulū locum habeat in præteritis, & futuris.

De forma seruanda pro mulieribus examinandis.

Cap. 15.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod nulla mulier pro testimonio reddendo in ciuilibus, uel criminalibus causis possit recipi, uel examinari corā Domino Locumtenente dictæ Terræ, uel eius officialibus, sine unius, uel duoru consanguineorum, seu affinium præsentia, si extant, sin autem cum præsentia saltem unius ex dominis Prioribus dictæ Terræ. Quorum nomina affinium, & cōsanguineorum, uel dominorum Priorum Notarius Domini Locumtenentis semper apponere debeat in examine fiendo, ad pœnam unius floreni tempore sindicatus pereum solvendi. Prouidentes quod in causis ciuilibus Dominus Locumtenens pro tempoz reteneatur, & debeat dictas mulieres in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Palatio examinare, uel per eius Notarium examinari facere sub dicta pœna. In causis criminalibus non ualeat, nec possit eas examinare, uel examinari facere nisi in quarterio, ubi de lictum est commissum, uel in domo ipsius mulieris data præsentia prædictarum personarum ad pœnam prædictam, dummodo examen intelligere non possint.

De executione sententiarum præceptorum, & arbitrorum.

Cap. 16.

QVONIAM parum prodesset sententias ferri, nisi debitæ executiō mandarentur, hoc in uiolabili decreto mandauerunt, quod Dominus Locumtenens pro tempore, & sui officiales teneantur, & debeat ad petitionem cuiuscumque cuius intererit executiō mandare, & exequi facere omnes sententias diffinitiuas, & interlocutorias, quæ aliquid certi continebunt, & præcepta, dummodo producta furent in forma probandi, dum tamen dictis præceptis in termino dato per Dominum Locumtenentem tempore præcepti facti non fuerit oppositum, & probatum, & per debitorem steterit quominus probatum fuerit. Et contra talem debitorem, & pro executiō omnium prædictorum possit procedi ad instantiam creditoris, tamquam si esset pro debito condemnatus, & in palatio etiam detineri. Ita quod de eo discedere non possit, nisi (& tunc dūmodo nō sit suspectus) probare uellet cum effectu infra tres dies a tempore oppositionis post dictam aliquarum infra scriptrum exceptionum. Videlicet falsitatis, solutionis, nullitatis, pacti, siue transaztionis. Et in prædictis casibus, & probatis dictis exceptionibus in tribus diebus prædictis, litis contestatio minime exigatur. Prouiso quod si aliquis opposuerit aliquā ex dictis exceptionibus, & eam non probauerit, uel probare non potuerit in termino supra dicto, soluat nomine pœna florenum unum, & nihilominus sententia

L I B E R S E C V N D V S.

25

tentia executioni mandetur. Et prædicta militent, & habeant locum etiam in sensentijs arbitrorum, & arbitratorum; & si in præmissis Dominus Locumtenens, & eius officiales negligentes fuerint, puniatur pœna duorum florenorum pro quolibet, & uice qualibet.

Quod possit a tenuta recedi, & ad executionem personaliter deueniri, & econtra.

Cap. 17.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod contra reos contumaces, uel confessos duobus modis procedi possit; uidelicet, quod liceat creditori, qui tenutam accepit in bonis stabilibus, uel mobilibus debitoris, recedere a dicta tenuta, & executione reali, & ad personalem executionem deuenire, & a personali recedere, & ad realem deuenire, prout sibi uidebitur, & placebit. Et hoc Dominus Locumtenens dictæ Terræ teneatur facere, & exequi ad simplicem requisitionem creditoris, nulla citatione præmissa.

De cessione bonorum, & modo cedendi.

Cap. 18.

ALIQVANDO debitores pro inopia suos fallunt creditores, propter quod ut plurimum expedite eos uti beneficio cessionis. Circa igitur hæc prouidere salubriter satagentes, præsentí lege municipalí decreuerunt; quod quicunque uoluerit cedere bonis, & uti beneficio cessionis, debeat bonis cedere in hunc modum, uidelicet. Quod citatis creditoribus ad uidendum cessionem, una die pro alia, compareat hora iuris ille, qui cedere intendit, in platea magna ante Ecclesiam Sancti Francisci, una cum Notario, ac tota familia Domini Locumtenentis, presentibus omnibus suis creditoribus citatis, & omnibus alijs, qui tali actu uoluerint interesse; & prope lapidem magnum in dicta platea existentem, nominatim, ac particulariter conuocatis suis creditoribus, nates denudatas in dictum lapidem ostendat, dicendo alta & intelligibili uoce, Pagati, pagati credito. Quo facto dimittatur, & cesso aliter facta non ualeat, nec teneat, & talis sic cedes in dicta Terra habere minime possit aliquid officium, seu dignitatem infuturum, nec in publico concilio, minusque in testem recipi possit, donec ad pinguiorem fortunam deuenerit, & suis creditoribus integre, ac plene satisfecerit. Et si aliquid post cessionem prædictam cedens in bonis habere reperiatur, Dominus Locumtenens, & eius officiales teneantur ad petitionem creditorum ea bona dari facere ipsis creditoribus, sine strepitu, & figura iudicij, solum per creditorem facta fide de credito.

De terminis dandis reis confessis ad soluendum.

Cap. 19.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod si aliquis conuictus fuerit in iudicio coram Domino Locumtenente dictæ Terræ, & ab eo aliquid peteretur per aliquem, & ipse in prima, uel in secunda citatione debitum sponte confessus fuerit, & debitum esset trium florenorum, & ab inde infra, petenti assignetur terminus octo dierum ad soluendum, & ab inde supra terminus statuatur quindecim dierum; in quibus terminis si reus non satisfecerit, contra eum procedatur, & exequi debeat realiter, uel personaliter, secundum formam statutorum ad petitionem creditorum. Et prædicta locum non habeant in causis mercedum, alimentorum, & miserabilium personarum

D

narum: in quibus termini ad soluendum non possint dari, nec cōcedi ultra tres dies. Et si aliter fieret, Dominus Locumtenens, & officiales contrafaciētes puniantur pœna duorum florenorum pro quolibet, & vice qualibet. Declarantes quod si aliquis debitor steterit ad districtam instantiam creditoris per tres dies, & creditorem nō concordauerit, tunc Dominus Locumtenens instantē creditore debeat debitorem carcerare in turrim, & inde non relaxare donec satisfecerit creditori suo.

*ad fletentis
pulsus ultro
3 dies, debet
recessari i Turrim.*

De debitore suspecto cogendo.

Cap. 20.

ITEM statuerunt, & ordinauerunt, quod quicunque creditor principalis persona, uel fideiussor alicuius comparuerit coram Domino Locumtenente dictę Terrę, & dixerit se suspicione habere de aliquo debitore, uel eo pro quo fideiussit; dubitando ne recedat, uel aufugiat, & non sit soluendo; & bona stabilita in dicta terra, & eius territorio pro concurrenti quantitate debiti non habuerit, & paratus sit iurare, & cum effectu iurauerit illum habere suspectum: teneatur, & debeat idem Dominus Locumtenens dictum sic iuratum suspectum capi facere, & retinere in carcerebus, donec integre creditori suo de debito satisfecerit, etiam cum refectione expensarum, & interesse, uel idoneam cautionem prestauerit de stando iuri, & iudicatum soluendo, solutis prius capitibus solidis Camerario Illustrissimorum Domini rum. Et si dictus creditor non probauerit dictum reum esse suum debitorem, puniatur in poena debiti petiti, de facto, auferenda sine prolatione alicuius sententiae cuius medietas sit Cameræ dictorum Illustrissimorum Dominorum, alia uero dicti rei capti.

Quod filius familias non possit se obligare sine consensu patris.

Cap. 21.

OBLIGATIONES, & promissiones, que fierent per aliquem filium familias, precipue alienationum, uenditionum, uel alterius cuiuscumque promissionis, uel obligationis, non ualeant, nec teneant sine presentia, & consensu sui patris, sed fictitiae, & simulatae presumantur: salvo quod ipse filius familias non fuerit a suo parente emācipatus, uel seorsum ab eo habitauerit, & negotia domus sue exerceret, uel etiam aliquam artem, siue mercantiam faceret, in quibus casibus uti pater familias obligetur, & se obligare possit.

De forma seruanda in alienationibus, & contractibus minorum, & mulierum.

Cap. 22.

UT minorum, & mulierum facilitati modis omnibus conuenientibus, & expeditibus succurratur, ne in eorum contractibus, & negotijs de facili decipientur, & ledantur: Statuerunt, & præsentí lege firmauerunt, quod donationes, uenditiones, remissiones, cessiones, & quietationes quarumcumque rerum, actionū, uel iuriū, sub quacunque forma contractuum, instrumentorum, uel uerborum a pueris, pupillis, minoribus, seu adultis, & mulieribus, factorū, & celebratorum, sine iuramento corporaliter præstito, & etiam absque consensu duorum suorum proximorum, unius uidelicet ex parte patris, & alterius ex parte matris si existant, uel saltem affinium si consanguinei non existant, & sine decreto, & auctoritate Domini Locumtenentis dictæ Terrę, cum quibuscumque personis specialibus, uniuersitatibus, uel alijs quibuscumque fieri non ualeant, nec aliquid celebrari. Addiçiones

cientes

Nota.
cientes, quod prædicta non uendicent, nec habeant locum in procurationibus, & locationibus non ad longum tempus, minorum, & mulierum. Et si dicti consanguinei, & affines non adessent, uel haberri non possent, in eorum defectum adhiberi debeat duo ex dominis Prioribus dictę Terrę. Et si contra formam prædictam instrumentum aliquod celebratum, uel conditum fuerit, non seruatis dictis solennitatibus, presumatur fictitium, & dolose extortum, & nullam obtineat roboris firmitatem. Et nihilominus contrahens Iudicis arbitrio puniatur.

De interdictione administrationis.

Cap. 23.

UT uia omnino tollatur fraudibus, & prodigiis, & male gubernantibus res suas saluberrime succurratur: præsentí lege statutaria decreuerūt, & ordinauerūt, quod D. Locumt. dictæ Terræ ad petitionem duorum consanguineorum, siue coniunctionum usque in tertium gradum, teneatur, & debeat administrationem bonorum interdicere unicuique pro quo peteretur: dummodo fides fiat de mala administratione, & pro galitate ipsius, & quod male usus fuerit substantia sua, & postmodum fiat de tali interdictione publicum instrumentum. Et post interdictionem si quid fecerit ille cui facta fuerit, sit ipso iure nullum, & nullius efficacia, uel momenti: & nihilominus ille talis non possit habere aliquod beneficium, uel officium in cōmuni dictæ Terræ & contrahentes scienter cum supradictis, in tantum quantum est quantitas, uel ualor rei in contractu deductæ: si ignoranter mitius arbitrio iudicis puniatur.

De restitutione dotis.

Cap. 24.

STATUERUNT, & ordinauerunt quod matrimonium aliquod mortuorum mulieris traductę ad domum viri dissoluī contigerit, filijs, uel filiabus non remanentibus ex eisdem: tunc duæ partes dotis datae, uel promissa pro ipsa muliere restituantur, & restitui debeat dotantibus, siue eorum hominibus, & successoribus: & alia tercia pars dictæ dotis remaneat, & remanere debeat penes ipsum virum, quam luscetur. Et restitutio prædicta fieri debeat eisdem modo, & forma, pactis, conditionibus, & temporibus prout dos data, uel promissa fuerit, quod tam præterita, quam præsentia, & futura comprehendat. Et si casus euenerit constante matrimonio, quod maritus male substantia sua utatur, & ad inopiam uergat: tunc D. Locumtenens ad petitionem mulieris, uel alterius eius nomine, teneatur & debeat uinculo iuramenti, dotem dictę mulieris ponere in tuto: uel ipsam in possessionem bonorum viri, si bi quomodo liber obligatorū, & alienatorum immittere: ad hoc ut ex dictis bonis ipsa mulier se alere possit: sine tamen solutione capitum solidorum, ut supra, & iuris solennitatibus: dummodo in alienationibus prædictis ipsa mulier debito modo, & seruat̄ solennitatibus statutorum, consensum non præstiterit.

*Nota Sic qd
solidos no se
soluendo.*
*Nota de consen
tis mulieris t ali
one modi dotatio*

Quod mulier dotata, uel dotanda non succedat.

Cap. 25.

AD dirimendum quæstiones, & litigia, quæ inter filios masculos, & foeminas, & descendentes ab eisdem ori possent super hæreditatibus, & bonis decedentiū ab intestato, uolentesque in præmissis prouidere: & ad hoc ut bona conseruentur in familia, & cippo domus, pro pace, & concordia dictæ Terrę, Statuerunt, & ordi-

nauerunt

uerunt quod nulla mulier dotata, uel in futurum dotanda, uel maritata, uel maritanda, a patre suo, auro, auia, matre, fratre, uel alio ulteriori, cui de iure communis hereditas ascendetium ab intestato deferreretur, habens fratrem carnalem, uel nepo tem carnalem, natum, seu natos ex masculo fratre carnali, uel fratribus carnibus, seu ulterioribus ex linea masculina, non possit in hereditate talium ascendentium ab intestato decedentium succedere, existentibus filiis, nepotibus, uel alijs ulterioribus descendantibus masculis de cippo domus: sed tantum sufficiat mulierē praedictam, seu mulieres, si plures sint, fuisse dotatas ab uno praefatorum quicūq; sit, ut praesens statutum suum sortiatur effectum. Et si dos tamē fuerit promissa ab eisdē, uel uno ipsis, qua dote contente esse, & tacite stare debeant, dummodo sit congrua, inspecto more regionis, qualitate personarum, & facultate dotantis: & nihil ulterius poscere possit pro legitima, seu eius supplemento, excepto quod de bonis maternis, quando mater non dotaret de suo, possint habere pro legitima, & omni earum iure in dictis bonis maternis florenos duos pro qualibet quantē sint, & nō amplius. Et si intestamento doseis relinquatur ab aliquo ex ascendentibus, cui do tandi onus incumbit, similiter contentari debeant, nec ultra relictum aliquid con sequi possint pro legitima, seu eius supplemento, & si non iure restitutionis relictū fuerit. Si uero frater, qui successit, ut supra exclusis, foeminiis, decederet solum reli ctis filiabus ex fratre, seu nepotibus masculis de cippo domus, & casata, ac forore tali, uel eius filiis, tunc in eius hereditate ab intestato, succedant frater, uel eius filii masculi, seu ulteriores masculi de eius casata, exclusa penitus dicta sorore defuncti, & eius filiis, dummodo filiae defuncti praedicti congrue, & honeste dotentur, ut superius dictum fuit. Quod si frater, uel eius filii seu ulteriores tales nō supererunt, sed tantum soror, uel eius filii, & filiae foeminae defuncti, tunc & eo casu soror praedicta, uel eius filii admittantur in habitis per dictum defunctum a patre, una cum dictis filiabus collata dotæ prout de iure communis poterunt admitti. In acquisitis autem a patre dictæ filiæ defuncti succedant in totum, exclusa penitus sorore praedicta, & eius filiis. Si autem aliquis ex dictis fratribus, uel alijs, ut supra decederet ab intestato, sine filiis masculis, uel foeminiis, superstibus alijs fratribus, uel eorum filiis masculis, seu ulterioribus descendantibus ab eisdem per lineam masculinam semper, ita tamen quod coniuncti ab utroq; latere sint potiores coniuncti ab uno latere tantum, tunc ipsi fratres superstites ipsorum filii, uel ulteriores, ut supra ad hereditatem praefatorum fratum patruorumque respective sic praedecedentium admittantur in stirpes, & non in capita, exclusis penitus foeminiis praedictis. Et idem seruetur si aliqua ex foeminiis dotatis, & exclusis decederet sine filiis masculis uel foeminiis ab intestato: in cuius dote praefati masculi succedant, ut proxime dictum est, exclusis alijs foeminiis, sororibus, uel earum filiis, seu ulterioribus, salua semper remanente portione uiro pro lucro dotis, ut in statuto de materia loquente. Hoc in tellesto, quod filia foeminae praedictæ numquam excludantur a successione propter existentiam filiorum bastardorum, etiam per Principes rescriptum legitimaz torum, qui nullibi in causis supradictis, uel eorum aliquo habeantur pro masculis, ut possint gaudere priuilegio presentis statuti. Declarantes quod filia foeminae supradictæ, quæ remanserint uidue, ualeant, & possint redire ad domum earum patris, & ibidem honeste morari, reportata tamen ipsarum dote: & praedicta obser uari debeant tam in praeteritis pendentibus, quam praesentibus, & futuris,

De officio Notariorum, & eorum mercede.

Cap. 26,

QVONIAM non solum ad Tabellionum periculum per contractus, & instrumenta in libris originalibus non descripta redundare dignoscitur: verum etiam in contrahentium detrimentum, & iacturam non modicam, Cupientes itaque in praemissis debitam adhibere medelam, Statuerunt, & ordinauerunt quod quilibet Notarius de dicta Terra, teneatur, & debeat ad petitionem cuiuscunq; petentis, scribere, & se rogare, debita cum mercede, de quolibet instrumento cuiuscunq; que generis liciti, seu testamento, & ultimis voluntatibus cuiuscunq; generis, illosque, & illa in termino quindecim dierum ponere, & registrare in forma debita in suis protocollis ordinatis, & non in cartulis, seu scartafaciis, & fasciculis, ad pœnam decem florenorum pro quolibet instrumento, & vice qualibet. Et instrumenta reperta non descripta in protocollis post dictum tempus, ut supra, fictitia, & nulla censeantur, & roboris firmitate non obtineant: & Notarius ad pœnam praedictam teneatur, & ad partis interesse, ad quod interesse etiam eorum heredes teneantur: & praedicta locum habeant in Notariis ad praesens viuentibus, & in futurum nascituris, & creandis. Et si a Notario aliquo, qui instrumentum confecerit, petitum fuerit per illum cuius interest, ut illud sibi in publica, & autenticam formam extraheret, & sibi daret, teneatur, & debeat idem Notarius, soluta sibi competenti mercede, in termino octo dierum post petitionem, illud extrahere, publicare, & petenti dare, sub pœna praedicta. Si autem Notarius dicere se non rogatum de aliquo instrumento a se petito, & postea inter sua protocolla, quæ ad effectum supradictum exhibere teneatur, reperiatur illud instrumentum pœnam praedictam soluere teneatur. Prouiso quod contrahentes, & ille vel illi quorum interest, teneantur, & debeat in termino octo dierum post requisitionem supradictam, illud a quounque Notario in publicam formam recolligere, & competentem mercedem ei dare, sub pœna unius floreni: terminoque supradicto elapso, liceat Notariis absque aliqua alia requisitione, instrumenta sic publicata, & extracta, parti etiam nolenti offerre, & dare, & pro eorum mercede habeant executionem paratam. Declarantes quod in quibuslibet instrumentis sufficiente duo testes, sine Notario rogato, excepto testamento, & ultimis voluntatibus, in quibus servetur ius commune. Et Notarii rogati habeant pro eorum mercede pro quolibet rogitu instrumentorum baiocchos quantum, & tantundem pro ostensione extra judiciali: pro rogitu vero testamentorum, & aliarum ultimarum voluntatum baiocchos quinque: si cum registratione soluatur id quod solui debet in extractione in publicam formam. Pro copia vero cuiuslibet instrumenti in publicam formam, in se continentis summam centum ducatorum de carlenis inclusive, soluantur carleni quinque: a centum ducatis infra baiocchos vigintiquinque: a centum veruducatis supra pro rata. Item pro cassatura a centum ducatis infra baiocchos viginti: a centum ducatis supra baiocchos virginis quinque pro quolibet centenario.

Quod Procuratores, & Notarii non possint exercere procuram, nisi in certa summa, & de mercede eis debenda.

Cap. 27.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod Notarii, & Procuratores non possint procurare ad instantiam alicuius, nec actus quoslibet in iudicio dictare in causis civilibus non ascendentibus ad summam, & quantitatem viginti ducatorum de

D

carlenis, & ab inde infra sub pœna vnius floreni pro qualibet vice, & pro quolibet actu, & eandem pœnam soluere compellatur producens aliquam scripturam, siue actum in scriptis manu aduocati, seu notarii, vel procuratoris, vel manu cuius cunque alterius personæ, in causis non ascendentibus ad summam prædictam virginis ducatorum. Et in prædictis D. locumtenens pro tempore non possit alicui licentiam dare, vel imparitiri, sub dicta pœna. Et contrafacentes pœnam prædictam soluere tencantur, dicta licentia non obstante. Liceat tamen aduocare, patrocinarri, & procurare in omnibus litibus minorum, mulierum, ad pias causas, dotium, & ubi esset lis inter pœnu, & imperitum; in quibus causis liceat ambabus partibus aduocatum, & procuratorem constituere, etiam quod de minima summa ageretur, cum salario secundum formam capitulorum Illustriis. Addicentes præsentis capitulo, quod Notarii, & Procuratores dictæ Terræ habeant, & habere debeant pro dictatura cuiuscunq; actus baiocchos quatuor; in causis scilicet, in quibus non dantur exceptiones, & replicationes hinc inde, sed causa expeditur per partis confessionem, & dationem termini ad soluendum, vel per productionem instrumenti, vel per contumaciam, & finaliter quando causa non ventilatur in contradictorio; sed si causa in contradictorio ventilaretur, tunc & eo casu dicti Notarii, & Procuratores habeant, & habere debeant pro mercede, & patrocinio ipsorum baiocchos duos pro quo libet ducato.

De simulatis contractibus.

Cap. 28.

CVM iure testante pœnis valeat quod in veritate agitur, quam quod simulate concipiunt; ad tollendas fraudes, & malitiæ peruersorum contractus non veros, simulatos, & fictitious celebranti; præsentis lege statutaria decreuerunt; quod nulla persona tales contractus simulatos, fictitious, vel dolosos inire, vel facere audeat, seu præsumat, nullusq; ex ipsis contractibus promissionibus, obligationibus, seu conventionibus quibuscumq; tanquam a iure reprobatis, possit agere, vel aliqualiter experiri; nec ex ipsis emolumentum, vel damnum aliquod personis, vel rebus sequi possit; & si quid ex prædictis contractibus peraliquos, vel per aliquem perceptum fuerit, vel obtentum, ad ipsos contractus rescindendos, cum perceptorum, & intentorum restituione, taliter contrahentes, summarie de causa cognito, & sine iuzdicii strepitu compellantur, vna cum damnis, expensis, & interesse per partem passis; de quibus esset, eius iuramento concurrente, aliqua coniectura iudicis arbitrio. de quibus simulationibus, fictionibus, & fraudibus, & quomodolibet prædictorum per euidentia, & verisimilia iudicia, quæ animum iudicantis mouent, cognoscatur, & sententietur, consideratis personarū, locorū, temporum, & causarū conditionibus, qualitatibus, & verisimilibus coniecturis. Præsumatur etiam fictitiae, & simulate venditiones factæ de bonis quibuscumq; quæ post venditionem possidentura venditoribus per tres annos ad plus pacifice, & quiete: & emptor in sua libra accatasta non fecerit, vel de eis datuas, & collectas non soluerit, fructus non perceperit: & taliter contrahentes pœna decem florenorum pro qualibet puniatur: & eadē pœna puniatur Notarius, qui de tali instrumeto fuerit rogatus, & ppetuo sint infames.

De probatione relictorum in testamento.

Cap. 29.

CVM aliquando per testameti amissionem, quis de legatis sibi factis satisfieri nequit

nequit, ideo præsentis lege statuerunt, quod liceat vnicuiq; de dicta Terra, si amissum, vel aliqua alia iusta causa testamentum in quo legatum sibi factum fuerit habere non posset, tunc & eo casu liceat legatario, siue legatariis, relictum eis factum probare per duos testes fide dignos, qui interfuerint cœfessioni ipsius testamenti, vel codicillorum, & aliarum ultimarum voluntatum, & quidquid per dictos testes fuerit legitime probatum, valeat, & teneat ipso iure, ac si per testatorem proprium probatum esset. Et hoc habeat locum, si quantitas quæ peteretur, summam duorum florenorum non excederet.

De successuibus ab intestato, & matris exclusione.

Cap. 30.

CVM humana fragilitas mortis præcipue cogitatione turbata, & inopinatis iafirmitatū casibus frequenter morte preuenta, de bonis suis ad libitum disponere non valeat, ob quæ lites, & scandala oriri sæpe contingit: Volentes igitur in præmissis salubriter prouidere, hac lege statutaria decreuerunt, vt si quemcumq; filium contingat in posterum decadere inhabile ad testandum, vel habilem, & intestatum sine filio: & huius patru, patru, sorores, fratres, nepotes, seu ipsorum, vel ipsarum alterum, seu nepotes ex legitima prole, & paterna stirpe per virilem sexum descendentes super sint, seu ascendentes usque ad quartū gradū, nō obstante quod supsit èt matre huius decadentis, vel mortui: & per ipsos defunctos, seu prædecessores ipso rū ad quos spectabat prouisio nequierit prouideri, vel si potuerint minus forte memoria extitit prouisum; ipsi descendentes, vel asecedentes directi, seu collaterales in gradu proximiori, seu propinquiori, per alia statuta non exclusis succedat usq; ad gradum prædictum, iuxta gradus prærogatiuam eorundem, equaliter in stirpes, & non in capita, matre talium defunctorum penitus exclusa ab omni successione quæ de iure communi, per Tertulanum, seu Aut: de fundo cū aliis ibi positis, & quascumq; alias leges, vel occasione alicuius quartæ Falcidie, seu Trebellianæ, vel debitæ iure naturæ, vel cuiuscumque alterius quartæ eidem matri de iure canonicæ, vel ciuili, seu Autenticarum, vel quocumq; alio iure, seu consuetudine obuenire posset. Excepto quod intra defuncti fratres, & eorum filios, habeat usumfructū in vita sua, quod tamen amittat per transitum ad secunda vota: & prædicta extendantur ad præterita pendentia, & comprehendant præsentia, & futura.

Quod Notarij, & alij de Terra sancti Gemini non possint exercere aliquod officium in Curia Domini Locumtenentis.

Cap. 31.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod nullus Notarius de Terra prædicta, vel habitator in ea possit, nec debeat exercere officium notariatus ad bancum iuris eiusdem Terræ sub pœna vnius floreni pro qualibet, & qualibet vice: & similiter nullus de dicta Terra, vel habitator in ea possit, nec debeat exercere officium damnorum datorum, nec extraordinariam sub dicta pœna pro qualibet, & pro qualibet vice: & nihilominus acta, inuentiones, & accusæ factæ respectiue, non valeat, necteneant, & sint ipso iure nullæ liceat tamen DD. Prioribus pro tempore facere Custodes, & Vallarios, prout hactenus consuetum est fieri.

Quod D. Locumtenens, & Officiales nō recipiant executionem, nisi concordato principaliter. Cap. 32.

ITEM statuerunt, & ordinauerūt, quod D. Locumtenens, & alii Officiales dictæ Terræ

Terræ in omnibus causis ciuilibus nō possint, nec valeat ullo pacto petere, nec exi gere executionem, siue mercedem aliquam pro executionibus faciendis ab aliqua partium, nisi post factam executionem, videlicet post captionem pignorum, si rea liter exequi contingat, vel post tenutam datam in bonis stabilibus, vel concordato principali, si personaliter executum fuerit; & si contrafecerint teneantur restituere dictam executionem acceptam, & incident in pœnam duorum florenorū pro quo libet, & vice qualibet; & in hoc stetur, & credatur dicto soluētis, cum uno teste fide digno, & non possit aliquo quæsito colore habere nisi unica executionem tantum.

De prescriptione.

Cap. 33.

CVM nonnulli vītio dūcti, tam per mutuationem, quam etiam per depositum eorum pecunias per tempus differant repeterē: cupientes propterea in præmissis adhibere medelam; Statuerunt, & ordinauerunt, quod quicunque de dicta Terra, vel degens in ea mutauerit, vel deposuerit aliquam pecunię quantitatē alicui, seu penes aliquem, & ipse creditor tacuerit per decem annos cōtinuos petere pecuniā sibi debitam debitoribus suis, censeatur satisfactus, ita quod ab eis auctoritate presentis statuti amplius petere nō possit. Et actio quæ ex instrumentis, vel cōtractibus competebat, sit inefficax ad agendum. Et talibus instrumentis spacio decem annorum præscribatur. Si vero contractus esset ratione mercantia pannorū, vel familiū, & creditor per sex annos supersederit petere, ab inde in postea amplius petere nō possit, & actio inefficax sit ad agendum; & hoc locū habeat inter plentes tatum, in absentibus autē, & hæreditibus cōtrahentium locū habeat ius cōe. Et dicta locū ēt habeat in omnibus alijs obligationibus, & debitīs, in quibus nō interuenient pacta ex quacunque causa (dotibus dumtaxat exceptis) nisi ex aliqua legitima causa in spatiis prædictis non fuerit petūtum. In causis vero mercedū ex quacunque causa summam unius ducati non excedentibus spatio sex mensium, modo ut supra præscribatur ab inde vero supra spacio unius anni. Addentes, quod creditores cōmuni ex quacunque causa, dummodo instrumenta non adsint, & bulletas sibi fieri non eurauerint iufra sex menses numerandos a die qua eis actio competebat, vel si bulletas habuerunt, & infra annum illas non exegerint, dicti cōditors cādant ab omni actione, & iure; & dictæ bulletæ sint, & esse debeant prescriptæ, nec quocunque modo exigī possint.

De subhastationib⁹ pignorum.

Cap. 34.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod omnia pignora pro executionibus accepta ad instantiam quorumcunq; cōditorum, debeant subhastari, & vendi modo & forma infrascriptis, videlicet quod per Baiulum dicti Cōmuniis in platea magna, tribus diuersis diebus, publice bandiātur, & subhastentur, & in ultimo bandimento plus offerenti dentur, & adiudicentur, de quibus omnibus per eundem Baiulum fiat relatio in actis Curiæ, & facta dicta relatione D. Locumtenens adiudicet pignora, & terminum statuat debitori ad reliandum decem dierum cum intimatione, & termino prædicto elapsō debitor ad reliandum amplius non admittat.

In quibus rebus executioni fieri non possit.

Cap. 35.

CVM contingat aliquando Officiales, & Baiules in exequendo formam, & modum

dum excedere: decreuerunt, q̄ executiones in causis ciuilibus fiāt, & fieri valeat in omnibus rebus, de ordine, & mādato D. Locumt. preterq; in lectis, siue cubilibus, & eorū fornīmētis necessarijs, pānis, & ornamētis mulierū, nec in bobus, & instrumētis ad vsū arādi pertinētibus; in quibus executio nullatenus fieri possit, si alia bona mobilia reperiātur, & si dicti officiales, & Baiuli cōtrafecerint, puniantur in pœna unius floreni pro quolibet, & vice qualibet; & pignora illīco restituere teneantur.

Quod nulla mulier habens hæreditatem, possit nubere extra Terrā S. Gemini, Cap. 36.

AD hoc vt bona, & facultates conseruentur, & remaneant in Terra S. Gemini, decreuerunt, & ordinauerunt, quod nulla mulier de dicta Terra, quæ haberet aliquā notabilem hæreditatem, possit; nec valeat extra dictā Terram, vel in forensem aliz quē se nubere, & matrimonio copulare; & si cōtra formā p̄sentis statuti, se nupserit cēleatur, & sit nupta cōgrua dote, secundū qualitatē personæ, ac patrīmonii quantitatē, & in cāteris bonis suis succedant proximiores de familia, prout de iure.

De appellationib⁹ in causis ciuilibus, & criminalibus, & de literis Recursus. Cap. 37.

STATVERVNT, & ordinauerunt, hac præsentī lege municipalī perpetuo valitura, quod quilibet appellans ab aliquo grauamine, interlocutoria, vel præcepto ante sentētiā tēpus, vel post, & quocūque alio actu, prēterquā a mera diffinitiua sūtia, in iudicio, vel extra in criminali cā, vel ciuili a quocūq; officiale dictæ Terra, vel arbitris, & arbitratoribus, & de nullitate agēs, vel petēs reductionē ad arbitriū boni viri, aut restitutionē in integrā corā Illustriss. Dñis dictē Terræ, infra decē dies a die interposita appellationis, vel facta cōtradictionis, aut petitæ reductionis ad arbitriū boni viri, vel restitutionis in integrū cōputandos, appellationē, & cām ipsā psequit teneat, faciendo citari partē appellatā, qui in termino citationis debeat cōparere, & infra dictū terminū ipse appellās, seu de nullitate agēs se debeat corā prēdictis Illustriss. vel iudice ad quē se p̄sentare. In causis vero appellationū, prouocationū, seu nullitatū, aut reductionis ad boni viri arbitriū, & restitutionis in integrū a diffinitiua sūtia, debeat appellari infra decē dies cōtinuos a die prolationis sūtia, vel illatī grauaminis; & causā ipsā infra alios vigiti dies cōtinuos a die appellationis interposita continue cōputandos, appellationē ipsā appellās psequit teneat; faciendo citari aduersariū, seu partē; & se in dicto appellatiōis termino p̄sentādo vts. Et si cōtingeret aliquē de dicta Terra, vel in ea degentē ex quauis causa ciuili, vel criminali, in iudicio, vel extra: recursum ad dictos Illustriss. Dños petere teneat, & debeat D. Locumtenēs dictum recursum cōcedere, & eidē, vel alteri pro eo, si petēs veniret psonaliter detinendus, literas Illustriss. Dñis directas cōtinētes causā, & causas grauaminis, & petitī recursus concedere, & dare, absq; aliquo p̄cio, vel mercede: & teneatur ēt recurrētibus literas ante sigillationē ostēdere, nisi crīmē adhuc esset occultum in criminalib⁹, ne partes duplīci recursu indebitē fatigētur. Declarātes quod appellationis, & recursus terminis pendebit, nihil innouari possit sub pœnā iuris, & aliis arbitrio Illustrissimorum moderāt. Quibus terminis, vt supra concessis ad appellandū, vel prosequendū datis, elapsis, appellationis, seu appellatiōnū cause sint, & esse debeat ipso iure deserē, absq; aliqua iudicis sentētia, & declaratiōne. Et iudex a quo, debeat sententiā latā executiōi mādate, ac si ab ea nō fuisset appellatum.

Explicit liber secundus Statutorum Ciuitium.

STATV T ORVM
TERRAE SANCTI GEMINI.

LIBER TERTIVS.

MALEFICIORVM.

De Citationibus, & modo procedendi in causis Criminalibus.

Cap. 1.

NE delicta remaneat impunita, & ut materia delinquendi tollatur; presenti lege statuerunt, & ordinauerunt, quod D. Locumtenens dictæ Terræ, & eius officiales possint procedere, cognoscere, processus iniicare, media re, & finire, & sententias ferre super quocunq; criminis, maleficio, vel delicto diebus solemnibus, feriatis, & non feriatis, per inquisitionem, denunciationem, & accusationem; & de his, & quolibet eorum sententias ferre, & procedere, prout eis videbitur, & placebit; & processus valeant, & teneant ipso iure, nec possint impugnari, vel frangi, etiā si in aliquo ordo iuris, vel solemnitas, seu subtilitas omissa fuisset, dummodo de maleficio iuridice cōstet. Et ne defensio reis inquisitis tollatur, & ne quispiam innoxius condemnetur, decreuerunt quod statim formata inquisitione, accusatio, vel denuntia contra aliquem in Curia D. Locumtenantis, prefati ipsi rei inquisiti, accusati, vel denuntiati debeant citari personaliter, vel domi per Baiulum communis dictæ Terræ, cum dimissione cedula continētis totum tenorem, & substantiam inquisitionis, denuntiaz, & accusaz contra eum, & vel eos formatæ, quod in termino duorum dierū cōparere debeant ad se excusandū, & defendendū ab inquisitione, denūtia, vel accusa cōtra eos formatæ; & si in dicto termino nō cōparuerint, iterū citentur per dictū Baiulū cū cedula, sine tamen tenore inquisitionis, & cum termino aliorum duorum dierum ad se ipsos excusandum, & exculpandum: & si in dictis terminis comparuerint, eorum responso, & excusatio recipiatur, & admittatur, præstata tamen prius fideiussione per reos de stando iuri, & iudicatum soluendo in casu in quo venirent audiendi extra carcera. Et si in prima, vel in secunda citatione non cōparuerint ad se excusandum, vt supra, ponatur in banno per dictū Baiulū in capite scalarū Palatii in illa quantitate, in qua ex forma statutorum dictæ Terræ venirent condemnandi; & in dicto banno assigetur terminus quinque dierū ad faciendū oēs eorū defensiones: quo termino elapsō citetur in forma ad sententiā, & ad videndū se condemnare; & tunc per D. Locumt. ad sententiā deueniri debeat, & successive ad executionē in bonis, & rebus condemnatis, vel in personam, prout sibi magis expediens esse videbitur. Et dicti rei inquisiti, & contumaces habeantur pro confessis, & conuictis, ac si sponte maleficiū de quo procederetur confessi suissent. Si vero dicti rei inquisiti cōparuerint, & delictū contra eos intentatum sponte confessi fuerint, detur eisdem terminus quinque dierū ad faciendū oēs eorū defensiones; si autem negauerint, detur terminus Fisco, vel accusatoribus octo dierū ad probandum; & si non probauerint (reis sic accusatis & inquisitis instantibus) teneatur D. Locumt. sententiā absolutoriā ferre, condemnando accusatores, & denuntiatores in expensis. Si autē probatum fuerit de

dictū

LIBER TERTIVS.

35

licitum, vel adessent indicia sufficientia ad torturā, de iure infligendā detur terminus reo, vt supra, quo elapsō procedatur ad expeditionem causę. Forenses vero inquisiti, vel accusati, vt supra, semper cōtentur modo prædicto, cum affixionc cedularum in capite scalarū palatii dictæ Terræ, & contra eos procedatur pro ut superius est expressum. Addicentes quod si aliquid malificiū cōmīti cōtigerit per mulieres, D. Locumt. & sui officiales non possint per inquisitionē pcedere de aliquo maleficio vel delicto, nisi primo recipiantur duo testes ad minus, qui probent legitime maleficiū, vel delictū per eas cōmissum; & detur copia testiū receptorū ante responsio nē fiendā per eas; & aliter contra mulieres, per inquisitionē procedi nō possit, exceptis casibus, & delictis graui bus, in quibus procedere possint ordinarie, pro ut supra expressum extitit. Prout quod affines, & consanguinei inquisitorū, vt supra possint & valeant pro eis in iudicio cōparere ad allegandū abscentiam iuxta formam Capituli statutorum sub rubrica. de abscentia alleganda, in secundo libro Cūlīum.

Quod nullus ante sententiam debeat aggrauari.

Cap. 2.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod D. Locumt. dictæ Terræ & eius officiales ante sententiam, in persona, vel rebus nullum debeat aggrauare, nec constringere, & incareribus ponere pro aliquo delicto, pro quo pœna pecuniaria veniret imponenda, si fideiussores dare velle de stando iuri, & iudicatum soluendo. Et si D. Locumt. & eius officiales contrafererint, puniantur pœna quinq; florenorum pro quolibet, & vice qualibet: addito tamē quod præsens statutum non procedat in delictis, in quibus de iure cōmuni posset imponi pœna corporalis, licet ex forma præsentium statutorū veniret imponenda pœna pecuniaria, & etiā in furis, in quibus D. Locumt. possit reos ad veritatē eruendam carcerare, stantibus indiciis sufficientibus.

De sententiis ferendis

Cap. 3.

DOMINVS Locumt. qui pro tempore fuerit in dicta Terra, teneatur, & debeat vinculo iuramenti, & pœna quatuor florenorū, singulis mensibus, in causis criminalibus ferre sententiās absolutoriās, vel cōdemnatiōs. Addicentes quod D. Locumt. & sui officiales teneantur, & debeant omnes, & singulas inquisitiones, denuncias, & accusas finire, & terminare, & ad sententiam producere infra quadraginta dies, cōputandos a dīe citationis factæ de accusato, vel inquisito, sub dicta pœna. Et hoc capitulum sit præcisum, & tolli non possit quoquo modo.

De castigatione familiarium, & damnum dantium in possessionibus alterius.

Cap. 4.

SI QVIS castigauerit aliquem suum familiarem moderate, vel aliquem damnum dantem in sua possessione cum bestiis, studiose, vel manualiter, si sine sanguine, ad pœnam nullatenus teneatur. Et sit licitum ab eo pignus accipere, & auferre, & curiæ portare, & credatur domino rei, vel laboratoriis, vel eorum familiaribus cu m iuramento, quod in re sua damnum dederit, non obstante aliquo capitulo supra, vel infra positio. vel ponendo.

E 2 De

De pœna blasphemantis Deum, beatam Virginem, & Santos,

Cap. 5.

Q VONIAM grauius est æternam, quam temporalem lædere maiestatē; hac igitur præsentī lege statuerunt, quod blasphemans, vel maledicens Deū, vel beatam Virginem, cum in tantum scelus profilire nequierint, in florenis sex puniatur, & si pœnam prædictam in termino in sententia statuto soluere non potuerit, per Terram S. Geminī publice fustigetur. Si autē quis appotauerit Deum, vel beatam Virginē, vel eorū mēbra pudibūda, seu aliter quomodo cunq; vane, & iniuriose nominauerit, puniatur in medietate dictæ pœnæ pecuniariæ, quam si soluere non potuerit, ponatur ad berlinam in platea palatiū, & ibi per totum diem detineatur. Si quis autē sanctos, vel sanctas Dei blasphemauerit, vel maledixerit, puniatur in florenis tribus, & si ipsorū mēbra, vel pudibunda, vt supra nominauerit, vel maledixerit vt supra, puniatur in medietate dictæ pœnæ. Et in prædictis liceat vnicuiq; accusare, & credatur accusatori cum dicto vnius testis fide digni, & accusatus teneatur secretus, & lucretur medietatem, vt supra, dictarū pœnarū: & id locum non habeat in Curia accusante. Et in prædictis possit procedi per accusam, denunciam, & inquisitionem: & pœnæ integraliter soluantur, sine aliqua diminutione, non admissis beneficiis. Et semel punitus, si alias in dictis criminibus blasphemia inciderit, puniatur arbitrio Dominorū Illustrissimorum.

De pena portantis arma.

Cap. 6.

NVL LV S Terrigena, vel forensis audeat vel præsumat arma offensibilia, vel defensibilia per Terram prædictam portare, v3. spatam, pugionē, stortam, pistolesum, stochum, & his similia, ad pœnam vnius floreni pro quolibet genere dictorum armorum offensibilium, & eorum amissione, & vice qualibet. Si quis autem portauerit cultellum vltra mensuram signatam in lapide prope berlinam, & in platea palatiū, dicta pœna puniatur. Si autem aliquis aufugerit ante notarium, & familiam D. Locumt. dum iret rimando pro armis, & sibi dictum fuerit quod expetaret, habeatur pro confesso pro tribus armis tantū offensibilibus: & illud idem si, non permiserit se rimari, & scrutari. Et de fuga prædicta, & resistentia in nō permittendo se rimari, stetur, & credatur relationi familiæ D. Locumt. cum iuramento, & in talibus pœna duplicetur. Declarantes quod liceat vnicuiq; in eundo vel redeundo deforis portare arma, & ad pœnam nullatenus teneatur. & de hoc stetur, & credatur iuramento arma portantis, si fuerit bona conditionis, & famæ. Et D. Locumt. prædictus teneatur, & debeat qualibet hebdomada saltem mittere suam familiam per Terram prædictam die noctuq; ad rimandū arua portantes, ad pœnam quinq; florenorum tempore sindicatus soluendorum. Et a præsentī capitulo excipiunt portantes archibus etiū, qui possint acrius puniri arbitrio Illustrissimorum Dominorum, et usq; ad mortem inclusive. Et in prædictis, & quolibet prædictorum per inquisitionem procedi non possit.

De insultu cum armis

Cap. 7.

Q VICVNQ VE fecerit insultum, impetum, & aggressuram contra aliquam personam cum infra scriptis armis v3. spata, vel telo, spontone, mazza ferrata, lanca, pignalone, zappa, uanga, bidente, palla, bastone ferrato, vel aliis similibus, puniatur

puniatur in duobus florenis pro quolibet, & vice qualibet; & si cum omnibus suis prædictis armis insultauerit. Sed si arma prædicta, vel eorum alteram euaginaverit insultando, in quatuor florenis vice qualibet condemnetur. Si vero cum dictis armis, vel aliquo ipsorum percusslerit, si pœna percussionis esset maior quam pœna assalimenti, tunc puniatur delinquens in pœnam percussionis, & non assalimenti. Si vero pœna percussionis nō excederet pœna assalimenti, puniatur delinquens in pœnam assalimenti, & non percussionis. Si vero insultauerit cum lapide, baculo, vel bastone, vel alio genere armorum similiūm, puniatur delinquens in iuliis sex vice qualibet; & eandem pœnam soluere teneatur, si cum dictis armis, vel aliquo eorum adminauerit. Insultus vero intelligatur, quando quis le mouerit contra alii quem de loco ad locum, eundo contra eum: liceat tamen assalito, & insultato tam cum armis quā sine se defendere sine pœna, cum moderamine inculpatæ tutelæ: dummodo dicta defensionem fecerit incontinenti, & sine aliquo interuallo. Si vero aliquis fnerit assalitus ad domū suæ habitationis, siue in possessione propria, vel conducta, tunc omnes pœnæ prædictæ contra dictos aggressores totaliter duplicantur, & pœnæ prædictæ arbitrio Illustriss. Dominorū acrius, & corporaliter arbitrio eorum possint agrauari.

De pœna percussientis cum armis.

Cap. 8.

S I Q V I S percusserit aliquam personam in Terra S. Gemini, & eius distictu cum armis ferreis v3. spata, cultello, plumbarola, lacea ferrata, zappa, bidéte, spontono, vel aliis armis similibus à collo supra faciem cum sanguinis effusione, & cicatrici turpe remansura; in florenis trigin taduobus vice qualibet condemnetur, & acrius arbitrio Illustriss. DD. Et de cicatrice turpi perpetuo remansura, stetur & credatur iudicio peritorū dictæ Terræ. Et si ex ipsa percussione cicatrix turpis nō remanserit duratura vt supra, florenos vigintiquatuor soluere compellatur. Si vero sanguis non exierit, in sex florenos vice qualibet condemnetur. Si vero percussio facta fuerit in capite cum dictis armis, cum sanguinis effusione, in sexdecim florenis vice qualibet condemnetur. Si autem in collo, & à collo infra, cum sanguinis effusione, in medietate dictæ pœnæ. Si vero sine sanguine, in duobus florenis, vt supra puniatur. Si vero ex ipsa percussione membrum aliquod incidi, vel frangi contigerit, vel si percussio ad inferiora corporis penetraret, in sexdecim florenis, vice qualibet condemnetur, et acrius arbitrio Illustriss. DD. Et si ex ipsa percussione membrum aliquod deformatum, vel turpe remanserit, vel ex ipsa percussione dens perdi contingerit, in florenos decem pro quolibet, & vice qualibet condemnetur. Si vero ex ipsa percussione pes, vel manus, & nasus, lingua, vellabia contigerit amputari, pro quolibet dictorum membrorum & vice qualibet in triginta duobus florenis condemnetur, & acrius arbitrio Illustriss. DD. Et si ex percussione oculus cecaretur, in duplū dictæ pœnæ delinquens condemnatur. Si vero in dictis armis quis adminauerit, & non percusserit, florenum unum soluere teneatur. Qui vero percusserit, vel mutilauerit aliquod supradictorum membrorum, & pœna soluere non potuerit, arbitrio Illustriss. DD. puniatur. Si quis vero costā alicuius fregerit, si cum sanguine, in triginta duobus florenis puniatur: & si sine sanguine, in medietate dictæ pœnæ. Si quis autem cum baculo, arundine, lapide, & his similibus à collo supra aliquem percusslerit, & sanguis exierit, in quinq; florenis pro quolibet, & vice qualibet condemnetur. Et si cicatrix turpis remanserit, in sexdecim florenis

*Nota ad finis
insultati.*

*Nota de lap
scutis statu*

nis puniatur, & acrius arbitrio Illustriss. DD. Si vero sine sanguine, florenum vnum cum dimidio soluere teneatur. Si autem in collo, & a collo infra, & sanguis exierit, in pœnam proxime dictam condemnetur; si sine sanguine, in medietate dictæ pœnae pro qualibet percussione puniatur: & in quolibet supradictorum casuum semper ad partis offendæ interesse teneatur.

De pœna percūtientis aliquem manu vacua

Cap. 9.

SI QVIS raschiauerit, seu percussi aliquam personam manu, pede, vel pugno in facie, vel a collo supra cum sanguinis effusione, in tribus florenis vice qualibet condemnetur. Si sine sanguine, in medietatem dictæ pœnae. Si vero a collo, & a collo infra, in quacunq; corporis parte, & sanguis exierit, in octo iuliis vice qualibet condemnetur, si sine sanguine, in medietate dictæ pœnae pro qualibet percussione, & vice qualibet. Si vero aliquem cœperit per capillos contra voluntatem ipsius iniurioso, in iuliis tribus vice qualibet puniatur. Si vero eum in terra prostrauerit, & cœperit per capillos, & tralcinauerit, in florenis tribus vice qualibet condemnetur. Et si quis impinxerit aliquem iniurioso, & eum cadere fecerit in terram, si cum sanguine, in pœnam proxime dictam condemnetur, si sine sanguine, in medietatem dictæ pœnae. Si dederit ei calcem, in iuliis quatuor pro qualibet, et vice qualibet puniatur. Si quis autem dilaniauerit personam alicui contra eius voluntate iniurioso, in pœnam proxime dictam condemnetur, & si cœperit vlo modo aliquem iniurioso, & no dilaniauerit, in medietate dictæ pœnae vice qualibet puniatur. Et pœna predictæ possint arbitrio Illustriss. DD. aggrauari acrius & corporaliter.

De pœna dicentis verba iniuriosa alicui.

Cap. 10.

SI QVIS dixerit aliu verba iniuriosa, v3. falsarium, traditorem, cornutum, latronem, carnificem, vel his similia, in pœnam trium florenorum pro qualibet verbo iniurioso, & vice qualibet condemnetur. Et si ille, cui talia verba iniuriosa dicta fuerint pro repulla sui honoris responderit, Tu menti per la gola, non teneatur ad pœnam aliquam. Si quis rei propterauerit alicui aliquam iniuriam in se passam, vel in aliquem suum consanguineum usq; in tertium gradum, secundum ius canonicum computandum, de qua iniuria pax facta eslet, in pœna octo florenorum vice qualibet puniatur. Si vero pax facta non eslet, in medietate dictæ pœnae condemnetur. Et si aliquis malæ famæ dixerit alicui bonæ familiæ verba iniuriosa, semper pœnam duplicatam soluere teneatur. Si autem aliquis mentiuerit aliz quem per gulam, pœna vnius floreni mulctetur. Et in omnibus predictis procedi possit per inquisitionem, accusam, & denunciam. Et quilibet possit accusare. Et si alia leuiora pœna baiochorum octo pro qualibet verbo puniatur, & non possit procedi nisi ad querelam partis iniuriam passæ. Et in omnibus arbitrio Illustriss. Dominorum tam in condemnando, quam in absoluendo.

De pœna mulierum male fama commorantium in Terra Sancti Gemini.

Cap. 11.

NVLLA meretrix, seu mulier malæ famæ possit stare, & morari in Terra Sancti Gemini ad peccandum, ad pœnam decem florenorum pro qualibet, & vice qualibet. Et D. Locum, qui pro tempore fuerit teneatur, & debeat vinculo iuramen-

ti

ti ad petitionem cuiuscunq; patentis, ipsas meretrices expellere de dicta Terra, & eius territorio.

De delictis minorum, & eorum pœna.

Cap. 12.

MINOR duodecim annorum non possit puniri de aliquo maleficio, veldicto, nisi de percussione cuiuslibet generis armorum, & nisi accusaretur a patre, matre, fratre carnali, auo, vel patruo offensi: & si offensus aliquos non haberet in dictis gradibus, quilibet possit accusare, & nihilominus in medietate pœnae in omnibus casibus puniatur. Si autem dictus minor damnum dederit in possessionibus alterius, puniatur secundum formam statutorum: & quod presens statutum no ex: cuset minores predictos a pœna delationis armorum, quo casu possint puniri si cut essent maiores, & etiæ si malitia suppleret etatem, ad arbitrium Illustriss. DD.

De pœna falsi.

Cap. 13.

FALSVM Instrumentum faciens, vel fieri mandans, producens, & scienter eo vtens, falsos testes scienter inducens, & falsum testimonium proferens, & eorum dictis, & attestacionibus scienter vtens, pœna centū florenorum puniatur pro qualibet, & vice qualibet, & teneatur ad interesse partis, causamq; & litem perdat, sitq; infamis: & Notarius sic delinquens officio notariæ priuatus. Et si predicti in fortia Curiax peruerenter, & pœnam predictam soluere non potuerint, fustigentur publice per Terram predictam, & Notario manus dextera penitus amputetur. Si quis autem literas Illustriss. DD. vel alterius, abraserit, seu falsificauerit quomodo libet vel libros proprios, seu alterius, uel falsam ambasciatam quocunq; portauerit, pœna uigintiquinq; florenorum puniatur: quo ad falsificandas literas Illustrissimorum DD. vel eorum priuilegia, puniantur arbitrio Illustrissimorum Dominorum.

De pœna committentium homicidium.

Cap. 14.

HOMICIDIVM si quis dolose commiserit in personam cuiuscunq; in Terra, & territorio S. Gemini, pœna legali puniatur, & in confisratio ne bonorum. Si quis autem per pecuniam homicidium commiserit, & in fortia Curiax deuenerit, tras scinetur prius per Terram predictam, & postea per gulam laqueo suspendatur: ita & taliter quod penitus moriatur. Sed si non dolo, sed culpa aliqua precedente homicidium quis commiserit, arbitrio Illustrissimorum Dominorum dictæ Terræ puniatur. Declarantes, quod quando fuerit perpetratum aliquod homicidium in rixa, & fuerint plures, quod unus solus pœna ordinaria homicidiū puniatur, & condemnetur; ceteri uero condemnentur de uulneribus, quæ intulerint, iuxta formam statutorum loquentium de illis: & si tales delinquentes in predictis fuerint in discordia, & contentione coram dicto D. Locum tenente, dictum homicidium appro priandi alicui ipsorum, & dictum homicidium unus ipsorum spatio decem dierū non confiteretur, quod tunc omnes qui interfuerint ad dictum homicidium, perseciendo, ut supra, condemnentur pœna ordinaria homicidiū, tamq; confessi, & conuicti. Qui uero non dolo, uel culpa, sed calu, qui præuideri non potuit, nec debuit, uel ad defensionem sibi permisam, seu iure permittente aliquem occiderit, nulla pœna puniri possit.

De

De pœna auxiliantium ad perpetrandum aliquid delictum.

STAT'VE R VNT, & ordinauerunt, quod si aliquis principalem homicidiam tempore homicidii associauerit, & illum qui occidebatur percussit, tenuit, uel ita impediuit, quod se defendere nequivit obstante sua detentione, uel impedimento: pœna arbitraria, ut supra proximo capitulo puniatur. Si uero homicidiam predixit scilicet ad homicidium associauerit, & non percusserit, uel aliter operatus non est: in centum florenis puniatur, etiam usq; ad mortem naturalem inclusiue, & aliter arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Et si dicto tempore etiam defenderit ne a Curia caperetur, in duplum dictæ pœnæ puniatur. Qui uero non associauerit principalem homicidiam tempore homicidii, sed ipsum post homicidium commisum defendit, ita quod capi non potuit, aut in domo, uel alio loco scilicet occultauit, uel homicidiam fugientem associauerit: puniatur pœna uigintiquinque florenorū, & alias arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Si autem ignoranter associauerit, uel occultauerit, seu defenderit, puniatur in quarta parte dictarum pœnarum respectuue. Associantes aliquem ad committendum aliquid maleficium, siue percussione, uel aliam iniuriam faciendam; si percusserit, teneatur ad pœnam contentam in statuto, & capitulo loquente de percussione quam fecerit. Si autem non percusserit, sed associauerit scilicet: soluat medietatem pœnæ, quam solueret ille, qui tam percuisionem ficeret.

De pœna forensis percutientis terrigenam.

STAT'VE R VNT, & ordinauerunt, quod si quis forensis quoquomodo offendit, seu percusserit aliquem de dicta Terra cum sanguinis effusione, uel sine: teneatur soluere pœnam duplicatam, ut in singulis capitulis, & statutis de maleficiis loquentibus continetur.

De pœna impudentium officiales, & Baiulum in eorum officio.

CVM legi diuinæ, & humanæ resistere videatur, qui officiales in eorum officio fatagunt impedire; uolentes talium personarum perniciosem temeritatis audaciā coercere, Statuerunt, & ordinauerunt, quod si quis aliquem homicidiam, & alios delinquentes e manibus Curia exemerit, eadem pœna puniatur, qua puniendo uenissent si delinquentes exempti non essent. Et si quis supradictos eximere tentaverit faciendo suum posse, & non exemerit; si homicidiam, in uigintiquinque florenis, si alios delinquentes in decem florenis puniatur, & alias arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Si quis autem officiales, & Baiulum impederit in causis ciuilibus, & captos per eos ducere non permiserit, in quatuor florenis puniatur, & ad interest se partis. Si autem tentauerit praedicta committere, licet non perfecerit, in mediata dictæ pœnæ puniatur. Nulla autem persona audeat, uel presumat se parare, uel interponere alium Baiulo, uel officiali Communis predicit uolenti aliquem expignorare, uel pignus per eos acceptum auferre, uel denegare, mandato Curia sub pœna, si erit masculus, unius floreni pro qualibet, & qualibet uice. Si uero fecmina baiocchorum quinq;. Et si dictos officiales, & Baiulum quis impederit, dum uellent de mandato Curia alium tenutam aliquorum bonorum dare, puniatur in pœnam unius floreni pro qualibet uice, & qualibet contrafaciente; & semper saluo arbitrio Illustrissimorum Dominorum.

De pœna imponenda per Dominum Locumt, & eius officiales.

DOMINVS Locumtenens, & eius officiales possint multare, & pœnam imponere in ciuilibus causis quatuor baiocchorum; in criminalibus vero causis octo baiocchorum; dummodo in præceptis per eos, vel alterum eorum fiendis, semper apponatur causa quare fit præceptum, & eas pœnas auferre de facto, in totum vel in partem, prout eis videbitur, & placebit, sine prolatione sententiae. Prout, quod in grauibus delictis Dñs Locumt, vel, sui officiales possint imponere pœna duorum florenorum, personarum, & delicti qualitate inspecta, quæ non vendicent locum in præceptis, quæ fierent, in scriptis in quibus D. Locumt, possit apponere pœnam sibi beneuolum.

De pœna corruptis Dñs Locumt, & eius officiales.

DOMINV M Locumt, & eius officiales nemo audeat corruptere, vel aliquid alicui ipsorum dare, vel promittere pro spectantibus ad eorum officium, & qui contrafecerit in pœnam decem florenorum vice qualibet per futurum Locumt, pro tempore condemnatur: officiales vero taliter corrupti in duplum pœnæ prædictæ sindicatus tempore condemnatur, & hoc locum habeat in præteritis, præsentibus, & futuris.

De pœna turbantis aliquem in possessione sua.

SI QVI S possessionem alicuius rei immobilis, penes aliquem consistentem, auctoritate propria occupauerit, vel apprehenderit, suum aduersarium possessione priuando; in tribus florenis vice qualibet condemnatur. Si autem turbauerit, vel molestauerit in possessione alicuius rei mobilis, quam teneret, in uno floreno vice qualibet condemnatur. Si vero occupans, vel apprehendens possessionem alicuius rei immobilis infra octo dies post responsonem accusé de eo factæ, voluerit possessionem relaxare, & desistere ab ea, pro tali occupatione tantummodo in uno floreno puniatur. Idem declarantes de eo, qui turbauerit aliquem in re mobilis, & si cessare voluerit a turbativa infra octo dies ut supra, in vigintiquinque baiocchis tantummodo puniatur, nec intelligatur quis occupare, turbare, vel molestare si iuerit ad possessionem alterius, & in ea damnum dederit; si illud non fecerit animo possendi.

De pœna Baiuli committentis fraudem in eius officio.

QVICVNQ VE Baiulus, sine licentia Curia iuerit ad dandum tenutam, vel pignora alicui auferret, vel aliter in suo officio fraudem commiserit, vel forsan relationem fecerit; in duobus florenis vice qualibet condemnatur, & nihilominus per terram prædictam fustigetur, & ex ipsa expellatur. Qui vero falsam relationem fieri fecerit, in quatuor florenis vice qualibet condemnatur, & processus, tenuta, vel datio pignoris non valeat, nec teneat ipso iure, & hoc locum habeat in ciuilibus, & criminalibus.

De pœna furantis.

QVICVNQ VE in terra S. Gemini, vel eius territorio rem valoris unius floreni, &

ni, & ab inde infra furatus fuerit, soluat nomine pœnæ quadruplum rei subtracte, ab inde vero supra vñq; ad quinque florenos, soluat nomine pœnæ florenos quadraginta; quam pœnam si soluere non potuerit, fustigetur per Terram Sancti Geminii. Si autem aliquis furatus fuerit a quinque florenis supra vñq; ad decem florenos, censum florenos nomine pœnæ soluere teneatur, & si soluere non potuerit, fustigetur & bulletur in fronte. Et a decem florenis supra vñq; ad vigintiquinque soluat ducentos florenos, quos si soluere non potuerit infra decem dies a die latæ sententiae, mittatur ad triremes per quinquennium. A vigintiquinque florenis vñq; ad quinquaginta, soluat pro pœna tercentum florenos, quos si soluere non potuerit infra dictum terminum, mittatur ad triremes perpetuas. A quinquaginta vñq; ad centum, sit pœna fustigationis, & triremium perpetua, & in omnibus supradictis casibus semper damnum in duplum debeat emendar. Si vero aliquis domum alicuius qualiter cunq; contra voluntatem dominii, vel habitatoris intrauerit, pœnam decem flororum incurat. Et si quis per vim, & violentiam extorserit, derobauerit, vel accepit ab aliquo aliquam rem, seu pecuniarum quantitatem, memoratis pœnis duplicatis subiaceat, habita consideratione valoris rei sic per vim subtractæ. Adiuentes quod si quis receptauerit scienter res furtivas, puniatur ita, atq; si principaliter ipse furtum commisisset; & nihilominus rem furto subtractam restituere teneatur. Publici autem, & famosi latrones, ac viarum, & stratarum derobatores pœnis legalibus plectantur. Prouiso, quod vbi quis esset solitus furari, ob talem consuetudinem, si fuita omnia ascenderent ad vigintiquinque florenorum valorem, debeat furca suspendi; & etiam pro uno furto notabili ascende ad summam centum florenorum. Et si infra dictam summam vigintiquinque florenorum quis esset solitus furari, puniatur pœna arbitraria, etiam vñq; ad mortem naturalem.

De pœna frangentis pacem.

Cap. 23.

QVICVNQVE ruperit pacem factam cum aliquo, soluat, & soluere teneatur pœnam duplicatam, contentam, appositam, & stipulatam in instrumento pacis, & si pœnam prædictam soluere non potuerit, puniatur arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Et si de pace non constaret per instrumentum, sed per testes, similiter puniatur arbitrio eorundem, etiam in omnibus casibus supradictis.

De pœna petentis debitum iam solutum.

Cap. 24.

PLVS quantitate seu repetens, vel peti mandans absq; rationabilis causa ignorantiae, a toto cadat; & q; peti, vel peti fecerit in tantum quantum est quod plus Petiti totaliter condemnetur Cameræ Illustrissimorum Dominorum. Ad refrenandum autem calumnias petentiū iam solutum, duxerunt presenti lege statutaria decernendū, q; petens scienter, seu peti faciens, vel peti mandans in iudicio debitum solutum, de quo ipsi petenti, vel alteri pro eo, vel ipsius antecessoribus, vel auctoriis suis fuerit quomodolibet satisfactum, nisi habeat iustum causam ignorantie de solutione facta alteri personæ quam sibi; in duplum eius quod petiit, & solutum extiterat, irremissibiliter dictæ Cameræ condénetur: & nihilominus si in eo appareret instrumentum publicum, vel alia scriptura, infra quinque dies debitori D. Lozum, restitui faciat cancellatum. Et prædicta locum habeant inter contrahentes tantum, in prædictis instrumentis contentos.

De

De pœna immittentis ignem.

Cap. 25.

SI QVIS immiserit ignem studiose in domum alterius, siue in Terra Sancti Gemini, siue extra, de die, siue de nocte, incendiariusigne comburatur, & damnum emendet patienti in duplum, & stetur sacramento domini damnum passi de dicto damno; personarum qualitate semper inspecta. Si vero casu, cum aliquali tamen culpa illius, incendium oriri contigerit, & propterea domus combusta fuerit, in decem florenis puniatur, & damnum emendet, vt supra. Et prædicta locum habeant in domibus habitatis. Si uero ex proposito domum habitatam aliquis igne combusserit, in uiginti florenis puniatur, & acrius arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Si uero casu id euenerit, cum aliquali sua culpa, in florenis quinque puniatur. Si autem capannam tempore quo personaliter habitabatur aliquis igne arserit, uel in eam igne immiserit, & per ipsum non steterit quomodus combusta fuerit, in quindecim florenis, & si ex proposito hoc fecerit puniatur; & acrius arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Si autem casu, cum aliquali culpa, in quinque florenis. Si vero non habitatam, in quindecim florenis, si studiose id fecerit, & si casu, vt supra in uno floreno puniatur. Et si paleare, vel quid simile studiose combusserit, in quinque florenis puniatur; si autem casu, aliquali culpa præcedente, vt supra in uno floreno. Et in omnibus supradictis casibus damnum patienti emendet in duplum. Declarantes quod immittens ignem studiose in segetibus, barchone, vel meta grani alicuius, puniatur pœna viginti florenorum, & ulterius arbitrio Illustrissimorum Dominorum ultra damni emendationem in duplum. Si quis vero ignem in stipulis, vel cesis immiserit, non studiose, & damnum alicui conuicino intulerit, ad pœnam nullatenus teneatur, sed solummodo ad damni emendationem, sine stipitu, & figura iudicij. Si vero studiose, puniatur pœna decem florenorum, & damnum emendet, vt supra duplicatum; salvo semper arbitrio Illustrissimorum Dominorum etiam arctius, & corporaliter puniatur.

De guasto, & damno dato.

Cap. 26.

SI QVIS damnum, seu guastum fecerit in possessionibus incidente vñq; ad sex arbores domesticas, & fructiferas, incidat in pœnam vigintiquinque florenorum, sine aliqua diminutione pro quolibet contraficiente, & vice qualibet. Si vero in via, vel alibi quis inciserit sex vitæ, eandem pœnam delinquens soluere teneatur, ab inde vero supra puniatur pœna centum florenorum. Si autem in horto quis guastum fecerit, euellendo, vel quoquomodo deguastando vñq; ad decem pepones, vel cucurbitas, siue cucumeros, & similia; vel si collegerit vñq; ad quantitatē quinquaginta ceparum, alliorum, & similia; vel si pedes caulium, & similiū in dicto numero inciserit, vel collegerit, medietatem dictæ pœna malefactor soluere teneatur sine diminutione, vt supra. Si autem ultra dictum numerum deguastauerit, augeatur pœna arbitrio Illustrissimorum Dominorum secundum qualitatem, & quantitatē guasti dati. In omnibus supradictis casibus damnum in duplum semper patienti emendet. Et si dicti malefactores, & depopulatores in fortiam Curia deuenerint, ultra supra memoratas pœnas, ponantur, & ponî debeat ad berlinam per unum diem integrum. Et eisdem pœnis subiacere decreuerunt colligentes in possessionibus, & vineis alienis ad numerum vigintiquinque rasperum uarum, q; locum habere decreuerunt in viis domesticis tantum; ab inde vero infra puniatur secundum formam statutorum in materia loquentium.

F 2 De

De pœna guastantis Capannam alterius.

ACCIPIENS decorrentem, vel ligna aliqua de Capanna alicuius sparando, discoperiendo, vel aliter eam deguastando in partem, soluat nomine pœnæ duos florenos, & credatur sacramento damnum passi. Si autem in totum quis Capannā deguastauerit, vel maiorem partem eius, duplum dictæ pœnæ soluere teneatur, & steretur sacramento domini, siue laboratoris bonæ conditionis, & famæ ut supra, & damnum semper patienti in duplum emendetur.

De ueneficis, facturarijs, uel indouinis.

FACTVRARI, siue facturas facere, vel indouinare, nulla persona in dicta Terra, vel eius territorio audeat, vel præsumat: nec venenum præparare, vel maleficium, vel nocium poculum facere, vel alicui dare ad pœnam triginta florenorum, & ultra arbitrio Illustrissimorum Dominorum, etiam usq; ad mortem naturalē inclusiue: & si quis de veneno, vel malo poculo moreretur, tunc dans, & patrans dictum delictum, legalibus pœnis puniatur. Si quis autem retinuerit lenones publicos, vel peruersos homines malæ conditionis, & famæ, soluat nomine pœnæ p qualibet die, & vice qualibet florenum vnum. Et si prædictæ indiuinatrices, & venena preparantes, dictam pœnam triginta florenorum soluere non potuerint, amputetur sibi lingua, ita & taliter quod loqui non possit. Et D. Locumt. teneatur & debeat vinculo iuramenti, & pœna decem florenorum, ad denuntiationem cuiuscunq; contra prædictos delinquentes procedere, ut supra.

De pœna exequitis aliunde quam per portam.

TERRAM S. Gemini, nisi per portas apertas nulli liceat introire, vel exire de die, vel de nocte, ad pœnam octo florenorum, & ultra arbitrio Illustrissimorum Dominorum pro quolibet, & vice qualibet qua fuerit contrafactum. Et D. Locumt. pro tempore, qualibet mense teneatur, & debeat reuidere una cum dominis Prioribus muris, siue mœnia dictæ Terræ, & ubi oportunum fuerit ibi reparare faciat sub pœna prædicta. Adiūciantes quod nulli liceat habere in muris dictæ Terræ hostium, vel fenestras a decem, & octo pedibus infra, per quod, vel per quas aliquis posset ingressi, vel exire, & quilibet habens hostium, vel fenestram, debeat ipsum, vel ipsam recludere cum calce, lapidibus, & arena, in ea grossitudine, qua est murus, in quo esset tale hostium, siue fenestra, in octo dies postquam per prædictam Terram bâditum fuerit, & contrafacentes supradictis pœnis subiaceant vice qualibet, & pro qualibet fenestra, siue hostio, salvo semper arbitrio Illustrissimorum Dominorum.

De receptione bannitorum.

RECEPTANS scienter exbanditum communis dictæ Terræ pro homicidio, in dicta Terra, vel burgis, in domo propria, vel conducta, in octo florenis, & ultra arbitrio Illustrissimorum Dominorum vice qualibet condemnatur: si vero extra terram, vel burgos cum receptauerit in capanna, vel alibi, dando sibi ad comedendum & bibendum, in medietate dictæ pœnæ vice qualibet condemnatur. Si vero exhiberit pro alio maleficio receptauerit, puniatur in uno floreno vice qualibet, &

pro

pro quolibet exbannito. Sed si locutus fuerit, vel staret cum eo extra dictam Terram, ad pœnam nullatenus teneatur.

De pœna uulnerantis, uel interficiens animal alterius.

BOVEM, asinū, equū, iuuencū, mulū, porcū, & his similia alicuius personæ nez mini vulnerare liceat, ad pœnam duorum iuliorum pro quolibet animali, & si ex ipso vulnere illato moreretur, in duplum pœnæ prædictæ condemnatur; pro aliis vero animalibus teneatur ad medietatem dictarum pœnarum respective. Et semper in quolibet casu prædictorum damnum patienti in duplum debeat emendari.

De pœna extrahentis terminos.

REMOVENS, vel mutans terminos immisso pro confinibus alicuius possessionis, in quatuor florenis, & ultra arbitrio Illustrissimorum Dominorum vice quilibet condemnatur; quos D. Locumt. teneatur auferre, & exigere absq; prolatione sententiæ, seu processu exinde formando; & solum sufficiat quod ad petitionem cuiuscunq; petentis idem D. Locumt. mittat Partiserium, vna cum duobus contracta, qui perquirant, & inuestigent veritatem de terminis mutatis, vel extractis, & secundum quod retulerint, vna cum publica voce, & fama, quæ contra aliquem de dicta extractione, seu mutatione laboraret, possit, & debeat dictus D. Locumt. modo, & forma ut supra inculpatum, & diffamatum pœnis prædictis multare, & habeat pro legitima probatione prædictorū relatio, & diffamatio, ut supra. Quæ omnia habeant locum etiam in immittente falso terminum.

De pœna frangentis carceres.

NVLVS audeat, vel præsumat frangere, vel rumpere carceres dicti communis, in quibus, vel quo positus esset ad pœnam duplitate quantitatis pro qua esset carceratus. Et in causis criminalibus puniatur arbitrio Illustrissimorum Dominorum. Et nulla persona eidem carcerato in dictis carceribus debeat dare, vel præstare auxilium, consilium, vel fauorem, sub incursu pœnarum prædictarum.

De castigatione propinquorum.

CORRIGERE, & castigare fratrem, sororem, generum, filium, cognatum, ne potem, vel alios consanguineos, vel affines, usq; in tertium gradum, secundum ius canonicum computandum, in modum correctionis, sine ferro, cum baculo, pugno manu, corrugia, sine sanguine, vel capiendo per capillos, prociendo in terra, & dare cum calcibus, cuilibet liceat, & credatur sacramento correctoris, vel castigato ris, quod correctionis causa fecerit, consanguinitate, vel affinitate approbata coram curia dictæ Terræ. Qui autem vulnerauerit aliquem ex prædictis cum ferro, vel lapide, cum sanguinis effusione, pœnam duplicatam soluere teneatur. Et quicunq; patrem proprium vulnerauerit, cum sanguine, vel fine, quod ultra dictam pœnam debeat stare, & morari in carceribus dicti communis per spatium duorum mensium continuo, & plus arbitrio dicti patris, & non minus. Et eodem modo puniatur nepos

nepos si aliquid ex prædictis commiserit in personam sui patruī carnalis, & ultra arbitrio Illustrissimorum Dominorum in supradictis casibus puniatur, & acrius.

De proiectione lapidis de domo, uel aliunde.

Cap. 35.

QVICVNQVE de domo propria, vel conducta, vel aliunde lapidem, tegulam, lignum, vel aliquid simile in domo, vel intus, aut supra tectum alicuius proiecerit; & tegulas, vel ligna fregerit; in quatuor florenis vice qualibet condemnatur, & damnum nihilominus emendare teneatur. Et si ex dicta proiectione lapidum, regularum, vel lignorum, & similium, aliquis percussus fuerit; puniatur delinquens secundum formam statutorum de materia loquentium. Si autem quis proiecerit lapides, & alia similia studiose, & tegulas non fregerit, puniatur in pœnam baioe, chorum vigintiquinq; pro quolibet, & vice qualibet.

De pœna offendentis accusatum, dum iret ad se excusandum.

Cap. 36.

OFFENDENS accusatum aliquem, vel offendendi faciens, vel mandans aliquem denuntiatum, vel inquisitum, in eundo, vel redeundo a Curia ad se excusandum, pœnam duplicatam pro tali iniuria Cameræ Illustris, DD. soluere teneatur.

De conuenticula illicita non facienda.

Cap. 37.

FACIENS, vel ordinans conuenticulam illicitam, siue iuram, ex qua videretur seu videri posset ipsam Terram rationabiliter perturbari, vel ipsius communis statutum reduci ad partem, pœnam ducentorum florenorum ipso facto sine prolatione sententiae soluere teneatur, & acrius etiam corporaliter arbitrio Illustriss. DD. puniatur. Si quis vero conuenticula, siue iuram fecerit occidendo aliquam particularē personam dictæ Terræ, puniatur pœna decem florenorum pro quolibet, & vice qualibet, & etiam arbitrio Illustrissimorum Dominorum.

De pœna deuastantis cupello apium.

Cap. 38.

CVPPELLOS apium nemo audeat deuastare, frangere, seu mel extrahere, vel asportare sine voluntate dominii, sub pœna octo florenorum pro quolibet contra faciente, & quolibet cupello, & vice qualibet, quam pœnam si delinquens soluere non poterit infra decem dies a die latæ sententiae numerandos, puniatur tribus ictibus funis publice, & exbanniatur a Terra, & territorio S. Gemini, & D. Locumt. in prædictis procedere possit per inquisitionem, accusam, seu denuntiam, ad petitionem cuiuscunque, & contra malefactores indicatos, ad torturam, si opus fuerit, deuenire.

De pœna aucupantis, & accipientis columbos.

Cap. 39.

AD columbos, seu columbas nulli liceat aucupari cum escatis, vel aliquo alio ingenio, vel cum balista, archibusio, laqueis, vel aliis similibus instrumentis ad pœnam duorum florenorum pro quolibet columbo, seu columba, & pro quolibet contrafaciente vice qualibet. Et in eandem pœnam incidentes facientes escatum in areis,

areis, & laqueis cum fabis, vel ponentes, & mittentes vinacia in escatis. Et in prædictis, & quolibet prædictorum possit procedi per inquisitionem, denuntiam, & accusam, & credatur dicto unius testis fide digni. Declarantes quod a festo Paschalis resurrectionis Domini nulli liceat facere, vel retinere escata, usq; ad Kalendas Nouembris. Et D. Locumt. die sequenti post supradictum festum Paschatis tenetur, & debeat per loca solita banniri facere, quod habentes escata, vel alia ingenua debeat illa deuastasse ad dictam pœnam. Et si negligens in prædictis exequidis fuerit, puniatur pœna quinque florenorum tempore sindicatus soluendorum. Et in omnibus supradictis casibus contrafacentes, damnū dominis columbariorū in duplum emendent. Et de damno passo stetur, & credatur iuramento dominorum. Et in medietate supradictarum pœnarum incident, qui cum balistis, seu archibusiis dictis columbis tirauerint, licet columbos non occiderint.

Quod liceat unicuique currere ad rumorem.

Cap. 40.

STATVER VNT, & decreuerunt, quod si in Terra S. Gemini, vel eius territrio fuerit rumor, vel rixa inter aliquos, homines de contrata vicini possint, & ualeant occurrere cum armis, & sine ad dictum rumorem, uel riham, animo sedandi rixantes, dummodo aliquem in rixa non offenderint cum armis prædictis, sine pœna & bando. Si autem cum dictis armis percusserit, puniatur secundum formam statutorum dictæ Terræ de materia loquentium.

Quod offerens idonee cauere carcerari non possit.

Cap. 41.

NVLLA persona de dicta Terra ualeat, & possit per D. Locumt. & eius officiales pro aliquo maleficio, uel excessu commisso carcerari, si delinquens pœna pecuniaria ueniret plectendus, & idoneam cautionem præstare paratus esset: si minus legitime non potuerit cauere, tunc possit carcerari, & detineri, donec idonee satisficerit, & pœnam incursam soluerit. Et si officiales secus fecerint, pœna octo florinorum pro quilibet, & vice qualibet puniantur, & hoc statutum intelligatur, ut supra in primo statuto.

De duplicatione pœnarum.

Cap. 42.

OMNES pœnae de maleficiis, & delictis in præsentí uolumine statutorum contentæ duplicentur, & duplícari debeant diebus, & locis, modo & forma infra scriptis, uidelicet de nocte, & nox intelligatur a sono Auemarie de sero, usq; ad sonum eiusdem de mane, in palatio communis, & in ipsius platea, in macello, in Ecclesiis, in festo S. Gemini, & in eius uigilia, cum die sequenti post dictum festum, in festo Nazarii, in festo Paschatis resurrectionis, in dolentitiis siue funeralibus, in processionibus, in domo propria, uel conducta, diebus Dominicis, in singulis festi uitatibus beatæ Mariæ Virginis, & coram D. Locumt. uel Prioribus, & eorum personis ubique sint. Et talis duplicitas fieri possit in maleficiis, & delictis persona libus tantum; & contra personas qualitercumque commissis, & non in aliis, & pœne non possint nisi semel tantum duplícari.

De

HABEAT
LIBER TERTIVS
OTIMA
OBRA

De mitigatione pœnarum.

QVONIAM legiſtatores, ac etiam iudicantes, potius ad demoliendam pœnam, quam exasperandam inclinari decet; præſenti igitur ſtatuto decreuerunt, q[uod] quotiescumq[ue] pro maleficio contra aliquem procedi contigerit, ex quo pœna pecuniaria imponenda ueniret, si reus contra quem proceditur, compareat in prima uel ſecunda excuſatione, & ſponte delictum, de quo inquiritur conſiteatur, ei qua rata pars pœnae, in qua condeſmandus ueniret, penitus detrahatur; & ſi ante ſententiam cum aduersario cui iniuriā in persona, uel rebus intulit, pacem fecerit, & de ea per publicum instrumentum fidem faceret, alia quarta pars detrahatur ut ſupra: ita quod in totum detractis ſupradictis partibus medietatem pœnae, in qua co demmandus ueniret, ſolueretur teneatur. Adiūciantes, quod ſi quis negauerit maleficiū, uel delictum, de quo contra eum procederetur, & illud legitime probatum fuerit, propter negationem factam, teneatur, & debeat ſoluere condeſnatiō nem cum quarto pluri.

De modo procedendi de ſimilibus ad similia.

Cap. 43.

DE omnibus maleficiis, & delictis, quorum pœnae non ſunt exprefſa in præſenti lege statutaria, Dñs Locumt. & ſui officiales, poſſint procedere, & pœnas impoſtere de ſimilibus ad similia, & ubi ſimile non reperiſteret, ſeruetur conſuetudo, & ſi non reperiſteret conſuetudo, attendantur conſtitutiones Marchiæ, ſi autem locū ſibi vendicet ius commune.

De ponentibus ad domum alicuius rem iniuriogam, uel diffamatoriam.

Cap. 44.

SIQVIS studioſe ante domum alicuius propriam, vel conductam, ſive ad horum rem turpem, videlicet cornua beſtiarum, fœtens, vel fœtida, vel aliud valde turpe, aut ſcripturam, ſeu cedulam continentem aliquod diffamatorium, vel op[er]o probrioſum, domino vel habitatori domus, in decem florenis puniatur, ſi de die, ſi autem de nocte pœna prædicta duplicitur, ſaluo arbitrio ſuperiorum ſecundum caſuum qualitatem.

De pœna uendentis rerum forenſibus.

Cap. 45.

NVLLA persona de dicta Terra, vel degens in ea, poſſit nec debeat terras, vel poſſeſſiones ſuas, & domos intus, & extra Terram, & eius territorio, vendere, vel alienare alicui forenſi, vel qui non ſit de dicta Terra, & iurisdictioni eiusdem ſubiectus; ſub pœna, & ad pœnam triginta florenorū pro quolibet, & vice qua libet; & in eandem pœnam incidat emptor contrafaciens. Et poſſeſſio vendita ipſo facto, & hinc aliqua iudicis declaratione applicetur Cameræ Iuſtriss. DD. & valeat Fiscus de illa corporalem accipere poſſeſſionem, ſine licentia, & decreto Curia. Notarius vero qui huiusmodi instrumenta ſcriperit, in decem florenis puniatur pro quolibet, & vice qualibet, & teſtes qui interfuerint in dicto instrumento, incidant in medietatem dicta pœnae. Si quis vero fraudem commiſſerit, uel committet in emendo aliquam poſſeſſionem, ſive domū pro aliquo forenſe, & ipſam venditionē ſeu emptionem non denuntiauerit Curia, infra decem dīes poſt emptionem factā;

ſoluat

ſoluat nomine pœnae, illam pœnam quam ſoluere teneretur, ſi forenſi vendidiffet ut ſupra, & nihilominus dicta talis poſſeſſio, ſive domus remaneat confiſcata Cameræ Iuſtrissimorum Domínorum ut ſupra: & ſi denuntiauerit, ad pœnam aliquā non teneatur, ita tamen quod ex huiusmodi poſſeſſionibus, & domibus per eum emptis, fructus non percipiāt per ſe, vel nomine dicti forenſis, vel alterius perſonæ, ad dictam pœnam; liceat tamen vnicuique de dicta Terra dare, & conſignare forenſibus pro dote domū, ſive domos, & poſſeſſiones pro fundo dotali, ſeu pro ſolutione dotis promiſſæ pro filia, ſorore, vel neptæ, uel pro alia perſona fine in cursu dictarum pœnarum, exceptis poſſeſſionibus exiſtentibus in finibus territorii dictæ Terræ, & prope ipſos fines, quæ poſſeſſiones quoquo titulo dari non poſſint, niſi obtenta prius licentia ab Iuſtrissimis ſub dicta pœna. Et in præmissis, & quolibet præmiſſorum D. Locumt. pro tempore, & ſui officiales poſſint, & ualeat procedere per inquifitionem, denuntiationem, & accuſationem, & repertos culpabiles pœniſ prædictis punire ſummarie, ſimpliciter, & de plano, ſola facti ueritate inspecta, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnae. Declarantes quo ad ſupradicta, quod forenſes non intelligentur, qui habituauere per decenium in dicta Terra, uel eius diſtrictu, & fideiuſionem præſtiterint de habitando in futurum.

Quod D. Locumtenens non poſſit procedere per inquifitionem in certis caſibus. Cap. 47.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod D. Locumt. non poſſit nec ualeat procedere ex officio, & per inquifitionem parte non querelante in offendientibus, & uerbalibus leuiibus consanguineorum, & affiniū uſq[ue] in tertium gradum ſecundum ius canonicum computandum; dummodo pacem fecerint, uel parati ſint facere incontinenti, ad pœnam decem florenorū tempore Sindicatus ſoluendorū ſi contrafactum fuerit.

De bonis condenmandorū.

Cap. 48.

DOMINVS Locumtenens dictæ Terræ, qui pro tempore fuerit, teneatur, & debeat ſuo poſſe bona condenmandorum facere reinueniri; & omnes ſententias condenmandorum, & exbannitorum quæ ſunt, & fierent in futurum, executioni mandare in bonis ipſorum condenmandorum, & exbannitorum, omni occaſione ceſſante, dummodo ipſe condennationes, & exbannimenta fuerint recte lata, & facta. Adiūciantes, quod Dominus Locumtenens prædictus uinculo iuramenti, pœna triginta florenorū de ſuo ſalario, ſi occaſione inſcripta contrafecerit, teneatur, & debeat diſcutere, & diſcussionem facere de omnibus bonis, tam mobilibus, quam immobilebus omnium exbanditorum, & condenmandorum ex cauſa criminali. Et facta dicta reinuentione, debeat ipſa bona uendi facere per Camerarium Iuſtrissimorum Domínorum cuique uolenti emere dicta bona uſq[ue] in quantitatē debitam per ipſum exbanditum, & condennatum ipſi Camerario occaſione dictæ ſententiae contra talem exbanditum, & condennatum, ſeu exbanditos, & condenmatos latæ. Et ſi dictus Camerarius non inueniret aliquem, uel aliquos, uolentes emere dicta bona mobilia, & immobilia dicti talis exbanditi, uel condenmati, uel exbanditorum, ſeu condenmandorum; debeat Dominus Locumtenens cogere cum effectu adiacentem, ſeu adiacentes dictis bonis mobilibus, & immobilebus

G dicti

dicti talis exbanditi, & condemnati, seu exbanditorum, & condemnatorum, ad emendum dicta bona, pro illo pretio quo extimarentur ipsa bona per duos homines de contrata, super dicta extimatione ponendos per Camerarium Illustrissimum Domorum Dominorum, & adiacentes emptores predictos. Et hoc Dominus Locutus teneatur facere, & executioni mandare infra spatium unius mensis, post publicationem sententiae, ad poenam predictam. Adiuentes insuper quod Dominus Locutus teneat predictus, qui pro tempore fuerit, de predictis aliquam partem petere non possit, nec valeat; liceat tamen unicuique exbanditum, & condemnatum capere, & in fortiam Curiæ ducere.

De arbitrio Illusterrimorum in volumine statutorum reseruato.

Cap. 49.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod in omnibus casibus, in quibus in Capitulis horum statutorum reperitur reseruatum arbitrium Illustrissimis Domini, Dominus Locumtenens pro tempore non valeat, nec possit exigere a delinquentibus nisi poenam in statutis contentam, & declaratam, nisi aliter ipse ostenderet Illustrissimos dominos declarasse; nec pro tali habenda declaratione cogere possit subditos ad recurrentum, sub poena decem florenorum tempore Sindicatus soluentorum, & Cameræ Illustrissimorum Dominorum applicandorum, & ad partis interesse.

Explicit Liber Tertius Maleficiorum.

STATVATORVM

TERRAE SANCTI GEMINI.

L I B E R Q V A R T V S.

EXTRAORDINARIORVM.

De festinatibus custodiendis.

Cap. I.

VONIAM reuerentia diuini numinis semper præ oculis haberi debet; statuerunt, & ordinauerunt, venerari, & custodiri debere, dies omnes Dominicos, Natiuitatem Domini, cum tribus sequentibus. Festum Circuncisionis. Epiphaniam, festum omnium Sanctorum, festum Paschatis resurrectionis cū duobus sequentibus. Omnes dies festiūtū beatæ Mariæ Virginis, Apostolorū, & Evangelistarū, Festum Pentecostes cum duobus sequentibus, Festum Sacratissimi Corporis Christi Festum Sancti Geminī, Sancti Laurentii, Quirici, Nicolai, Egidii, Sancti Michaelis Archangelī de mense Septembris, Festum Sanctæ Crucis de mense Maii, Festum Sancti Francisci, Sancte Mariæ Magdalénæ, Sanctæ Barbaræ, Sancti Iohannis Baptistæ, & omnes aliae festiuitates, quæ per Clerum, & Communitatēm prædictam celebrari, & custodiri mandantur. Nullus autem audeat in dictis diebus, vel ipsorum aliquo facere aliquid opus profanum, seu operas mechanicas in dicta Terra, nec eius territorio, sub pœna viiijus iulii pro qualibet, & vice qualibet. Et prædicta non habeant locum in portantibus aquam, in ventilando in area, granum, & alia bladorum genera, & illa reportando domum tempore messium; nec etiam in portantibus cum bestiis, & sine herbas, paleas, fenum, & poma. In portando fasciculos lignorum, siue frascarum in capite, siue in spatulis, portando mustum tempore vindemiarū & etiam in eundo ad molendum granum, & in coquendo panem.

De ludo alearum, & taxillorum prohibito.

Cap. 2.

AD ludum alearum, & taxillorum, sine tabulis in Terra praedicta, & eius territorio, nulli liceat ludere, vbi res, vel pecunia perderetur; ad poenam octo iuliorum pro quolibet, & vice qualibet, si palam luderetur; si autem in domibus, seu gruttis vel aliter quomodocunque in abscondito, in duplum dictae poenae ludentes puniantur; & in eandem poenam incident retinentes dictos lusores in eorum domibus, vel alibi; & etiam cōmodatēs aleas, seu taxillos; & illud quod viētum, vel deperditum fuerit in dictis ludis, siue in pecunia, siue in rebus, restituatur perdenti. Et ad repetendum amissum in dictis ludis, admittantur, & admitti debeant, pater, auus, fratres, tutores, & curatores, & alii attinentes perdenti usque in secundum gradum. Et si quis in dictis ludis pecuniam, vel aliquid aliud commodaret, vel cautionē prestatet, vel deponeret; mutuum illud, & depositum repeti non possit, & cautio siue promissio non valeat, nec teneat; & contractus initi in dictis ludis quacunque forma concepti, sint ipso iure nulli, & ex eis aliqualiter agi non possit, & in quolibet supradictorum casuum incident in dictam poenam. Et Notarius, vel alii conficien-

G 2 tes

tes scripturas publicas, siue priuatas, sub quocunq; titulo scienter, ex causa dictorū ludorum incident in supradictam pœnam.

De pœna euntis post tertium sonum campanæ.

Cap. 3.

TER RIGENA, vel forensis, post tertium sonum campanæ paruæ palatiū que de sero pulsatur, per dictam Terram sine lumine, vel stipite accenso ire non possit. sub pœna duorū baiocchorū pro quolibet, & vice qualibet; & credatur relationi familiæ D. Locumt. cū baiulo: saluo quod liceat vnicuiq; ire per dictā Terram sine lumine, vel stipite accenso, si fuerit necesse, & fuerit bonæ conditionis, & fame, & etiā tempore messium, & vindemiarum, vel si Notarii iuerint ad conficiendum testamēta aliquorum, vel molendinarii oliuarum tempore quo dictæ oliuæ moluntur, & etiam fornarii, quibus liceat sine pœna ire de nocte sine lumine, vt supra, dummodo fraus non committatur.

Quod nulli liceat prope terminum laborare.

Cap. 4.

PROPE aliquem terminum, & circum circa ipsum terminum per vnum pedē manus nulli liceat laborare, vel fodere, ad pœnam baiocchorum octo pro quolibet, & vice qualibet qua fuerit contrafactum.

De grasia non extrahenda.

Cap. 5.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod Domini priores dictæ Terræ de mense Augusti debeant facere propositam in Consilio generali, super extractione grassie, videlicet frumenti, vini, olei, carnium, & aliarum rerum ad grassiam pertinentium, & quicquid in dicto consilio decretum fuerit per Dominos Consiliarios exequi, & exequutioni mandati debeat per D. Locumt. vinculo iuramenti, & pœna duorum florenorum pro vice qualibet. Declarantes quod nullus audeat, vel præsumat de dicta Terra, & territorio extrahere, vel extrahi facere pipiones ad pœnā duorum scutorum pro quolibet pari, & credatur accusatori cum iuramento, & uno teste fide digno, & accusator habeat quartam partem pœnæ.

De portantibus grassiam ad Terram Sancti Gemini.

Cap. 6.

VENIENTES ad dictam Terram cum aliqua grasia, si ipsam vendiderit in dicta Terra, dictus venditor non teneatur soluere gabellam, & qui duxerit, seu asportauerit aliqua comedabilia, debeat stare in platea magna Communis, & non ante domum alicuius personæ de dicta, Terra sub pœna decem baioccorum pro quo libet terrigena retinente prope suam domum; & nemini liceat emere ad ingrossum a dicto venditore causa reuendendi, nisi prius talis foresis venditor steterit per quatuor horas in platea cum dictis rebus ad vendendum, sub pœna duorum iuliorum pro quilibet, & vice qualibet, & Dominus Locumtenens in prædictis possit procedere per inquisitionem.

De Capris non retinendis.

Cap. 7.

NVLLI liceat retinere capras in Terra prædicta, veleius districtu ad pœnam quatuor

quatuor baiocchorum pro qualibet capra, & qualibet vice, nisi pro necessitate alii cuius infirmi, vel causa lactandi puerum. Et D. Locumt, licentiam alicui concedere non possit, sub pœna duorum florenorum tempore sindicatus soluendorum.

De Macellarijs, & eorum ordine.

Cap. 8.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod Macellarii dictæ Terræ qui pro tempore fuerint, teneantur, & debeant facere bonas, & recipientes carnes ad sufficientiam dictæ Terræ, modis, & temporibus infra scriptis. Videlicet a principio mensis Novembris usque ad carnis priuum inclusiue, carnes porcinas masculinas, & qualibet hebdomada dicti temporis vnum castratum. Item a festo Paschatis resurrectionis pertotum mensem Maii, carnes agninas ad sufficientiam ut supra, & etiam vnum castratum in qualibet hebdomada. Item a principio mensis Iunii per totum mensem Iulii, carnes pecudinas, & vnum castratum in qualibet hebdomada ut supra. Item a calendis Augusti usque ad medium mensem Septembris continuo, & ad sufficientiam totius Terræ carnes castratinas, & vitulinæ. Et deinde usque ad calendas mensis Nouembris carnes caprinas, & vnum castratum in qualibet hebdomada, ut supra. Et castrati, qui fierent per totum annum sint, & esse debeant supra vnum annum, & non minus. Et si Macellarii in prædictis, & qualibet prædictorum contra fecerint, vel negligentes fuerint, puniantur in uno floreno pro quilibet, & vice qualibet; & cuilibet liceat accusare in prædictis, & stetur eius iuramento, cum uno teste. Adiuentes quod dicti Macellarii non possint retinere, vel vendere in eorum macello carnes morticinas, seu infectas, & morbosas, nec dare alicui, & vendere unam carnem pro alia; minusque bestias, vel carnes quas publice ad dictum macellum non occiderint, ad pœnam duorum florenorum pro quilibet, & pro qualibet bestia, & quilibet possit accusare ut supra, & credatur cum uno teste. Et prædictas carnes, & quamlibet prædictarum, macellarii prædicti teneantur, & debeant vendere pro pretio currenti pro tempore in ciuitate Narniæ. Et Domini Priores, qui pro tempore refuerint teneantur mittere singulis duobus mensibus ad dictam Ciuitatem profide, & literis dictæ Ciuitatis super pretiis carnium, & eisdem Macellariis per Baiulū notificari facere. Et si Macellarii facta dicta notificatione, ultra pretium notificatum vendiderint, incident in pœnam supradictam. Et quilibet possit accusare, & credatur, ut supra. Prouiso quod dicti Macellariis non liceat retinere intus Terræ prædictam, vel eius districtu capras, vel porcos; & minime intus Terram retinere vel arretare bestias pecudinas. Et Dominus Locumtenens pro tempore teneatur, & debeat prædicta fieri facere, & obseruari, sub pœna præstiti iuramenti, & duorum florenorum de suo salario sindicatus tempore soluendorum pro quilibet, & vice qualibet; & in prædictis, & prædictorum qualibet per inquisitionem procedere possit, & credatur dicto unius testis fide digni. Prouiso quod si dicti Macellarii fecerint in macello alias bestias vaccinas, non possint illas vendere, nisi prius facta extimatione per vnum hominem per Dominos Priores eligendum. Et carnes calstantes omnes alias carnes deficiente excusent.

De uendentibus carnes morticinas.

Cap. 9.

NON liceat cuiquam vendere, vel vendi facere in dicta Terra alias carnes morticinas, spallatas, seu allupatas, nisi in portis dictæ Terræ, & cum licentia Domini Locumt

EXTRAORDINARIORVM.

Locumtenentis, & Dominorum Prorum, seu maioris partis, ad pœnam vnius floreni pro quolibet, & vice qualibet.

De uenditione carnium in territorio Podij Azzuani.

Cap. 10.

OMNIBVS de dicta Terra liceat facere, & vendere carnes cuiuscunq; generis omnitempore in territorio castrí supradicti, sine incursu alicuius pœnæ, dummodo non sint carnes morticinæ, spallate, seu allupatae, quæ vendi non possint nisi cù licentia Domorum Locumt. & Priorum, ut in præcedentí capitulo. Et qui contra fecerit, pœna vnius floreni puniatur vice qualibet, & pro qualibet bestia.

De Pizzicarolis.

Cap. 11.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod quando continget Communitatē Terræ prædictæ non vendere, vel appaltare alicui speciali personæ pizzicariam, illi qui ipsam exercere vellent, teneantur, & debeant tenere omnes res pertinentes ad dictam pizzicariam, & illas vendere volentibus quatuor quatrenis minoris quam vendantur in Ciuitate Narniæ; & si pluris vendiderint, incident in pœnam vnius floreni pro quolibet, & vice qualibet.

De ponderibus & mensuris.

Cap. 12.

QVILIBET de dicta Terra, vel degens in ea, vtens ad vendendum, vel emendum mensuris, vel ponderibus, teneatur, & debeat illas, seu illa habere, & retinere iustas, & iusta, sciaumatæ, & impræptatas, mensuris, & ponderibus dicti Cōmunis. Videlicet Petittum, medium petittum, foglietam, paslettum, mediale, quartum, sedicianum, probendam, stateram, bilanciam, & marcum. Et qui contrafecerit in emendo, vendendo, mensurando, & ponderando, nisi cum ponderibus, & mensuris, vt supra adiustatis, incident in pœnam vnius floreni pro quolibet, & vice qualibet. Et nulli liceat retinere in apotheca, macello, taberna, hospicio, vel alibi, vbi alii quid publice venderetur, vel mensuraretur, & ponderaretur, mensuras, pesas, non impromptatas modo, vt supra, ad pœnam vnius iulii pro qualibet mensura, & vice qualibet; quæ pœna duplicetur in fraudantibus partem cum dictis mensuris sic aiustatis, & teneatur ad eiusdem interesse. Declarantes, quod in mensuratione bladorum debeat trahi, & educere raseria supra mensuras. Et in prædictis, & quolibet prædictorum D. Locumt. possit, & valeat procedere per inquisitionem, accusam & denuntiam, & credatur familiæ potestatis, cum iuramento; & delinquentes culpabiles punire pœnis memoratis.

De pœna proycentis bestiam mortuam prope Terram, uel intus, & coria.

Cap. 13.

SI QYIS proiecerit bestiam mortuam a Sanctis Laurentio, & Quirico, & similibus circiter ipsam Terram per spatium vigintiquinque cānarum mensuræ in uno scuto pro quolibet, & vice qualibet, & bestiam nihilominus proiecerit remouere teneatur; & illud etiam intelligatur de eo, qui intus Terram proiecerit dictam bestiam, vel quodcumq; aliud animal simile foetidum, & putidum. Et si quis coria aliqua,

rum

LIBER QVARTVS.

55

rum bestiarum in stratis publicis proiecerit, vel extenderit, pœna quinq; baiocchorum puniatur pro quolibet, & vice qualibet.

De Tabernariis, & uinum uendentibus ad minutum.

Cap. 14.

TABERNARIVS, vel vendens vīnum ad minutum, teneatur vendere vīnum, & mensuras vīq; ad summum implere, etiam quod ab euentibus petitum non fuerit; & si contrafecerit, soluat nomine pœna baiocchos duos pro qualibet mensura; & stetur iuramento accusatoris. Et si in venditione vīni dicti Tabernarii, & vīnum vendentes aliquam fraudem commiserint, & aquam miscuerint, siue quid simile, in pœnam decem florenorum condemnentur pro quolibet, & vice qualibet.

De Fornaciariis, & eorum ordine.

Cap. 15.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod fornaciarii degentes, & laborantes in dicta Terra, seu territorio, teneantur, & debeant facere lateres, seu matones mensuræ vnius pedis longitudinis, & sextæ partis in grossitudine, ita & taliter quod post quatin fuerint cocti, sint & esse debeant dictæ mensuræ; & eiusdem longitudinis sint planelle, & quatrucii; coppæ vero sint, & esse debeant longitudinis vnius pedis cum dimidio. Et si contrafactum fuerit per dictos fornaciarios, incident in pœna duo rum iuliorum pro quolibet, & vice qualibet contrafecerint in vendendo prædicta.

De Fornariis, & ordine ipsorum.

Cap. 16.

FORNARI, & fornariæ in dicta Terræ teneantur, & debeant calefacere fūnum tempore aestiuo quemadmodum calefaciunt tempore hiemali, ad pœnam duorum baiocchorum pro quolibet, & vice qualibet; teneantur etiam stationare, & coquere panem; & pro eorum mercede debeant accipere vnum panem de singulis quadraginta panibus, eorum sumptibus, & expensis, & sine lignis facientium panem, & sine aliquo alio pretio; & furnum calefacere non possint cum ciancis ad pœnam octo baiocchorum pro quilibet, & vice qualibet. Liceat tamen dictis fornariis frashas mortuas ad vsum furni extra fines districtus territorii dictæ Terræ re colligere, & asportare sine incursu pœne, præterquam in possessionibus arboratis, & reclusis.

De ordine seruando per panificulos, & panem uidentes.

Cap. 17.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod si pro tempore continget Communictatem Terræ prædictæ vendere, seu quomodo cumq; appaltare panactriam, emetes, vel appaltatores ipsius teneantur seruare modum, & ordinem per Communictatem prædictam factos, ad pœnam vnius floreni pro quilibet capitulo quo contra factum fuerit, & qualibet vice, ultra pœnas in capitulis pro tempore appositas, vel apponendas. Tempore autem, quo panactaria prædicta non venderetur, non licet vendere publice, vel priuatae panem cuiuscunq; generis, nisi prius habuerint modum, & stagnum a D. Prioribus pro tempore. Et si secus fecerint, puniantur pœna prædicta & modo quo supra, & cuilibet licet accusare, & eius sacramento creditur, cum uno teste fide digno, & habeat quartam partem pœnae.

De

De mutatione cursus aquarum,

Q VICVNQ VE mutauerit, vel miserit cursum aquarum pluuialium campi, vel via, in præiudicium alterius intra Terram predictam, vel extra, soluat nomine pœna vice qualibet baiocchos octo. Et si aliquis, vel prædeceslor eius fecerit, vel mutauerit a decem annis citra, illud debeat remouere ad petitionem cuiuscunq; petentis. Adficiens, quod nemo cursum aquarum solitum, & antiquum deriuare, vel mutare possit; & qui transgressor extiterit, soluat, & soluere debeat octo iulios pro qualibet, & vice qualibet, & nihilominus quilibet possit dictam aquam remittere in proprium cursum sine pœna, & bando.

De fouca non facienda in præiudicium vicini.

Cap. 19.

N V L I liceat formam, siue foueam aliquam in suis possessionibus, & campis facere in præiudicium sui vicini, & qui contrafecerit puniatur pœna quatuor iulio rum pro qualibet, & vice qualibet; & habentes formam, siue foueam per quam aqua pluuialis solita sitire, talis teneatur dictam formam facere amplam, & cupam, ita quod aqua ex ea fluens damnum non inferat in possessionem vicini, ad dictam pœnam; & damnum in duplum emendet.

De fontibus manutenendis, & remundandis.

Cap. 20.

V T aquæ omnes scaturientes in territorio dictæ Terræ conseruentur, & manuteneantur, hac salubri lege statutaria decreuere, quod Communitas prædicta teneatur, & debeat quoties opus fuerit reactare, & reactari facere sumptibus dicti Communis fontes infrascriptas. Videlicet fontem Canalis, fontem Fauazani, fontem S. Laurentii, & fontem Ascentellæ, & illas manu tenere, & conseruare, ita & taliter quod ex eis aqua commode hauriri possit, & bestiæ in abeueratoriis potari & in lauatoriis pannamenta lauari, & illas per baiulum Communis, bis in anno remunda facere; videlicet de mense Maii, & Septembriis cuiuslibet anni. Et si in prædictis Baiulus fuerit negligens perdat de suo salario florenum unum pro qualibet vice. Et Camerarius pro tempore teneatur illud retinere, & non soluere, & si soluerit, de suo soluissle intelligatur. Si quis vero cursum aquarum dictarum fontium deriuauerit, mutauerit, vel quoquomodo deguastauerit, soluat nomine pœna florenos duos pro qualibet, & vice qualibet; & nihilominus aquam deriuatam in pristinum statum reponere teneatur suis sumptibus, & expensis. Si autem quis in cursu aquarum prædictarum, vel in ipsis fontibus, & abeueratoriis, aliquam turpitudinem, siue sozzuram fecerit, vel panos in eis lauerit, pœna vnus floreni pro qualibet, & vice qualibet puniatur. Et in eandem pœnam incurrat qui prope ipsos fontes, & abeueratoria, per decem pedes manus, aliquam sozzuram fecerit, vel lauauerit intestina animalia; liceat tamen vnicuiq; in lauatoriis dictarum fontium lauare intestina animalium, & alia solita. Item statuerunt, & decreuerunt, quod D. Priores pro tempore teneantur, & debeat impenis adiacentium, & vtentium reactari facere infrascriptas fontes. Videlicet fontem Cannellæ, Leopardi, & puteum Barbanum. Et si quis in dictis fontibus sozzuram, seu turpitudinem aliquam fecerit, vel cursum aquarum deriuauerit, puniatur in uno iulio pro qualibet, & vice qualibet. Et in prædictis, & qualibet prædictorum D. Locumt. possit procedere per inquisitionem, & stetur dicto

vnus

Cap. 18.

L I B E R Q V A R T V S.

57

vnius testis de visu, cum iuramento; & officiales eiusdem possint accusare, & eisdem credatur, & stetur.

De pena prolixcientis aquam molendinorum in uia publica.

Cap. 21.

HABENTES molendinum oliuarum in dicta Terra, non audeant prolixcere ghezzam, siue aquam oliuarum in uia publica dictæ Terræ. Videlicet a porta S. Iohannis, usq; ad portam S. Geminí, & in aliis viis publicis, ad pœnam vnius iulii, pro qualibet, & vice qualibet, & quilibet possit contraficiens accusare, & stetur, & credatur eorum iuramento.

De pœna facientis turpitudinem prope Ecclesiæ.

Cap. 22.

N V L V S audeat, vel presumat facere, seu prolixcere aliquam turpitudinem ante, vel prope ecclesiæ dictæ Terræ, & in cœmeterio earundē, vel in mœnibus S. Iohannis, seu in colle S. Geminí prope porticellam, ad pœnam vnius floreni pro qualibet, & vice qualibet. Et in prædictis D. Locumt. possit per inquisitionem procedere, & credatur dicto vnius testis cum iuramento.

De Molendinariis frumentorum.

Cap. 23.

S T A T V E R V N T, & ordinauerunt, quod molendinarii frumentorum de dicta Terra, vel degentes in ea, teneantur, & debeat retinere in eorum molendinis copitellum raminis adiustatum, & sigillatum sigillo Communis: ita quod plenum usq; ad summum sit & esse debeat in totum ponderis quatuor librarum, & accipere possint pro qualibet mediale granæ vnum copitellum similem, & non ultra, ad pœnam vnius floreni pro qualibet, & vice qualibet.

De pœna incigiantis in locis prohibitis.

Cap. 24.

I N C I G L I A R E canabam, vel linum in Terra S. Geminí, nec extra prope mœnia publica per spatium vigintiquinque pedum, ad pœnam vnius iulii pro qualibet, & vice qualibet, non liceat; & cuilibet sit licitum accusare, & ei stetur cum iuramento.

Quod nulla mulier intret claustrum religiosorum.

Cap. 25.

N V L L A mulier intret claustrum teligiosorum causa hauriedi aquam ex puteis ipsorum, ad pœnam octo baiocchorum pro qualibet contraficiente, & qualibet vice. Et in eandem pœnam incidunt homines haurientes aquas ex puteis prædictis, & transeuntes per Ecclesiæ dum diuinâ celebrantur officia; & cuilibet liceat accusare, & eius sacramento credatur. Proutiso quod non liceat cuiquam haurire aquam ex puteis prædictis, nisi solum ad usum bibendi, & cucinandi, ad dictam pœnam.

De puteis communalibus.

Cap. 26.

H A V R I R E, vel extrahere aqua de puteis communalibus, nemini liceat causa H molendi

molendī olivas, & pro calcinariis, ad pœnam baiocchorum quinqꝫ pro quolibet, & vice qualibet, & quilibet possit accusare, & credatur, vt supra.

De mundatione viarum.

Cap. 27.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod a die sabbati sancti cuiuslibet anni per totum mensem Augusti, quilibet teneatur, & debeat scopare, & mundare, seu mundari facere ante eius dominum, in quilibet sabbato, in quo si fieri non potuit, saltem die Dominico summa mane ante celebrationem missiarum, ad pœnam duorum baiocchorum pro quolibet, & vice qualibet. Et hoc intelligatur in habetibus domos in viis publicis, vbi rogationes, seu processiones pertransire solent: & de prædictis non remundantibus, stetur relationi officiali Curiæ, vna cum baiulo dictæ Terræ. Et prædicta bandiantur per baiulum in locis solitis quolibet die sabbati precedentis.

De pœna laborantis prope, & extra muros Communis.

Cap. 28.

NVLLI liceat facere, seu habere formam, seu foueam prope murum Communis dictæ Terræ; nec laborare, uel laborari facere quomodounque per tres pedes manus a dictis mœnibus, ad pœnam duorum iuliorum pro quilibet contrafaciente, & vice qualibet.

De pœna proiicientis, et retinentis turpitudinem in viis, & prouidentis aquas in viis.

Cap. 29.

TVRPITVDINEM, vel bruturam aliquam in viis publicis, & priuatiss proiicere, seu retinere nemo possit: & si quis ante domum propriam, seu conductam sumū, seu lutamen, vel aliquid aliud simile habuerit, & posuerit, illud ultra duos dies retinere non possit ad pœnam baiocchorum quinqꝫ pro quilibet contrafaciente, & vice qualibet: & possit D. Locumt. in prædictis per inquisitionem procedere. Quí vero turpitudinem tempore pluiae versus domum sui conuicini mitteret, & iniuraret, pœna duorum baiocchorum vice qualibet puniatur, & sacramento conuicini credatur. Et in eandem pœnam incident, qui a fenestris, siue aliunde prouicerent aquas immundas in viis, & credatur accusatori cuni iuramento.

De Textricibus, & earum ordine.

Cap. 30.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod textrices pannorum linii, & canabis in dicta Terra, non possint, nec valeant exigere, vel habere pro earum mercede, & labore, nisi modo infrascripto, videlicet. Et in primis pro quolibet brachio pannii linii, vel canabis grossi, grosselli, & fili perdenti baiocchum vnum. Item pro panno duo decim ligaminum baiocchos septem cum dimidio pro quilibet fionga. Item pro panno tresdecim ligaminum baiocchos duos pro quilibet brachio. Item pro panno quatuordecim ligaminum baiocchos tres pro quilibet brachio. Item pro mappis, seu touaglietis ad rammam baiocchos tres pro quilibet brachio. Et pro touagliis ad rammam baiocchos sex pro quilibet brachio. Et pro orditura pannorum quorūcunqꝫ quatrenum vnum pro quilibet fionga. Et brachium in prædictis intelligatur, & esse debeat de quatuor palmis, & fionga de quinqꝫ brachiis consimilibus. Et si aliqua mulier, vel textrix pannorum fraudem aliquā in textura

vel

vel orditura commiserit, vel aliquid ultra dictam mercedem acceperit, vel petierit, pœnam unius floreni puniatur pro quilibet vice qua contrafecerit, & quod plus receperit in duplum restituere teneatur.

De reparacione murorum Communis.

Cap. 31.

MVROS publicos dictæ Terræ si cadere, vel ruinam minari contigeret, teneantur, & debeant habentes domos iuxta illos reparare, reaptare, & restaurare sumptibus ipsorum, dummodo per Commune dictæ Terræ detur eisdem prouisio calcis ad sufficieniam: & tunc dicti adiacentes debeant infra duos menses reparare, & reficere dictos muros, ad pœnam quinqꝫ florenorum. Et si ex eorum culpa, & defecu ruina dictorum murorum facta esset, vel fieret, Communitas prædicta non teneatur ad aliquid pro reparacione, & reaptatione eorumdem, sed dicti adiacentes eorum propriis expensis reficere teneantur.

In favorem Gabellarie, & Passagerij.

Cap. 32.

GABELLARIIS, & passageriis dictæ Terræ liceat, durante eorum officio armata mœstia, quam defensibilia, de die, & de nocte, sine incursu aliquarum pœnarum portare, & deferre: & D. Locumt. contra præfatos non possit procedere. Et si dicti gabellarii, & passagerii aliquem cum dictis armis percusserint, & vulnerauerint, in duplum pœna contente in volumine statutorum puniantur, & puniri debeant.

De Anditis, & Cloacis existentibus intus, & extra Terram.

Cap. 33.

NE fœtor, ex cloacis, seu latriniis oriatur, statuerunt, & ordinauerunt, quod oës dictæ Terræ habentes latrinas intus, vel extra muros Communis, debeant illas cooperire, & claudere cum calce, & arena, & lapidibus usq; ad terram, & ibidem foueā facere muratam, & coopertam, ita & taliter quod ex inde aliquid fœtor, seu malus odor oriri, vel exire non possit, ad pœnam unius floreni pro quilibet, & vice qualibet. Si quis autem habuerit anditus, vel cloacas ex quibus sterquilinum in viis publicis vel priuatiss exire possit, teneatur, & debeat illas claudi facere cum calce, & lapidibus per pedem vnum subtus terram, ita & taliter quod excrementa, & sterquilinum vadant per clauicam ordinariam. Et prædicta D. Locumt. teneatur, & debeat fieri facere, & executioni mandare, ad petitionem cuiuscunq;, & ex officio, ad pœnam duorum florenorum tempore sindicatus solvendorū. Et si in termino assignato dictis adiacētibus per D. Locumt. prædicta facere, & adimplere neglexerint, puniantur pœna unius floreni pro quilibet, & vice qualibet.

De occupatione viarum.

Cap. 34.

OCCUPANTES quomodounque, vel qualitercunq; vias publicas fodiendo, arando, seu detinendo, vel claudendo, ita quod ex eis transitus aliquiliter impeditur, in pœnam duorum florenorum pro quilibet, & vice qualibet puniantur. Si vero vias vicinales, seu priuatiss, vt supra occupauerint, seu detinuerint, vel clauserint, in medietate dictæ pœne puniantur, & puniri debeat pro quilibet, & vice qualibet,

H 2 bet,

bet, & nihilominus dictas vias tam publicas quam priuatas, liberas, vacuas, & expeditas, relaxare, & dimittere teneantur sub dicta pœna. Et in prædictis, & quolibet dictis relaxare, & dimittere teneantur sub dicta pœna. Et in prædictis, & quolibet prædictorum D. Locumt. pro tempore possit, & valeat per inquisitionem, denuntiam, & accusam procedere, nullo seruato iuris ordine, sed sola facti veritate inspecta.

De pœna falsificantium cera in fabricando cereos, & candelas.

Cap. 35.

MALITIIS, & fraudibus speciariorum cereos, & candelas fabricantium obuiare uolentes, hac iniuiolabili lege statutaria decreuerunt, quod per quoscunq; in dicta Terra cereos, & candelas fabricantes fiant, & fieri debeat cerei, & candelæ de pura, & legali cera, sine aliqua mistura, nec in eis mitti debeat nisi papyrus de bombarce; & in quolibet cereo traiectato immitti debeat pro qualibet libra cerae duæ octauæ tantu dicti papyri, & in cadelis tantundem pro rata. Qui uero contrafecerit, in octo florenis pro quolibet, & vice qualibet condemnatur. Et D. Locumt. teneatur & debeat diligenter inquirere, & inquiriri facere ad minus lem in mense per apothecas dictæ Terræ ad pœnam prædictam, & etiam per ecclesias in festo S. Gemini, & repertos culpabiles, punire, & condemnare in dicta pœna.

De nundinis, & mercatu fiendo,

Cap. 36.

MERCATUS fiat in festo S. Laurentii, ac Bartholomæi, & duret per duos dies pro quolibet festo, & fiat in viis S. Laurentii, & in campis eiusdem, & D. Locumt. tenetur, & debeat vinculo iuramenti, & ad pœnam ducentarum librarum cortonensis de suo salario, octo diebus ante festum S. Laurentii, & octo diebus ante festum S. Bartholomæi banditi facere per loca solita dictæ Terræ, & omnibus vicinis circumstantibus a quindecim miliariis citra, debeat dictum forum, siue nundinas notificari facere expensis Communis prædicti: & quod quilibet Camerarius, qui pro tempore fuerit teneatur, & debeat ad petitionem D. Locumt. soluere nuntiis de dicta Terra destinandis, salarium condecens absq; apodissa, sine deliberatione quacunq;.

De aqua Morlonghi, nuncupata la formina.

Cap. 37.

DOMINVS Locumt. teneatur toto posse, & pro uiribus duci facere aquam de Morlongo, cum aliis aquis per Commune dictæ Terræ, ductis, & deriuatis, & quæ extitere deriuatae versus dictam Terram; & ipsas duci, & deriuari facere ad calcem & arenam usq; ad sanctum Antonium spatio trium mensium a publicatione presentis statuti numerando, ad pœnam quatuor florenorum. Adiuentes quod nullus audeat, vel præsumat deriuare, vel deriuari facere dictam aquam Morlonghi per alium nouum cursum quam per solitum, & antiquum, & per quem antiquitus fluere, & labere consuevit. Si quis autem in prædictis, vel aliquo prædictorum contra fecerit, in quatuor florenis vice qualibet condemnatur, & hoc exequi, & facere tenetur, sub debito præstigi iuramenti, dictus D. Locumt. ad pœnam octo florenorum de suo salario. Necnon ut iurisdictionem dicti Communis non perdatur, totis viribus defensare, & circa ipsam iurisdictionem aquæ Morlonghi prædictæ manuteneundæ, & conseruandæ pro dicto Communis omnia, & singula facere, prouidere, & ordinare quæ in conseruatione iurisdictionis ordo iuris postulat, & requirit; & cuilibet ipsam aquam Morlonghi, si aliquis deriuasset, vel deriuauit a cursu suo proprio,

proprio, & antiquo, remittere in eundem. Statuentes quod nulli liceat insuper a quas fluentes per formam communis iam factam deriuare, vel deriuari facere, nec ad aliam partem conducere, nisi per cursum ipsius formæ antiquum, & solitum, ad pœnam quatuor florenorum; qui etiam D. Locumt. teneatur, & debeat vinculo iuramenti prædicta capitula per literas dicti Communis notificare terris, & locis circumstantibus, & maxime Castro Podi Azzuaní, ut dictam aquam a cursu suo antiquo non debeat aliquiter deriuare, nec aliquid impedimentum præstare, nec aliquam iurisdictionem acquirere, vel capere in ea, imo si ipsam aquam deriuassent debeat absq; temporis tarditate, post missionem dictarum literarum ipsam aquam in cursum suum antiquum remittere, ad pœnam prædictam pro vice qualibet qua fuerit contrafactum in prædictis, vel aliquo prædictorum.

Quod quilibet teneatur facere hortum.

Cap. 38.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod quilibet de dicta Terra, vel degens in ea teneatur, & debeat facere hortum intus, vel extra Terram, sub pœna unius iulii pro quilibet, & vice qualibet, & D. Locumt. de prædictis teneatur facere inquisitionem generalem in singulis, & quilibet possit accusare cum iuramento, & ei fides adhibeat.

Quod Cingari non possint flare in Terra, & territorio Sancti Gemini.

Cap. 39.

NE furtæ committantur in dicta Terra, & eius territorio sub praetextu, & colore Cingarorum; hac præsentí lege statutaria firmauerunt, quod nullus de dicta Terra, vel habitator in ea, & eius territorio possit, nec valeat receptare cingaros, vel cingaras in eorum domibus, capannis, siue tuguriis aliquibus, nec eis vendere, vel donare panem, vel vinum, nec alia comestibilia nisi per transitum, sub pœna duorum florenorum pro quilibet die, quo ipsos receptauerit, & qualibet vice, & qualibet persona, quæ sibi aliquid vendiderit, vel donauerit. Adiuentes quod nullus possit a dictis Cingaris emere aliquam bestiam, nec aliqua alia bona, sub pœna duplivaloris rei emptæ, & nihilominus talis emptor teneatur, & debeat dictam bestiam, vel alias res emptas vero domino restituere absq; aliqua alia restitutione sibi finida de pecuniis solutis in eorum emptione sub pœna prædicta. Et si dicti Cingari ex seipsis hospicium acciperent in possessione alicuius, ille talis dominus possessio, statim quod fuerit sibi intimatum, teneatur, & debeat ire ad expellendum illos de eius possessione. Et si dicti Cingari starent in aliquo alio loco intus Terram prædictam, vel in eius territorio, liceat omnibus de dicta Terra sine licentia Curia ire ad eos expellendum, & sualisciandum, sine aliqua pœna.

Quod porci cuiuscunq; generis non uadant per Terram Sancti Gemini.

Cap. 40.

STATVERVNT, & ordinauerunt quod nullus terrigena, vel forensis audiatur, vel præsumat porcos cuiuscunq; generisducere per dictam Terram disligatos, vel solutos, ad pœnam quinque baiochorum pro quilibet porco, & vice qualibet; & in eandem pœnam incidunt, qui illos libere, & sine custodia sinereat per dictam Terram vagari. Addentes etiam quod porci prædicti si essent reperti ab aliis in domo propria, vel conducta, liceat ei illos capere, & ad Curiam ducere, & ipso

ipso facto sint confiscati Cameræ Illustrissimorum Dominorum; ducensq; illos ad Curiam, medietatem illorum lucretur.

Quod Notarij forenses non possint se rogare, & facere aliquem contractum in Terra, & territorio
Sanci Gemini.

Cap. 41.

NVLLVS Notarius forensis, & qui non fuerit continuus habitator dictæ Terræ, possit, nec valeat se rogare de aliquo instrumento cuiuscunq; generis, vel causæ in Terra, & territorio dictæ Terræ, ad pœnam decem florenorum pro quolibet, & vice qualibet, & in eandem pœnam incident contrahentes.

Quod vindemie non possint fieri nisi ex decreto Consilij.

Cap. 42.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod homines, & personæ dictæ Terræ, & in ea habitantes, & vbiq; coimmorantes, non possint, nec debeant vindemiare vias existentes in eorum possessionibus, donec non fuerint publicatae vindemiae per Consilium generale, sub pœna viuis floreni pro quolibet contrafaciente. Et D. Priors dictæ Terræ teneantur, & debeant annuatim cohadunari facere Consilium in die Sancti Matthœi Apostoli, & in eodem proponere vindemiam fiendam: & si in predictis negligentes fuerint, incident in pœnam duorum florenorum pro quolibet, & vice qualibet. Et nihilominus nulliliceat vindemiare, nisi per consiliū fuerit concessum, ut supra. Prouiso quod D. Priors pro tempore, nec aliquis officialis possit dare licentiam vindemiandi alicui personæ sub dicta pœna, nisi ex consensu D. Locumt. ex causa lícita, & cum causæ cognitione.

De pœna negantis proprium nomen.

Cap. 43.

SI QVIS examinatus, vel interrogatus per officiales dicti Communis, propriu vel appellatiuum nomen negauerit, vel mutauerit, pœna viuis iulii puniatur pro quolibet, & vice qualibet; & predicta locum habeant in extra ordinariis, & damnis datis. In maleficiis vero puniatur pœna arbitraria.

De possessione, uel alia re locata sine licentia Domini non locanda alteri.

Cap. 44.

AGRICOLA, inquilinus, vel colonus, qui conduxerit ab aliquo terram, vineam possessionem, vel domum ad cottimum, laboritum, seu pensionem, nō possit ipsa terram, vineam, vel domum aliis locare sine licentia, & voluntate domini locatoris, sub pœna duorum florenorum pro quolibet: & si aliter factum fuerit, locatio non teneat ipso iure, nisi ex pacto contrarium appareret: quod pactum teneatur probare conductor, & non dominus.

De via habenda per possessionem vicini, & de via mutanda.

Cap. 45.

UT conuicni via carentes, ad eorum valeant possessiones accedere, statuerunt, & ordinauerunt, quod D. Locumt, teneatur, & debeat vinculo iuramenti facere vendi pro via hominibus dictæ Terræ non habentibus viam, per quam ire, & accedere

dere possint ad ipsorum possessiones a proximo conuicino, ut commodius fieri poterit, pro pretio duplicato quod valeret ipsa terra per quam dabitur dicta via, & tam darî faciat quod viæ sufficiat. Super venditione cuius, & pretio, ponantur duo homines de contrata communiter eligendi, quorum extimationi ipsi contrahentes stare debeant, & ratam, & firmam habere, & tenere. Et D. Locumt. teneatur ad petitionem cuiuscunq; praedicta fieri facere infra terminum quindecim dierū post quam fuerit peritum. Et qui recusaret vendere, ut supra declaratum est, incidat in pœnam unius floreni pro quolibet, & vice qualibet. Et nihilominus ipsam terram pro via uendere teneatur. Si uero aliqua via esset destruta, seu occupata, ita quod per eam iri non possit, uel quæ esset mutanda, uel dirigenda, D. Locumt. teneatur ad petitionem cuiuscunq; facere citari coram eo conuicinos, qui tenent, & habent ipsas possessiones iuxta ipsam viam destrutam, uel quomodolibet reparandam; & illos, uel illum cogere, uidelicet unum ad emendum, & alium ad uendendum tantum terram, per quam via debat dirigi, uel mutari. Et hoc D. Locumt. fieri faciat, ut commodius fieri poterit, ad extimationem, ut supra: & dictam viam destrutam, seu derigidam debeat emere ille, uel illi, ad quem, uel ad quos magis spectat, & tangit. Et facta extimatione, cogantur ad emendum, ut supra. Et si dicti extimatorum extimarent viam nouam plus quam destrutam, tunc illud plus quod extimaretur adiacentes teneantur soluere.

De pœna extrahentium plantas, & vinculos.

Cap. 46.

NVLLI de dicta Terra, uel degenti in ea, seu aliis licet asportare, uel extraheere extra territorium dictæ Terræ aliquod genus plantarum, nec uincula salicis, sub pœna viuis floreni pro qualibet planta, & pro qualibet falciculo uinculorum, p quolibet contrafaciente, & vice qualibet. Et in predictis Dominus Locumtenes possit procedere per accusam, denuntiam, uel inquisitionem, & credatur dicto unius testis fide digni.

De pœna portantium intus Terram, ligna, arrones, & forcinas.

Cap. 47.

STATVERVNT, & ordinauerunt, q; forenses, & terrigenæ non possidentes in territorio dictæ Terræ bona stabilita, non possint portare ad Terram praedictam ligna arborum domesticarum, & fructiferarum, nec non arrones, forcinas, nec alii quod genus fructuum, sub pœna duorum iuliorū pro quilibet, & vice qualibet.

De Limitibus, & Senatis.

Cap. 48.

SI de limitibus, & senatis questio aliqua oriretur; Statuerunt, & ordinauerunt, quod D. Locumt. dictæ Terræ teneatur, & debeat uinculo iuramenti cogere partes ad eligendum homines de cōtrata, qui melius sciant, uidelicet unum pro qualibet parte, qui debeant infra octo dies sententiam ferre super differentia ipsarum partium, summarie, simpliciter, & de plano, sola facti ueritate inspecta, bona fide, & sine aliqua fraude: & quidquid per eos sententiatum, terminatum, & decisum fuerit, debeat per partes obseruari, adimpleri, & ratum haberis, sub pœna viuis floreni pro quilibet contraveniente. Et D. Locumt. teneatur exequi, & exequitioni mandare eorum sententiam, sub pœna praedicta. Et si dicti homines in territorio prædicto

prædicto sententiam non tulerint, uel negligentes fuerint, incident in pœnam prædictam, & nihilominus sententiam ferre teneantur.

De pena non remundantium, & incidentium sepes.

Cap. 49.

STATVERVNT, & ordinauerunt, quod omnes habentes possessiones proz pe vias publicas, seu vicinales, debeant per totum mensem Maii quolibet anno se pes incidere, & scoronare, ita & taliter quod non faciant aliquid impedimentum, siue ingubramento transeuntibus per eas personaliter cum bestiis oneratis, & non, sub pœna quinque baiochorum pro quolibet, & pro qualibet possessione.

De immunitate subditorum status Illustissimorum Dominorum.

Cap. 50.

QVONIAM indecens esset filios eiusdem patris diuersimode tractari, præsen tis lege statuerunt, & decreuerunt, quod omnes homines, & personæ subditæ doz minio Illustrissimorum Dominorum dictæ Terræ, valeant, & possint ad eorum libi tum, cum eorum bonis, & mercantiis, per Terram prædictam, seu eius territorium pertransire, & bona quæcunq; ac res ex eadem Terra, & eius territorio extrahere, vel extrahi facere pro eorum victu tantum, absq; solutione alicuius gabellæ, vel in cursu pœnæ, ita atq; si essent homines eiusdem Terræ. Et gabellarii, vel aliqui qui contrafecerint, incident in pœnam unius floreni pro quolibet, & vice qualibet, & quidquid a prædictis extorserint, restituere compellantur.

Explícit Liber Quartus Extraordinariorum.

De l'officio del Notario dell'i danni dati.

Cap. 1.

ER obuiare alli molti, & intolerabili danni, che si fanno nel territorio di Santo Geminio, statuiscono, & ordinano, che il Signor Luogotenente per il tempo, sia tenuto, & obligato, nel principio del suo officio menar un buono, & idoneo officiale dell'i danni dati, & quello del continuo retenere per tutto il tempo del suo officio, & mancando caschi in pena di uno scudo per ciascuna puntatura, & la richiesta si possa far per li Signori Priori una volta per ciascuna settimana, & mancando li detti Signori Priori, catchizano nella medesima pena, da applicarsi per la mità alla Camera delli Illustrissimi Signori, & per l'altra mità alla Comunità a beneplacito delle Illustriss. loro Signorie. Et la detta richiesta, e puntatura si debbia notare per il Cancelliero di detta Terra nel libro del Commune.

Delli Vallari & guardiani de frutti.

Cap. 2.

STATVISCONO, & ordinano, per riparar a molti danni, che si fanno senza rispetto, & timore; accio più facilmente si venga a ritrouar quello che hauese dato danno; & per questo ciascuno habbia da astenersi dal dar danno a i beni d'altri, Che in Consiglio generale di detta Terra, nel principio di Maggio, si debbano in ciascun'anno eleggere quattro Vallari, o guardiani, ciò e duì dalla bâda di sopra la Terra, & doi disotto, qualij debbano nel principio del loro officio giurare in mano di detti Signori Priori pro tempore, a delatione del Cancelliero, di essercitar bene, & diligentemente, senza alcuna fraude, il loro officio; & tutti li danni che troueranno farsi nel territorio predetto, personalmente, o con bestie, denuntiare, accusare, & referire al Notario del Signor Luogotenente ogni dominica; & mancando detti vallari far dette denotie come disopra, caschino in pena di uno giulio p ciascuna volta, & p ciascuno; & alle loro accuse, & di ciascuno di essi si creda, & stia, senza altro testimonio. Et habbiano la quarta parte di tutte le loro accuse. Et se detti Vallari se ranno trouati dar danno manualmente o con bestie studiosamente, incorrano in pene duplicate, secondo li capitoli e statuti. Et se li Signori Priori per il tempo saranno negligeti in far eleggere detti Vallari, caschino in pena di uno florino, p ciascuno, da applicarsi come disopra. Declarando, che nou sia lecito a detti Vallari commettere, o far commettere, trattare, o far trattare alcuna sorte di simonia; dando, offrendo, o pigliando, o pigliar facendo respectuamente, sotto pena a chi lo facesse, o trattasse, di diece florini; & ogn'uno ne possa esser accusatore, & guadagni il quarto di detta pena, & il suo nome siatenuto secreto.

I Chi

HAIKO
De chi dara danno ad arbori domestici manualmente.

Cap. 3.

ITEM se alcuna persona manualmente mozzasse, cauasse, rompesse, scapezzasse, o guastasse arbore domestico da piede, existente in lochi domestici, caschi in pena di un ducato di carlini per ciascuno arbore, e ciascuna persona, e ciascheduna volta; & il medesimo paghi per emenda al patrono. Et chi tagliasse ramì di detti arbori, paghi di pena doi iulii per ramo, & altritanti di emenda; & ramì si intendano di grossezza di mezzo piede di mano in tondo, & se di minor grossezza in la mità di detta pena. Et arbori domestici, e fruttiferi si intendano, pero, melo, olio, ficio, ceraso, viciolo, brugnolo, persico, & simili. Et essendo dato danno, come disopra in detti arbori, in luoghi siluestri, sia tenuto il danno dante pagar la metà di dette penne, respectuamente. Et se alcuno dara danno, come disopra a cerque, & cerri existente in luoghi domestici ouero siluestri, caschi nella sopradetta pena, cioè di uno ducato tagliando da piede, & di doi iulii per ciascuno ramo, pur che il ramo sia di grossezza di un piede di mano in tondo.

De chi tagliara viti.

Cap. 4.

ITEM chi tagliara viti domestiche, o le rompesse in tronco, da tre anni in su, caschi in pena di uno scudo per ciascuna vite, sino a sei viti exclusuamente, & da sei viti in su inclusue, caschi nella pena per guasto secodo la forma del statuto; il che s'intenda anco de arbori fruttiferi, e domestici. Et se le viti feranno seluatiche, caschi nella metà di detta pena.

Delle propagini, & maglioli.

Cap. 5.

ITEM chi cauasse propagine de viti, in qualunque luogo existente, caschi in pena di doi iulii per ciascuna propagine; & chi rompesse con mano ditte propagini, o maglioli, caschi in pena di uno giulio per ciascuno, e ciascuna volta.

Delli danni manuali a frutti domestici.

Cap. 6.

ITEM chi dara dano manualmente a ficio, mela, pere, sorbe, noci, persiche, ceraso, viciole, & simili, caschi in pena di uno giulio per ciascuna persona, & per ciascuna volta. E nella medesima pena caschi chi raccoglierà detti frutti iacenti in terra. Et chi desse danno ad alcuno di detti frutti posti a seccare in grati, o altri luoghi; & cogliendo d'arbori, o di terra, & portando via detti frutti con canestri, panari, sacchetti, o altro; cada nella pena duplicata; nella quale incorra anco chi batteesse, o crollasse arbori per farne cadere li frutti, o quelli posti a seccare se ne portasse; & s'el danno sara notabile, sia punito per furto;

De chi dara danno manualmente a uve domestiche.

Cap. 7.

ITEM chi dara danno a uve domestiche, paghi di pena mezzo scudo per ciascuna persona, & ciascuna volta, da quattro raspi in su fino a venticinque, & da venti cinque in su caschi in pena del guasto, & da quattro raspi in giù, paghi vn giulio per ciascuna

DELLI DANNI DATI.

67

ciascuna volta. Declarando, che se alcuno dara danno a Giauarella, o lambrusca in possessione de altri, se non la portara via caschi in pena de bolognini cinque, & se la portara via con canestri, panari, ceste, bigonzì, o altri simili, paghi di pena uno fiorino per ciascuno, e ciascuna uolta.

De chi dara danno in horti, & in campi manualmente.

Cap. 8.

ITEM chi dara danno in horti serrati con mura, o fratte, manualmente a qualunque sorte de frutti, o herbe, caschi in pena di uno fiorino per ciascuno, e ciascuna volta, & se il danno sara dato in horti & luoghi serrati, caschi in la metà di detta pena, reseruata la pena, & consideratione del guasto.

De chi dara danno manualmente in olive.

Cap. 9.

ITEM chi dara danno manualmente, cogliendo olive de altri, tanto disopra come disotto, caschi in pena di mezzo scudo per ciascuna persona, & ciascuna volta. Et questo s'intenda fino a mezzo Marzo; & da quello in poi, paghi di pena vn giulio per ciascuna persona, e ciascuna volta.

Delli danni manuali, e studiosi.

Cap. 10.

IN tutti i danni manuali, o studiosamente fatti, con bestie, oltra le penne pecuniarie cōtenute nell'i presenti statuti, li delinquenti, & danno danti debbano stare doi giorni, e doi notti in pregione, cioè nella Torre.

De chi portara uua.

Cap. 11.

ITEM, che nessuna persona possi portare, inanzi le vindemie, piu di tre raspi di uua delle sue proprie possessioni; & se piu ne portara, paghi di pena baiochi cinque per raspo; & si creda con giuramento a chi la portasse di hauerla colta nella sua possessione. Et chi fosse trouato portar uua in modo alcuno, & non hauesse possessioni proprie, o condotte, nelle quali non fossero uue, caschi in pena d'uno giulio per raspo, eccetto non giustificasse essergli stata donata da alcuno, o dattalilicentia, che nella sua uigna la cogliesse.

De chi battesse giande, o mele seluatiche.

Cap. 12.

ITEM che chi desse danno manualmente battendo giande, o mele seluatiche caschi in pena di uno giulio per ciascuno, e ciascuna volta, & chile raccogliesse da piede, caschi nella metà di detta pena.

De chi tagliaffe, o cavaffe arbori siluestri.

Cap. 13.

ITEM chi desse danno manualmente cavaudo, o mozzando olmi, o altri arbori siluestri, se sara pianta, paghi di pena doi iulii per ciascuna piata, & se sara grosso da far legne, paghi tre iulii.

12 De

De chi scapezzasse olmi, o altri simili.

ITEM chi scapezzasse olmi, o altri arbori silvestri, in' possessione d'altri, paghi di pena uno giulio per ciascheduna persona, & per ciascheduna volta.

De chi desse danno in far fronde.

ITEM chi dara danno manualmente facendo frondi in arbori, viti, fichi, canne, & altri simili, caschi in pena di uno carlino per ciascuna persona, e ciascuna volta.

De chi desse danno a legumi.

ITEM chi dara danno manualmente in faue, cicerchie, ceci, piselli, lenticchie, & altri simili, caschi in pena di doi giulii per ciascuno, e ciascuna volta.

De chi togliesse paglia di altri.

ITEM chi dara danno manualmente, togliendo paglia de pagliari, o altri luoghi, caschi in pena di uno giulio per ciascun sacco, o crino, & per ciascuno, & ciascuna volta.

De chi togliesse legna.

ITEM chi desse danno manualmente togliendo legne tagliate, & accatastate, o frasche affasciate, & ligate, caschi in pena di uno giulio per soma, & da quello in giu, baiocchi cinque per fascio. Et chi raccogliesse frasche per possessioni d'altri, paghi la metà di dette pene: & questo medesimo s'intenda de chi fara, o raccoglie legne morte in selue d'altri.

De chi dara danno manualmente in grani, e biade.

Cap. 19.

ITEM se alcuna persona dara danno manualmente, metendo, o portando grani, biade, o migli, & altri simili in herba, paghi di pena doi giulii per ciascun fascio & per ciascuna volta. Et nella medesima pena incorra chi facesse herba in detti grani, & biade. Et questo s'intenda per tutto il mese di Maggio, da quello in poi fin che li grani, e biade seranno metute, in tutti i sopradetti casi le dette pene si duplichino; & se il danno fosse notabile, incorra nella pena del guasto, hauuta consideratione del mal animo di quello, che tal danno facesse.

De chi dara danno in far herba.

Cap. 20.

ITEM chi manualmente fara herba in prati, vigne, horti, & in altri luoghi banditi, & segnatì, paghi di pena un giulio per ciascuno, e ciascuna volta.

Della herba segnata, e bandita.

Cap. 21.

ITEM che ad ogn' uno sia lecito far bandire tre solli di terra nelle sue possessioni, in

Cap. 14.

DELLI DANNI DATI.

69

ni, in luogo che sia atto a far herba: dilche si debbia stare (nascendoci controuer-sia) alla relatione dellí estimatori del Commune, & quello segnare con stoppia attaccata allí arbori che vi fussero, ouero in pali di legno, o canne fitte in terra; & il bando si debbia scriuer nelli libri del palazzo, dilche il Notario non possa pigliar cosa alcuna; & chi facesse danno in detti luoghi banditi, & segnatí, come di sopra caschi nelle pene secondo la forma dellí statuti.

De chi dara danno manualmente in grani tagliati, o non.

Cap. 22.

ITEM se alcuna persona dara danno togliendo gregne di grano, o biade di meta, barcone, o campo d'altri, caschi in pena di uno florino per ciascuna gregna, & per ciascuna volta. Et se fosse solito a far tali danni, debbia esser punito per furto. Et chi togliesse, o carpesse, o strisciasse spiche di grano, di gregne abarconato, o non metuto, o no, caschi in pena di due giulii per ciascuno, & per ciascuna volta. Et se dette spiche seranno di orzo, spelta, & altre biade, caschi in pena di uno giulio come disopra.

De chi dara danno attraversando grani, & altre biade.

Cap. 23.

ITEM chi dara danno attraversando grani, biade, legumi, canapi, liní, & altri simili, da Calende di Nouembre per tutto il mese di Febraio, caschi in pena di doi baiocchi per persona, & per ciascuna bestia grossa, & per ciascuna volta; & per ciascuna bestia minuta, di quattrini doi. Et da Calende di Marzo fin che seranno ricolti, nel doppio di dette pene.

De chi fara semita, o tragetta per possessioni d'altri.

Cap. 24.

ITEM, chi facesse semita, o tragetta per possessioni d'altri, caschi in pena di quattro baiocchi per ciascuno, & per ciascuna volta, & per ciascuna bestia grossa. Deschiarando, che sia lecito ad ogn' uno nel tempo di metere, & vindemiare, andare, & tornare per le possessioni d'altri, con cariche di grani, biade, vue, & ancora con traline, senza pena, purché non vada per horti, canapi, vigne, o luoghi serrati.

Chi dara danno con licentia del padrone sia excusato.

Cap. 25.

ITEM chi dara danno in qualunque modo, con licentia del padrone delle possessioni, vigna, o horti, o da lauoratori, o cottemaroli d'esse; il danno dante non sia tenuto ad alcuna pena; & di detta licentia data si creda al giuramento di detto padrone, lauoratore, o cottimaro.

De chi andasse per possessioni d'altri doppo la prohibizione.

Cap. 26.

ITEM se alcuno in qualunque modo entrara personalmente, o con bestie in possessioni d'altri, dopo la prohibizione fattali per il ballo della detta terra, caschi in pena di otto baiocchi per ciascuno, e ciascuna bestia grossa, & per ciascuna volta. Et detta prohibizione si debbia scriuere p' il notario della Corte nel libro del dano dato

dato senza alcuna mercede. Et questo si possa far di possessioni culte, & lauoratiue solamente. Et nelli casi sopradetti si paghi per l'emenda alli patroni quel medesimo che si paga di pena.

Delli arbori, che pendessero sopra le possessioni d'altri.

Cap. 27.

ITEM, che se alcuno hauera arbori fruttiferi, o infruttiferi, che li ramì diessi pē dessero sopra le possessioni del vicino, o li facestero ombra, o pregiudicio; il Signor Luogotenente a petitione di ciascuno sia tenuto, e debbia far remondare detti arbori, per diciotto piedi di mano in alto, & questo si debbia far ogn'anno. & se il padrone di detti arbori, dopo il mandato fattogli non taglierà, o rimonderà detti arbori, come disopra, paghi di pena doi baiocchi per ciascun di, che stara in mora, & nientedimeno sia tenuto a rimondarli, come disopra. Etsia lecito ad ogn'uno coglier li frutti delli arbori, che pendessero sopra la loro possessione, senza pena alcuna. Et non sia lecito ad alcuno piantar arbori nō fruttiferi appresso li termini, & senate malitiosamente, in danno, & dispiacere del suo conuicino: & se sera contra lecito piantarsatto, si debbia tagliar o rimouer in termine di tre gioni, dopo che sera giudicato per doi delli estimatori del Commune: & il medesimo s'intenda, & habbia luogho nell'arbori, ancora che fussero piantati da cinq̄ anni innanzi la publicatione del presente capitolo: e nelle cose sopradette il Signor Luogotenente sia tenuto procedere, & esequire sommariamente, & di fatto, & senza alcuna scrittura.

De chi castigherà alcuno danno dante nelle sue possessioni.

Cap. 28.

SE alcuno castigherà moderatamente persona alcuna, che desse danno manualmente, o con bestie studiosamente nelle possessioni sue, non essendoci sangue, o li uore, non sia tenuto ad alcuna pena.

Delle bestie danno danti a grani, biade, migli, & legumi.

Cap. 29.

Grani, Chi dara danno con bestie grosse in grani, biade, migli, legumi, & altri simili do biade, po che seranno seminati, auanti che li semi siano natì, & euidentemente appariscono, trauerlando, o stando, paghi di pena il padrone delle bestie quattrini quattro mi. & legu per bestia grossa, per ciascuna volta. Et se dette bestie daranno danno in detti luoghi dopo che li semi seranno natì, sino a Pasqua della Resurrectione, paghi di pena quattrini otto per bestia, come disopra. Et se dette bestie grosse daranno danno in detti luoghi, dalla detta festa di Pasqua, sino che seranno raccolti, paghi di pena baiocchi quattro per bestia, come disopra. Et se in detti luoghi daranno danno bestie minute, paghi di pena li padroni la metà delle sopradette penne, secondo la distincione de tempi, come disopra. Et nella medesima pena sia punito chi dara dano in detti luoghi con galline, oche, o altri animali simili.

Horti. Item se dette bestie grosse daranno dano in horti, doppo che seranno seminati, ouero doue fossero porri, agli, cipolle, foglie, melloni, zaffarano, cauli, & altri simili; paghi di pena baiocchi otto per ciascuna bestia grossa, & per ciascuna volta. Et se il danno sera fatto per bestie minute, nella metà di detta pena.

Vigne. Item se dette bestie grosse daranno dano in vigne, da Calende di Aprile fin che seranno

seranno vindemiate, paghino di pena baiocchi otto per bestia grossa; & se daranno danno dopo che sera uno vindemiate per fino a calende d'Aprile, paghino la metà di dette pene, purche in esse siano trouate, o viste. Et se seranno bestie minute, paghino la metà di detta pena. Et se galline, o altri simili daranno danno in vigne piene, paghi il padrone di pena quattrini quattro per ciascuna.

Item se dette bestie grosse daranno danno a fichi, & maglioli, corrodendo in qua Fichi, et lunq̄ modo, paghi di pena baiocchi quattro per bestia grossa; & per ciascuna, bez maglioli bestia minuta, baiocchi doi per ciascuna volta sino a cinq̄ bestie menute, & da cinq̄ bestie in su quattrini doi per bestia minuta; dummodo la pena di dette bestie minute non ecceda giulii quattro.

Item se dette bestie grosse daranno danno in olive, a mandole, persiche, pere, me Oliui, la, prugne, cerasse, & altri simili, paghi di pena, corrodendo, o scorzando, baiocchi madole doi per ciascuna volta, & ciascuna bestia, & per bestia minuta quattrini doi per be persiche bestia come disopra sino a cinq̄, & da quello in su, quattrino uno per bestia, dummodo pere do per tutta la matta non ecceda la pena di doi giulii. Et se dette bestie daranno dā mele no a frutti di detti arbori, iacenti in terra, la pena si duplicata.

Item se dette bestie grosse daranno dāno in arbori domestici, & infruttiferi, cioe cerasi, falci, olmi, pioppi, & altri simili, paghi di pena baiocco uno per bestia, & per ciascuna volta. Et se seranno bestie minute, paghino di pena quattrino uno per bestia, olmi dummodo la pena non ecceda baiocchi otto.

Item se bestie porcine dessero dāno a nocí, da calende di Agosto, fin che serà Noci in no raccolte, paghino di pena doi baiocchi per ciascuna bestia porcina, purche la terra pena non ecceda vn giulio tra tutti.

Item se dette bestie grosse daranno danno a ghiande iacenti in terra, paghino Giande di pena baiocchi quattro per bestia grossa, per ciascuna volta, & se seranno bestie minute, la metà di detta pena, purche non ecceda la somma di quattro giulii.

Item se dette bestie grosse daranno danno in selue riguardate, paghi di pena il Selue. padrone di esse baiocchi doi e mezzo per bestia. Et per bestia minuta quattrini tre per bestia. Et se in selue non riguardate, il terzo di dette pene.

Item se dette bestie grosse daranno danno in grano, & biade, o legumi, tanto in Barchegrene, o barchoni, o mucchi, in qualunque luogo si stessero, mangiando, o sfasciā ni. do barchoni, o mucchi, paghi di pena il padrone di esse, baiocchi otto per ciascu gregne na bestia, & per ciascuna volta. Et se il danno in dette biade, o legumi, sera fatto p mucchi, bestie minute, galline, oche, o altri simili, paghi il padrone quattrini quattro per ciascuna bestia, & per ciascuna volta.

Item se dette bestie grosse daranno danno in grano, & biade tritate, & battute, o Arra co grati de fichi, & altri frutti, o legumi essistenti in arra o capanna, paghi di pena il padrone di esse baiocchi otto per ciascuna bestia grossa, & per ciascuna bestia minuta tritata, oche, o galline, quattrini quattro per ciascuna, & ciascuna volta.

Item se dette bestie grosse daranno danno in canneti da calende di Marzo, fin che le canne seranno mozze, paghi di pena baiocchi otto per ciascuna bestia grossa, & per bestia minuta quattrini quattro, per bestia, & per ciascuna volta, purche Cannet la pena de bestie minute non ecceda doi giulii.

Item se dette bestie grosse daranno danno in canape, e lini, dopo che seranno Canape seminati, auanti che il seme sia netto, paghi di pena quattrini quattro per bestia; & se daranno danno dopo che il seme sera natò, & apparente sopra terra, persino che seranno carpiti, baiocchi quattro per bestia; & per bestia minuta, la metà di dette

dette pene, & la pena di bestie minute non possa eccedere quattro giulii.

Cani in vigna, et senza uncino.
Itē, che se alcuno cane dara danno in vigna piena, da calende d'Agosto, finche le ranno vindemiate, il padrone caschi in pena di baiochī otto per volta; & si intenderà hauer dato danno, se ci entrara. Aggiogendo, che tutti li cani, da Calēde di Settembre per tutte le vendemie debbano portar attaccato al collo vno vncino lungo d'vno piede di mano, alla pena di quattro baiochī.

Prati, et herbe seigate.
Item se dette bestie grosse daranno danno in pratī, o herbe segnate, secondo la forma de statutī, da Calende de Marzo, finche l'herbe seranno falciate, paghi di pena baiochī quattro per bestia grossa; & per bestia minuta baiochō vno, fino a dieci, & da quello in su, per tutta la matta, doi quattrinī per bestia minuta, purché la pena non ecceda giulii quattro in tutto. Et l'iporcī non possano per alcun tempo andar per li pratī, alla pena di baiochī quattro per ciascuno.

In stoppie, posseffioni, arboreate.
Item se dette bestie grosse, o minute, seranno trouate pascolare, o in qualunque modo stare in stoppie, o altre possessioni, non siano tenute a pena alcuna, non trouandosi danno in dette possessioni, ma se ce sera trouato dāno, siano tenute alla pena, & emenda, secondo la forma de statutī.

Delle bestie trouate in possessioni, dove non siano raccolti li mannocchij.

Cap. 30.

STATVIRNO, & ordinorno, che nessuno debbia metter bestie in possessioni, doue fossero mannocchii nō raccolti, ne amucchiati, alla pena di baiochī quattro per bestia grossa, & baiochō vno per bestia minuta, & per ciascuna volta.

Che in danno dato si creda al giuramento del padrone.

Cap. 31.

*di d. danno
valind Cap. m
lib. cap. 4.*
IN tutti li capitoli de danni dati, tanto manuali, come di bestie, si stia, & debbia si credere al padrone, o lavoratore, o garzone, che hauera receuuto il danno, sino nella quantità di baiochī quattro di pena, & altro tanto di emenda, con lor giuramento.

Che nelli casi non espressi si proceda di simile a simile.

Cap. 32.

STATVIRNO, & ordinorno, che in tutti li casi de danni dati, tanto personalmente come con bestie, nell'quali per li presenti statutī non si facesse espressa, & particolar mentione delle pene di essi; possa, & debbia l'officiale procedere de simile a simile. Et non potendosi adattare a suo simile, rimanga in dispositione della ragion commune.

Che ognuno si possa difender in danni dati.

Cap. 33.

VOLENDOSI alcuno difender di alcuna accusa in danni dati, non sia obligato a pagar spesa alcuna innanzi la sententia: & la corte sia obligata intender le ragioni, & defensioni produtteli da l'accusato, senza fargli pagar cosa alcuna. & se per sententia il detto accusato sera trouato culpabile, sia tenuto alla pena, & anco alle spese, ma non essendo trouato colpabile, non sia tenuto a spesa alcuna. Et essendo ci accusatore, sia tenuto esso accusatore.

Che

Che in danni dati da bestie non si proceda passati sei mesi.

Cap. 34.

STATVISCONO, & ordinano, che in tutti li danni dati per bestie di qual si voglia sorte, non si possa procedere per via di inquisitione, & accusa, passati sei mesi, dal dì che sera dato il danno, ma nell'i danni personali, & manuali si possa proceder sempre.

Che in danni dati non si creda a minori.

Cap. 35.

IN tutti li danni dati, quando si procede per via di inquisitione, non si creda, né si dia fede alcuna a minori di quator dici anni.

Delle emende, e stime da pagarsi.

Cap. 36.

STATVISCONO, & ordinano, che di tutti li danni dati manuali, & con bestie studiosamente sia lecito a chi hauera receuuto il danno, di far stimar il danno, ouero pigliar di emenda, quanto sera di pena secondo la forma de statutī. Et nell'i danni di bestie non studiosi, potendosi il danno stimare, si stimi, & secondo la stima si paghi l'emenda, ma non potendosi stimare, sia lecito al danno passo pigliar di emenda, quanto fosse di pena. Et il Signor Luogotenente, & suoi officiali, siano tenuti ad ogni semplice requisitione di ciascuno essigere, & far pagare le emende sopradette senza alcuna mercede; & non facendolo, sia tenuto del suo proprio al tempo del suo sindicato, & della requisitione sopradetta si creda, & stia al giuramento del dāno passo, con vno testimonio, si come fosse piena proua.

*Note g li offi
ci non rispettano
mercede.*

Della duplicatione delle pene.

Cap. 37.

TUTTE le pene de danni dati, tanto manuali, come con bestie, si duplichino di notte, & la notte si intenda dopo il suono dell'Auemaria della sera, fino a l'Auez maria della mattina.

Delle bestie forestiere trouate dentro il territorio di Santo Gemino.

Cap. 38.

STATVISCONO, & ordinano, che le bestie, tanto grosse, quanto minute, di qual si voglia luogo, che per il tempo serano trouate star nel territorio di detta Terra contra li ordini di essa, caschino nelle pene, che per la Communita per il tempo sera ordinato, & sia lecito ad ogn'uno rimenarle alla Corte. Declarando, che le bestie grosse, & minute, tanto de Cittadini Todini, come di loro Contadini, possano stare, & pascolare, senza pero far danno, dentro il detto territorio per ducento passi, senza incenso di alcuna pena, o emenda di herbe; & questo si intenda, che habbia a durare fin tanto, che il medesimo dal loro sera tolerato, & fatto delle bestie dell'i huomini di Santo Gemino, & non altramente.

*Toleranza o i modi
a favor de Todini*

Declarazione di bestie grosse, & minute.

Cap. 39.

ACCIO mai non possa nascer controuersia sopra l'intelletto, & decchiaratione K delli

Item, che detto Cancelliero non possa fare, ne scriuer alcuna bolletta in beneficio suo, ne possa farle di alcuna sorte, se non di commissione, & presentia di tutti li Priori, che seranno per il tempo, sotto pena di uno florino per ciascuna bolletta. Item, che detto Cancelliero sia tenuto registrare al libro grosso dellli Camerlenghi della Comunita tutti li conti de introiti, & essiti di ciascun Camerlengo, subito che gli sera reuisto il conto; & habbia per sua mercede da ciascun Camerlengo baiocchi dieci.

TAVOLA DA OSSERVARSI PER il Balio, & della sua mercede.

Et prima, che il Balio di detta Terra habbia per sua mercede, per ciascun mese, giulii cinque da pagarsi per il Camerlengo della Comunita di doi mesi in doi mesi.

Item, che detto balio possa pigliar dalli huomini di detta Terra, & habitati in essa, un quattrino per ciascuna citazione dentro la Terra, fora della terra dentro le senate quattrini doi; & fora delle senate un baiocco, & se sera ad instantia de forastieri, il doppio.

Item possa pigliare per ciascuna effecutione dentro la terra quattrino uno, fuora della Terra dentro le senate, baiocco uno, fuora delle senate baiocchi doi.

Item possa pigliar per ciascuno uestimento in cose stabili dentro la Terra baiocco uno, fuori della Terra dentro le senate baiocchi doi, fuori delle senate baiocchi quattro.

Item per ciascun bando di tenuta, o pegno, quattrini doi.

Item, che detto balio sia tenuto, e debbia far tutti, e singoli bandi, citationi, & altri seruiti necessarii ad instantia della Comunita, senza alcun premio, o mercede.

Item, che detto balio sia tenuto, & obligato per obbligo di suo iuramento, & a pena di uno florino per ciascuna volta che contrafara, tutti, & singoli bandimenti fare nellli luoghi infrascritti, cio e, nella piazza di San Giovanni, nella piazza del palazzo, nel triuio dinanzi la casa dellli heredi di ser Pier mattheo Fadulfo apres so la Capella della Compagnia del Corpo di Christo, nella piazza di San Francesco in Campo di fiore, dinanzi la casa dellli heredi di Fabio di Ser Ottaviano.

Item dinanzi la Chiesa di San Bernardino. Item dinanzi al monasterio di Santa Catherina. Item dinanzi la Chiesa guasta di Santo Angelo, & nella piazza di S. Stefano; eccetto quando si bandiscono li pegni, & tenute, che si faccino solo nella piazza di San Francesco.

Item che detto Balio habbia per ciascun bando da farsi nellli luoghi sopradetti ad instantia de particolari, quattrini doi, & se ad instantia di forastiero baiocco uno.

NOS Flauius. S. R. E. presbyter Cardinalis, & Don Virginius Vrsini Fratres, & Domini in temporaliibus Terræ Sancti Gemini statuta, & ordinationes prefatas approbamus, & confirmamus illaque, & illas perpetuo ab omnibus iniurabiliter in dicta nostra Terra obseruari mandamus quibuscumque contrarijs non obstantibus. Dat. in Castro nostro Montis Librittorum, Die Aprilis, 1568.

Flauius Cardinalis Vrsinus. ff.
Virginius Vrsinus. ff.

27641 H. 183799

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧІНКОВА